

ПОЛИТИКИН

10
динара

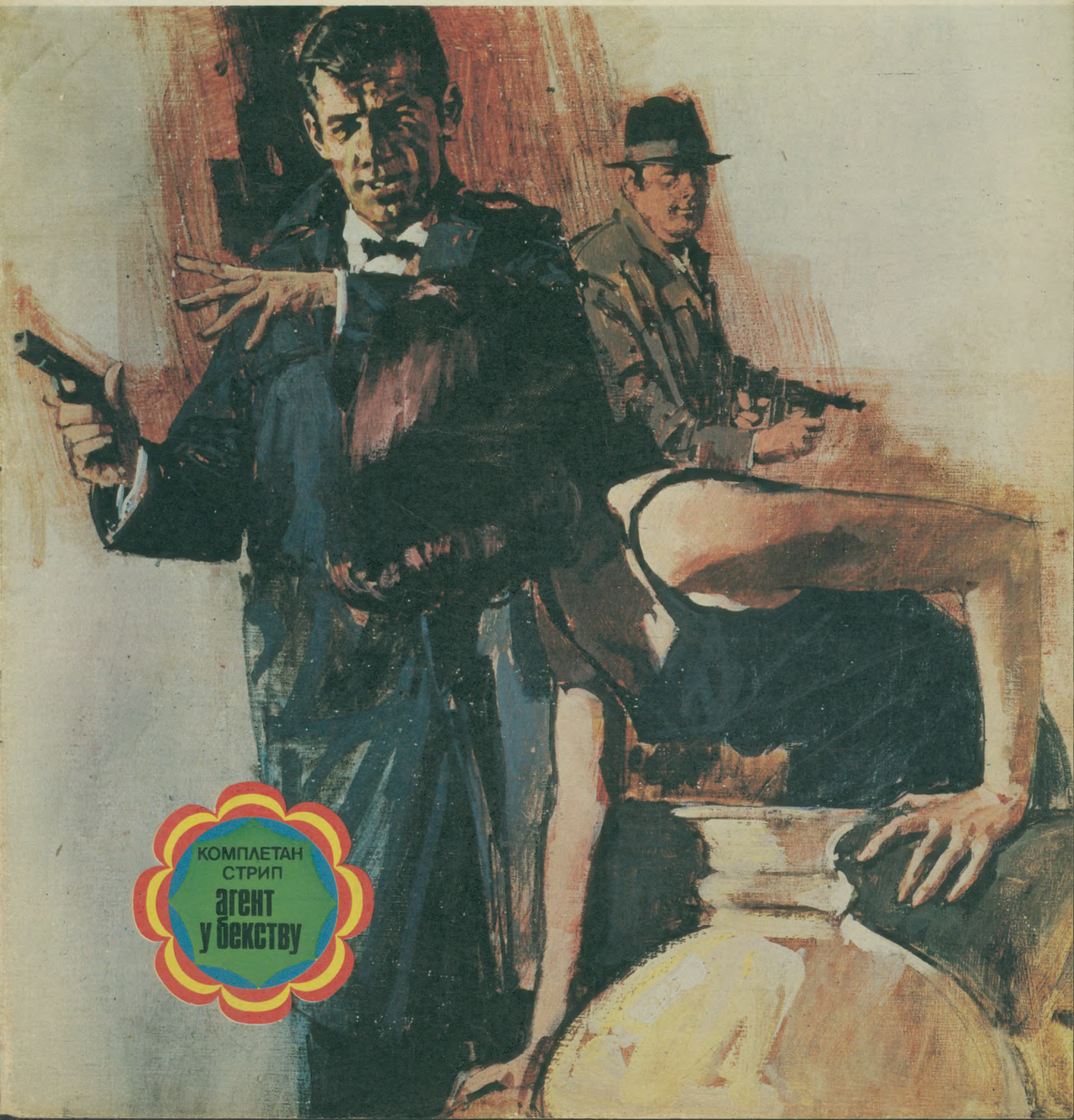

БРОЈ

1464

ЗАБАВНИК

18.1.1980. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА ХЛІ

КОМПЛЕТАН
СТРИП
агент
у бекству

РАДНИЦИ НА ФАРМАМА ИЗ ПЛЕМЕНА ПАХАВИС (ИНДИЈА),

НИКАД НИСУ
ПОДИЗАЛИ
СВОЈУ ПЛАТУ
ВЕЋ СУ ЈЕ
ОСТАВЉАЛИ
ПОСЛОДАВЦИМА
УЗ КАМАТУ
ОД 25
ПОСТО.
ВРЕМЕНОМ
СУ ЊИХОВЕ
ГАЗДЕ
ОСИРОМАШИЛЕ,
А РАДНИЦИ
СУ ПОСТАЛИ
ВЛАСНИЦИ
ФАРМИ.

ДА БИ ИМПРЕСИОНИРАО
ФАМИЛИЈУ БУДУЋЕ
СНАЈЕ,
ЕРА ОД КАМБЕРМЕНДА ЈЕ
НАРЕДИО ДА СЕ СРУШИ
ДВОРАЦ СКИПТОН И ПОНОВО
САГРАДИ, ШТО ЈЕ И УЧИЊЕНО
ЗА САМО ПЕТ МЕСЕЦИ.
(1536 год.)

КРОМПИР У ОБЛИКУ ПАТКЕ

ПРОНАШАО
ЈЕ БРАЦНИ ПАР
МИЛИАРД
ИЗ
ЛОС АНЂЕЛЕСА
(КАЛИФОРНИЈА)

ГРАД БОНИФАЦИО,

НА КОРЗИЦИ, САЗИДАН
НА РТУ ВИСОКОМ 60
МЕТАРА, РЕДОВНО
УЗНЕМИРАВАЈУ СВОЈИМ
КУЖУРИКАЊЕМ ПЕТЛОВИ
ИЗ СТ. ТЕРЕЗЕ ДИ
ГАЛУРА, ГРАДА НА
САРДИНИЈИ, УДАЉЕНОМ
ГОТОВО 13 км.

Ф.К. РОУЧ,

ИЗ БИВЕРТОНА
(ОНТАРИО)
УПОТРЕБЉАВАО
ЈЕ ЈЕДНУ
СИЈАЛИЦУ
НЕПРЕКИДНО,
ЧЕДРАДЕСЕТ ЈЕДНУ
ГОДИНУ.

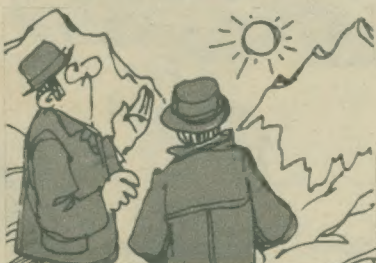

АКО МОРСКУ ЗВЕЗДУ

ИСЕЧЕТЕ НА КОМАДЕ
И БАЦИТЕ НАТРАГ У
МОРЕ, ИЗ СВАКОГ
ПАРЦЕТА ЋЕ ИЗРАСТИ
КОМПЛЕТНА,
НОВА ЗВЕЗДА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

● становници швајцарског градића Мартини Бурга тридесет дана у години не виде сунце чак и када је време сасвим ведро. Мартини Бург се налази у уској планинској клисури

Јужних Алпа и окружен је висовима који потпуно заклањају зраке ниског зимског сунца. Овај алпски градић редовно се опрости од сунца 9. децембра и следећих тридесет дана у њему чак и када није ноћ, влада сумрак.

● амерички хемичари нашли су начин како да убудуће заштите борове и јеле које страдају пред новогодишње празнике. Посечена у шуми и

унета у собу, јелка почиње да одаје неподношљив задах трулих јаја. Наиме, у многим шумама и парковима дрвеће се прска специјалним хемикалијама које почињу да заударају чим се нађу на собној температури.

● према неким прорачунима на нашу планету годишње се сручи око 450 хиљада милијарди тона кише, града или снега.

● у зоолошком врту италијанског града Гарде недавно је рођено младунче лава потпуно белог крзна. Пошто је албинизам код животиња веома ретка појава, ово младунче постало је права атракција. За сада је познато да још само у Кенији постоје три бела лава.

● истраживања спроведена у Сједињеним Америчким Државама указују да су жене које гледају телевизију у просеку за три килограма теже од оних које пред екраном проводе мање времена.

● зелена салата спада међу најстарије познате намирнице. Јели су је у Кини још у петом веку пре н. е.

● први мотоцикли појавили су се око 1885. године у Немачкој и Француској, а серијски су почели да се производе у Немачкој 1894. године. Мотоциклистички спорт развија се почетком овог века и већ 1907. године у Енглеској се организују прве трке. Први мотоциклистички клуб у Југославији основан је у Загребу 1924. године, када се одржавају и прва такмичења.

ЧУДОВИШТЕ ИЗ ПЕЋИНЕ

**ЗАСТАО САМ НАО ГРОМОМ ОШИНУТ —
ИЗ УСТА ОГРОМНЕ РИБЕ ВИРИЛА ЈЕ НОГА
МОГА ДРУГА ЦЕНА**

ових риба. Иначе велике, оне под одговарајућим условима могу да се развију у праве цинове. Изгледа да и у најфантастичнијим рибарским причама, ипак, има истине.

СВЕ СТРАШНИЈИ ДЕТАЉИ

Аустралијски дневни лист „Сидни Хералд“ већ годинама непрестано објављује вести о трагичним сусретима дубинских ронилаца са циновским гарупама. Не осврћући се на сумње, па и подсмех на који су наилазили њихови чланци, новинари овог листа приписивали су мистериозне нестанке ловаца на бисере огромним гарупама које као од шале прогутају човека и сву његову опрему. Једино тако, сматрају они, може да се објасни зашто рониоци нестају без икаквог знака борбе не остављајући ни најмањи траг.

Још 1943, „Сидни Хералд“ је објавио кратку причу о гарупама које су нападе рониоце док су извлачили олупину неког брода. Привучена лампом на шлепу једног од ронилаца, риба је прогутала човека и мирно отпливала.

Све донедавно стручњаци су одмакивали главом на овакве приче, али рониоци који раде на изворима нафте на дну Мексичког залива тврде да оне нису само плод маште и додају им нове, још страшније детаље.

— Имали смо раније обичај да гарупу ударимо по носу и она би се мирно удаљила — каже Фленсер

Бартон, вођа ронилачке групе која се, користећи мешавину хелијума и кисеоника, спушта у све веће дубине океана. — Што се дубље спуштамо, наилазимо на све веће, све агресивније и организованије циновске гарупе.

После осамнаест година рада у спасилачким екипама, подводној телевизији и подводном грађевинарству Бартон је признао да се и те како уплашио.

— Пре неки дан, први пут у животу, одбио сам да због једне гарупе изађем из подводне коморе за декомпресију. Ајкуле никада нису успеле да ме прекину у послу, али ова чудовишта заиста су ме уплашила. Једна гарупа јурила ме је прошлог месеца до самог улаза у комору и кроз отворена врата забила нос у хелијумску атмосферу — прича Бартон и тврди да су гарупе које му задају толико неприлика тешке вероватно и целу тону.

— Једна од њих била је тако велика да би лако могла да прогута „фолксваген“. Човек не може тек тако да се врзма у близини таквих немани ако не зна сигурно како ће оне према њему да се понашају.

НАПРЕД — НАЈКРУПНИЈЕ

Рониоци из Бартонове екипе потврђују сваку његову реч. Пошто су упознали гарупе и начин на који се хране, они тврде да су ове циновске рибе опасне и када не показују агресивност. Гарупа зине, усиса огромну количину

воде и све што се налази у тој води. Струја те воде тако је јака да је намотује да јој се жртва одупре.

Изгледа да стално присуство људи који раде под водом све више мами гарупе да им се приближе. Све би било у реду да је у питању само радозналост ових риба. Судећи по њиховој агресивности, изгледа да су се организовале да се заједнички бране од незваних гостију који ремете њихов мир. Најкрупније од њих, тврде рониоци, имају улогу предводника и заштитника и воде бригу о мањим гарупама. Када примете да им се највеће рибе полако приближавају, рониоци постају опрезнији. На знак вође, на изглед мирољубива радозналост претвара се за трен у наилосрдни напад.

О особинама и понашању циновских гарупа мало се зна. На мањим дубинама оне су најчешће пријатељски расположене према човеку. Радознало га посматрају из својих склоништа и усуђују се да изиђу само ако се човек дуже задржава у њиховој близини. Гарупе, изгледа, поштују строгу територијалну поделу морског дна. Свака гарупа полаже искључиво право лова на свом поседу и остале морају да се придржавају тога закона. Рониоци кажу да никада нису видели да је гарупа, ловећи, зашла у туђу територију.

Младе и сасвим мале гарупе ретко могу да се виде.

Дуго се сматрало да циновске гарупе нису добре за јело, али у потрази за новим изворима хране човек их све чешће лови. Кажу да је њихово месо укусно и врло мекано.

С. Ђ.

Циновсна гарупа коју је Џон Пернинс јула 1905. уловио у водама Флориде

Док смо радили на муљевитом дну у подножју бушнице за нафту, једна огромна риба све време је клизила поред мене. Ударио сам је великим „француским“ кључем који сам држао у руци, али снажни ударац учинио јој се, изгледа као знак моје нежности и пажње. Кад ми се главом окренула, застао сам као громом ошинут. Из њених отворених уста штрчала је нога мога колеге Цека. Допрабио сам његов сигурносни конопца и снажно повукао, али огромна риба није се ни померила. Није чак ни трепнула својим великим очима. Ударио сам је лешницом у око и она је, једноставно, испљунула Цека.

ЧОВЕК У ГУТЉАЈУ

Невероватне приче попут ове чују се све чешће. Професионални рониоци и истраживачи океанских дубина изложени су све већој опасности при сусретима са овим огромним и још прилично непознатим

становницима мора — циновским гарупама.

Гарупа живи у подводним пећинама или рупама издубљеним на дну океана у близини Аустралије и Јужне Америке. Ма колико невероватно звучало, ово чудовиште које у једном гутљају воде може да попије и човека, близак је рођак смуђа и гргеча и њиховог медитеранског сродника бранцина.

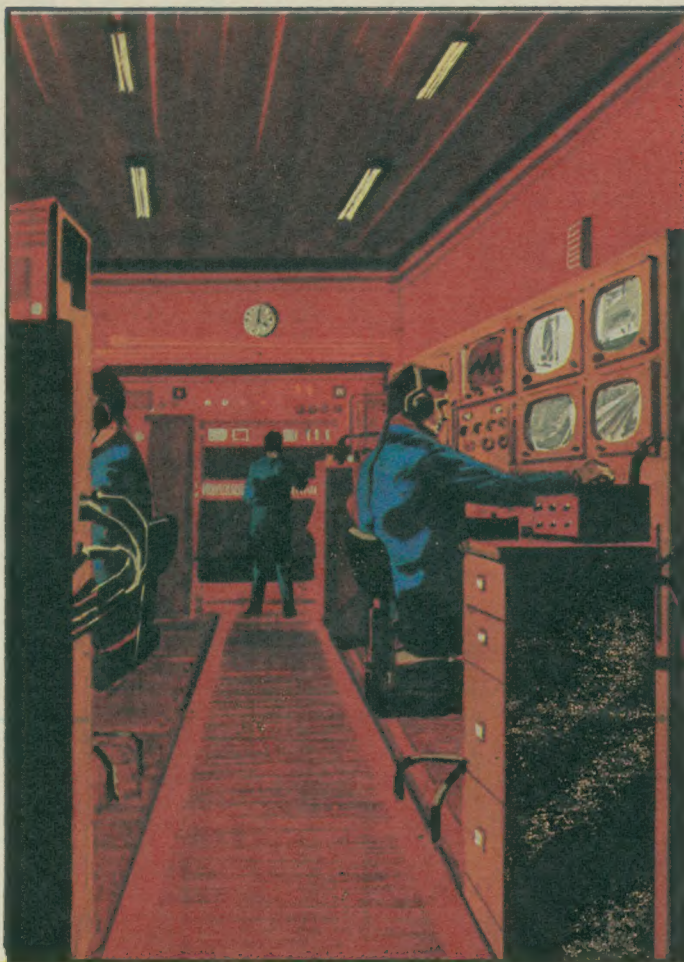
Све донедавно у књигама о животу морских риба занемариване су приче професионалних ронилаца, ловаца на бисере и корале и радника на подводним изворима нафте. Наводи се само да гарупе теже до 350 килограма, а дугачке су до два и по метра, троме су, мирољубиве, не нападају људе. Једина опасност за човека који плива у близини гарупа су њихова величина и тежина.

Најсавременија техника дубинског роњења која професионалцима омогућује да се спусте до неслућених дубина и дуже остану на дну океана, помогла је да се боље упознају физичке особине и понашање

Радио-телесноп у држави Западна Вирџинија,

Контролни центар у једној од совјетских
ранетних база.

Капсула носмичног брода »Џемини-5« спустила се у море 29. августа 1965.

**Астронаути Бормен и Ловел у својим
свемирским оделима.**

О бе свемирске силе, и САД и СССР, своје васи-
онске телетелице ланси-
рају са специјално
изграђених полигона
— космодрома. Ти
космодроми, или како
их још називају рак-
етне базе, обично се
налазе далеко од на-
сељених места и
представљају праве
мале градове. Поред о-
бавезних рампи за
лансирање ту су и у-
ређаји за пуњење го-
ривом, радарске ста-
нице помоћу којих
се прати лет ракете и
сателита, телескопи
пречника и по неко-
лико метара, разне у-
служне службе, сплет
електронских и других
апарата. Цео тај, ни-
мало једноставан си-
стем, опслужује читава
војска научника, тех-
ничара, лекара, мај-
стора и другог, што
стручног, што помоћ-
ног особља. Сви они
дневноно бле над
својим пројектима. У
контролним центрима
ракетних база за од-
мор се једноставно —
не зна. Ради се 24 ча-
са. У сменама, нарав-
но.

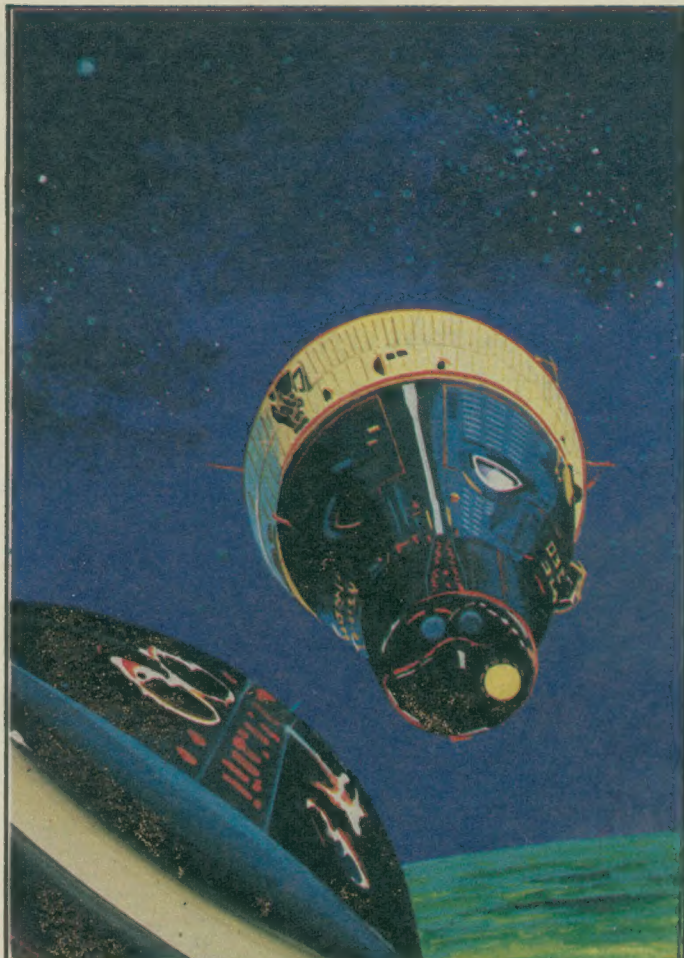
Две најпознатије ракетне базе у свету су Кејп Кенеди, односно Кејп Канаверал и Бајконур — прва у Сједињеним Државама, а друга у Совјетском Савезу. Поред њих, постоји још и читав низ космодрома на којима се обављају специјални експерименти. Између осталог, у оквиру њих истражују се најотпорније легуре за изградњу ракета, најпогоднији материјали за одела космонаута, припрема специјална храна, конструишу нарочита возила за кретање по свемирским „стазама“ и

МИРСКИ ДЕВУ

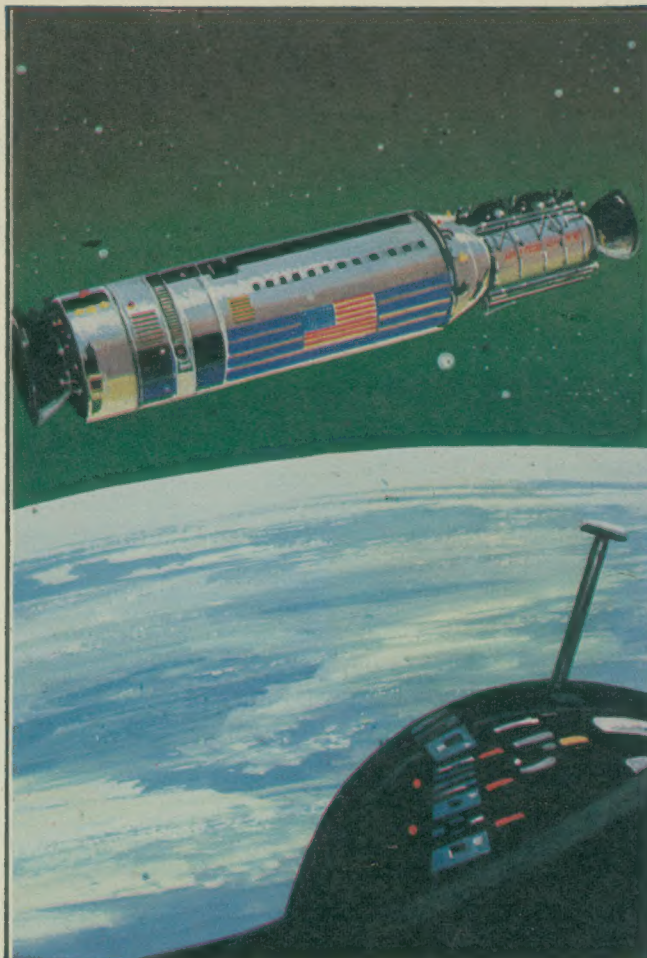
пребацивање свемирских путника од једног до другог брода. А већ 1965. године показало се да није далеко дан када ће космонаути доћи у ситуацију да, из овог или оног разлога, размењују посете. Тим пре што се њихов боравак у васиони сваки пут све више продужава.

Американци Чарлс Конрад и Гордон Купер показали су да човеков организам и поред дужег боравка у Земљиној орбити може да извршава веома сложене захтеве и задатке. Тиме су отворили пут својим следбеницима Френку Бормену и Џемсу Ловелу који су после десетодневног боравка у космосу морали да изврше веома важан задатак: да своју летелицу „Џемини-6“ приближе броду „Џемини-7“.

Строго се придржавајући предвиђеног програма, Бормен и Ловел извршили су 14. децембра 1965. све потребне припреме, али до састанка није дошло — због квара на земљи. Само један дан био је довољан да се он отклони и да „Џемини-6“ крене у сусрет „Џеминију-7“. Пошто је извршено сложено маневрисање, два брода наша су се готово један поред другог: делило их је само метар и 20 сантиметара. Изменивши узајамне честитке, посада обеју летелица сликала се „за успомену“. Потом су заједно направили два круга око Земље и — растали се. Тиме је ера космичког дружења ушла у „развијену“ фазу.

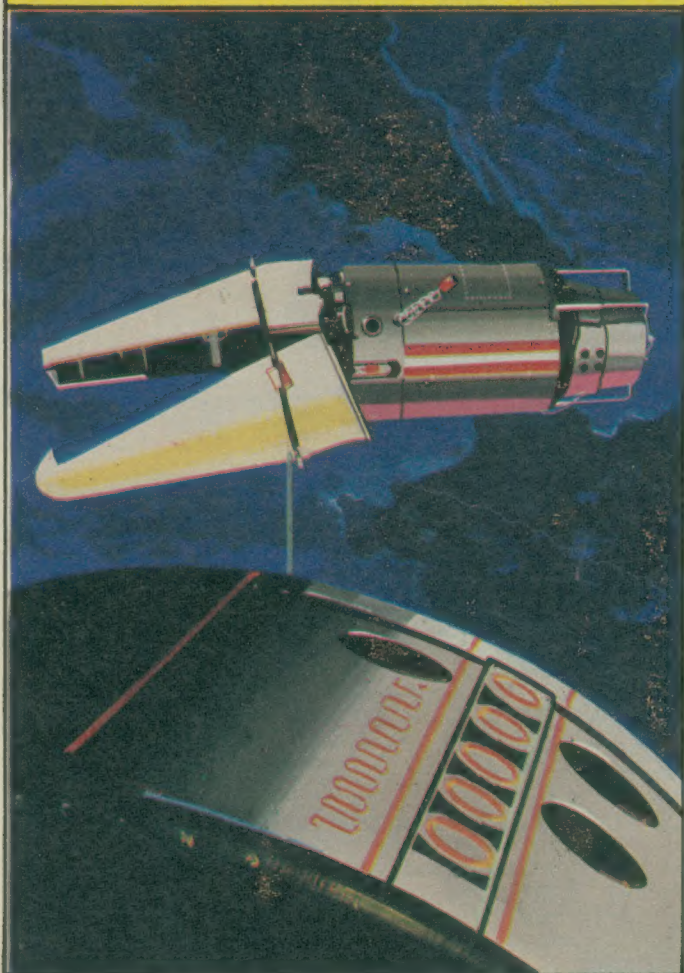

До сусрета између бродова »Џемини-7« и »Џемини-6« дошло је 15. децембра 1965.

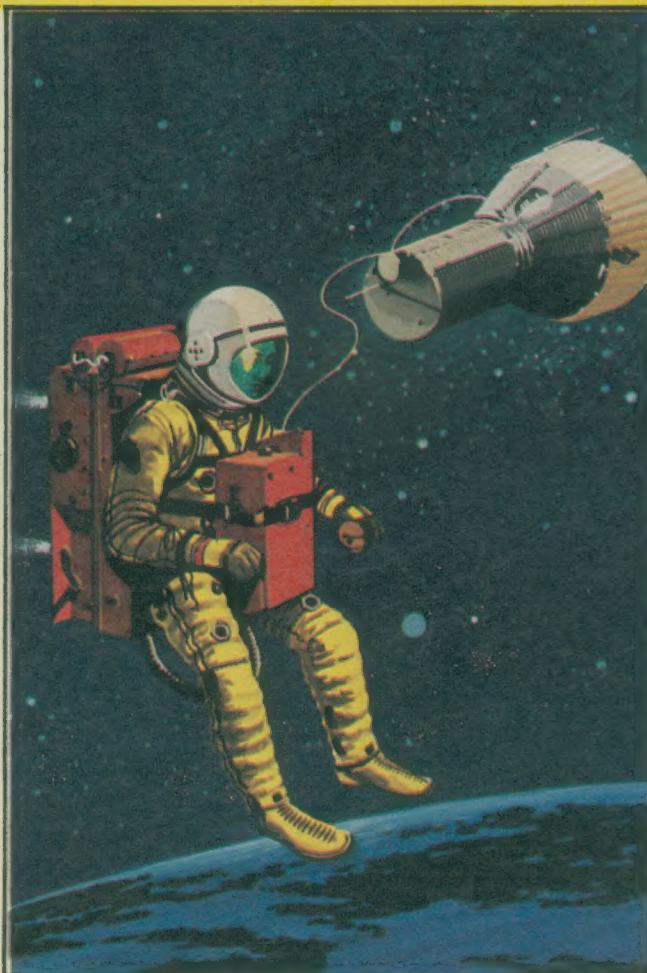

Капсула »Џеминија-9« била је лансирана помоћу ракете-носача »Агена«.

Трећег јуна 1966. сусрели су се »Џемини-9« и »свемирски крокодил«.

Свемирски танси слунни нао веза између два брода или брода и орбиталне станице.

МАГЛА СЕ ДИГЛА

Прва граната удари у зид црквице коју су усташе претвориле у утврђење. ОDMAH за првом и друга погоди циљ. Пробивши врата, експлодира у унутрашњости здања.

Припреме за ослобађање Крашића текле су брзо.

Стигла је и Нова година 1943. После подне је падао снег.

Батаљони Тринаесте пролетерске и Кордунашке бригаде управо су затворили обруч око Крашића зазимајући позиције.

Борци Тринаесте били су пуни самопоуздања. У задње су време стално тукли непријатеља. А сад су ту били и Кордунаши с топовима. О Четвртој кордунашкој бригади слушали смо готово невероватне ствари...

ПОЈАВИО СЕ ТОП

У Наредби Оперативног штаба, образованог од представника Тринаесте и Четврте бригаде, говорило се само о три стотине усташа, нешто домобрана и оружника у Крашићу. За то кратко време наша обавештајна служба није успела да сазна за доласак Тридесет пете бојне пристигле у последњи час. А није сазнала ни за пионирску сатнију домобрана која се одмах по доласку бацила на утврђивање Крашића...

У Хрженик, село у непосредној близини Крашића, у којем се касније, за време борбе, налазио штаб Бригаде, управо је улазила бригадна резерва, а за њом остатак митраљеске чете, који није био придодат батаљонима, и минерски вод. На крају се, праћен дивљењем и узвицима, појавио и један брдски топ. Око топа се зачас створила гужва радозналих бораца из резерве.

У Крашићу и на његовим истакнутим положајима непријатељи су мировали.

Успели су да на многим местима саграде бункере. Поново су ископали и оплели бодљикавом жицом ровове око поште које смо пре четрнаест дана разрушили. Добро су осигурали и Шпицерову кућу у којој је био усташки штаб.

Одбраном Крашића руководио је по злу познати

усташки официр Иван Шилер. Запамтили су га борци некадашњег Првог пролетерског батаљона. У једној од последњих борби пре пробоја с Батаљоном је био и тек именовани командант Друге оперативне зоне Фрањо Огулинац — Сељно. И том приликом усташе је водио Шилер.

Главнину својих снага Шилер је држао у зградама у близини свога штаба. Укупно је у Крашићу било 500 усташа и око 100 домобрана. У Каљу се налазило 300 усташа, а у току борбе кренуло је из Карловца и Јастребског у помоћ Крашићу око 130 Италијана с водом тенкова наоружаних бацачима пламена и 120 усташа које је предводио пуковник Томашевић.

ШТЕДИ МУНИЦИЈУ!

Тринаеста пролетерска и Четврта кордунашка бригада имале су заједно око 1700 бораца.

Две чете 2. батаљона команданта Симића опрезно су пузале између крстова на старом гробљу. Трудиле су се да усташким положајима приђу што ближе. Неколико бораца прошло је ову удаљеност још прошле вечери, али су се морали вратити. Пар корака даље усташе су грченим браниле ново гробље.

Погурен иза једне надгробне плоче, Ивица одлучи да се пребаци напред у јарак.

— Штити ме! — довикну он Душку.

— Чекај, покушаћу да ућуткам њихов пушкомитраљез — подиже Душко главу.

Стотинак метара удесно усташки митраљез готово није престајо штекати. Душко је добро видео пламичак који се гасио само кад би усташа скинуо прст са обарача. Мирно наслони пушку на камени крст и нанишани у том смеру.

— Мајку ти усташку, нећеш више! — и онда опали. На тренутак усташки митраљез замукну, али одмах затим усмери ватру према месту где су лежали Душко и Ивица.

— Ниси га погодио — рече Ивица другу.

— Штеди муницију, Јована, требаће ти! — зачује се глас усташког митраљесца.

— Док је усташа, биће нама и муниције! — продра се Душко који се готово истог часа изгуби у новом рафалу пушкомитраљеза.

— Не трошите муницију без потребе — јави се комесар чете Кнапић.

Мало улево, где су се налазили борци Врге и

Спахе, јави се митраљез. Одмах одјекну повик:

— Напред, пролетери! А онда праснуше и ручне бомбе.

ДА ПРИЧЕКАМО?

Ускоро се све стиша. Заћута и усташки митраљез на Душковој страни. Као да је и његов стрелац ослушкивао исход онога што се мало даље дешава. А онда не издржа него повика:

— Мајку вам вашу, нећете у Крашић док је нама на рамену глава!

Група бораца у којој су

били Душко и Ивица полако се пребацивала напред. Још један педаљ ничије земље нашао се у рукама 1. чете.

У то време на положају 1. батаљона Тринаесте пролетерске код цркве Св. Ивана почела је права драма.

— Да још мало причекамо? Слажеш ли се, Станко — обрати се командир Раде Бајић свом комесару. Био је свестан ризика. Највише је очекивао од пуцања топом у прво свитање. — Нишаниће кроз цев — настави Бајић — и довољан је само један погодак па да код оних гадова дође до стрке и панике. Нама ће тада бити потребно само неколико десетина

метара па да ручним бомбама одлучимо исход борбе. Погледај, само што није свануло!

Станко Филиповић слушао га је пажљиво. Знао је да су од пет ујутро прошла пуна два сата, да ни суседна чета, а ни Кордунаши мало даље од њих, нису успели да продру до цркве. А знао је и то да његови борци овде у мртвом углу не смеју дочекати дан.

Баш тог тренутка зачу се звиждук топовске гранате, прве гранате испалене из нашег топа. И она пребаци циљ, пребаци бункере испред цркве и изгуби се високо изнад брда. Бајић и Филиповић били су толико

губици велики и да ћемо без топа тешко напред.

— Све ми је јасно. Тешко је то кад штабови баталјона од почетка не поступају према наредби! Покушајмо топом, али... Чекај, није ли то свануло?

Не чекајући одговор, командант са својим замеником журним кораком изиђе из куће.

Посада брдског топа, промера 65 милиметара, била је забринута. Магла никако да се разиђе.

— Колико је до цркве? — упита Милан Жежељ старешину батерије који је управо долетео да поздрављу другове из штаба Бригаде.

— Само ова магла! —

визоваше нишан. Одјекну прва експлозија и за њом радосни поклици бораца окупљених око топа.

Требало је неколико минута да стигне вест о резултату: граната је пребацила циљ! Следила је друга и за њом трећа граната, а онда још две.

Нико, ни око топа ни у штабу 1. баталјона који је био нешто ближи положају, није знао каква је тамо крвљанац настао.

ЉУБО, ПОВЛАЧИ СЕ!

Кад је полетела прва граната, Бајић нареди једном воду своје чете да пузећи крене узбрдо. Требало је прећи само тих неколико метара да би борци могли убацили бомбе тачно у усташке ровове. У тај мах магла се прореди и вод који се приближио бункерима остаде откривен. То потраја врло кратко, али за неорећу довољно: усташке ручне бомбе праћене митраљеским рафалима полетеше међу наше. Свуда су лежали мртви и рањени. Који су могли, пузали су тражећи заклон. Међу њима је био и Славко Ограишеч, рањен у раме и ногу.

Од експлозије бомби Зори Куфрин се учини да снег гори. Видела је како Жарко Милановић пада смртно погођен, а само неколико минута раније разговарала је с њим.

Пузећи под страшном усташком ватром, Зора наиђе на Љубу Бајић.

— Љубо, повлачи се! — повуче Зорица другарицу за ногу, кад зачу како ова крвља. Љуба је у том тренутку издисала.

Зорица Куфрин, која је недавно постала помоћник митраљесца Рудолфа Комбола, није напунила ни седамнаест година. Немоћна да било што предузме, заплака.

Станко Филиповић тражио је командира Раду Бајића. Наипавши на Славка, сагнуо се до његовог лица. Тог часа осети бол у руци. Тек тада, кад је рана почела да се хлади, видео је да је рањен. Придржавајући Славка једном руком, поче да га извлачи. И комесар Станко и његов борац Славко изгубише свест.

Станко се први освестио. Извукао је Славка, а онда се вратио да помогне осталима. Наипао је и на командира Раду Бајића који је лежао с великом црном раном од крхотина наше топовске гранате. До њега је лежала Милка Шкорић која је, вукући пушковицатраљез погнутог Рокнића, застала да ту предахне. Пет корака иза ње лежала је на снегу Марија Фајфер и извлачила торбу с муницијом и неколико пушака. Устала је и отпузала до Милке да заустави крв која јој је текла испод рукава на десној руци.

Магла се поново згусну и обави цркву и цели усташки положај. Палба се стисла. Усташе су добиле још један крвави круг. Од гробља, Станко би повремено чуо наше усамљене пуцње. Посада топа још је стрпљиво чекала да се магла разиђе. Било је десет сати кад се кроз маглу пробише прве зраке бедног зимског сунца. Пред очима посаде појави се црквица. Наши артиљерци хитро притрчаше топу, још једном помакнуше цев, па се загледаше кроз њу.

— Пали! — одјекне команда и одмах затим — пуцањ. Прва граната удари у зид некадашње црвице коју су усташе претвориле у своје утврђење. И друга граната погоди циљ.

УСТАШЕ СЕ ПРЕДАДОШЕ

Са места одакле је топ тукао, видело се коштање. Још две гранате погодише циљ. Једна од њих накриви торањ.

Након прве испалене гранате непријатељски војници побегоше из ровова у цркву. Друга их, тренутак касније, истера напоље. У паници су напуштали положаје и бежали према средишту Крашића. Није прошло ни десетак минута, а борци нашег 1. баталјона већ су почели усакивати у ровове савлађујући отпор неколицине усташа.

Вод с Томом Дијановићем који је нешто раније кренуо да изблиза осмотри положај стигао је први. Неки од њих кренули су за усташама у бегу. Уз пут су грабили још вреле усташке митраљезе. Други улетеше у бившу цркву са машинкама и бомбама. Пред њима се откри стравичан приказ: свуда мртви. Само је ту и тамо понеко дизао руке из безумљен од страха. Разбацано оружје, муниција. А испред зграде

никако да проради заплениени усташки тешки батча.

Рањен, с левом руком у завоју, командир Никола Палчић осмотри ситуацију. Оценивши да се усташе неће зауставити пре средишта Крашића, нареди својима да им пресеку пут. Њих тринаесторица журнуше према Крашићу.

Користећи брешу која је настала падом положаја код црквице, ова група одважних бораца заби се у усташке положаје. Кад су избили на чистину код велике цркве близу центра Крашића, управо су почеле стизати прве групе успаничених усташа.

Тешка црквена врата била су затворена. Пре него што су успели да их отворе, пушчана и митраљеска ватра храбре тринаесторице покоси тридесетак усташа, а шеснаесторица подигоше руке у знак предаје. Остали провалише у околне куће и оданде почеше да пружају отпор.

Уто се из правца гробља зачу палба. Други баталјон с командантом Симићем кретао је на Крашић са северозападне стране. Борбе у центру места и јуриш бораца 2. баталјона на гробљу натераше усташе да напусте свој положај.

Према Крашићу је настукао и баталјон Четврте кордунашке, онај који је нападао с југа, од села Бресарића.

Непријатељ је био сломиљен, али се још није предавао.

Не задржавајући се дуже са усташама који су из кућа око месне цркве почели да пружају отпор, тринаесторица наших бораца кренуше још дубље у непријатељске положаје. Журнуше поред ватрогасног дома те брзо избише пред велику скупину усташа. Једва да је требало отворати ватру. Усташе се предадоше.

(Из књиге Мате Хорватића „По други пут рођени“)

сретни да су мислили само на јуриш.

Мало удесно, из смера суседне чете, зачуше се снажни пуцњи и радосни поклици бораца.

Погледи Бајића и Филиповића још једном се среташе и они поведоше борбе у јуриш.

ПРИПРЕМИ СЕ ДА ГАЂАШ

Десетак минута пре тога Милан Жежељ се вратио са положаја у штаб Бригаде и обавестио Раду Булату о озбиљној ситуацији на гробљу и код цркве. Рекао је да се непријатељ жилаво брани, да су наши

уплете се нишанџија Миле Радовић.

— Можеш ли прецизно гађати, а да не видиш циљ? — упита га Раде Булат, знајући да топ нема нишанског уређаја.

Вртећи неодређено главом, Радовић поче:

— Па знаш, друже команданте, боље је право кроз цев.

— Добро је, припреми се да гађаш цркву!

— Разумем, друже команданте, само минут-два... док се магла мало разиђе...

Међутим досле неколико минута магла је постала још гушћа.

— Гађај по елементима, али води рачуна о нашим! — нареди командант.

Артиљерци зачас импро-

МИНИ-КВИЗ

- 1 Шта су мезони?
- 2 Који редни број има уран?
- 3 Електрон је...
- 4 А јон?
- 5 Да ли неутрон кружи око атомског језгра?

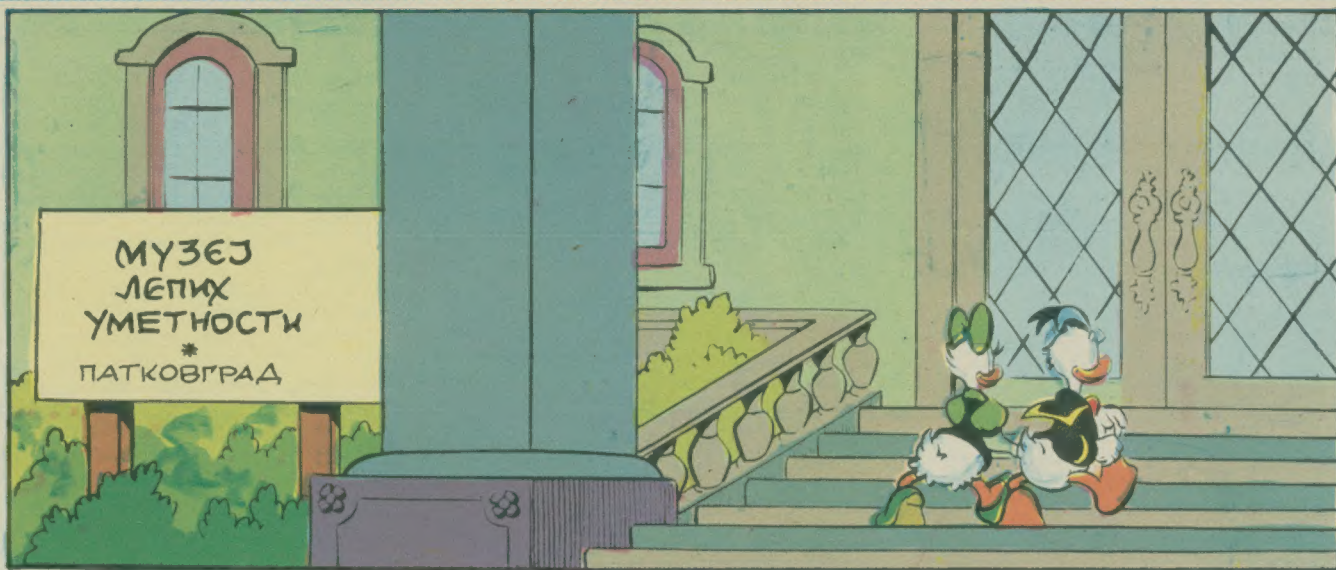
ОДГОВОРИ:

1. Мезони су субатомске честице које се налазе између протона и неутрона у атомском језгру. 2. Уран је 92. редни број у периодичном систему елемената. 3. Електрон је субатомска честица која се налази ван атомског језгра. 4. Јон је атом или молекула који је изгубио или добио електрон. 5. Да, неутрон кружи око атомског језгра.

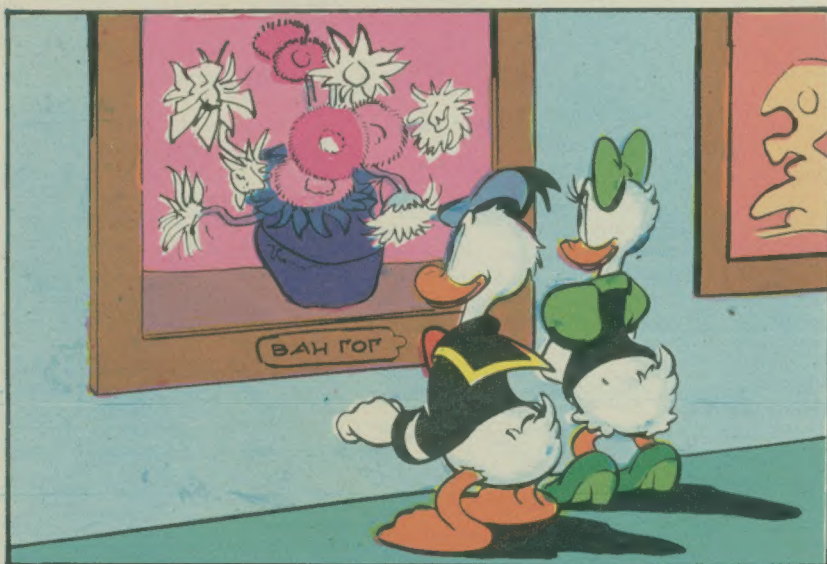
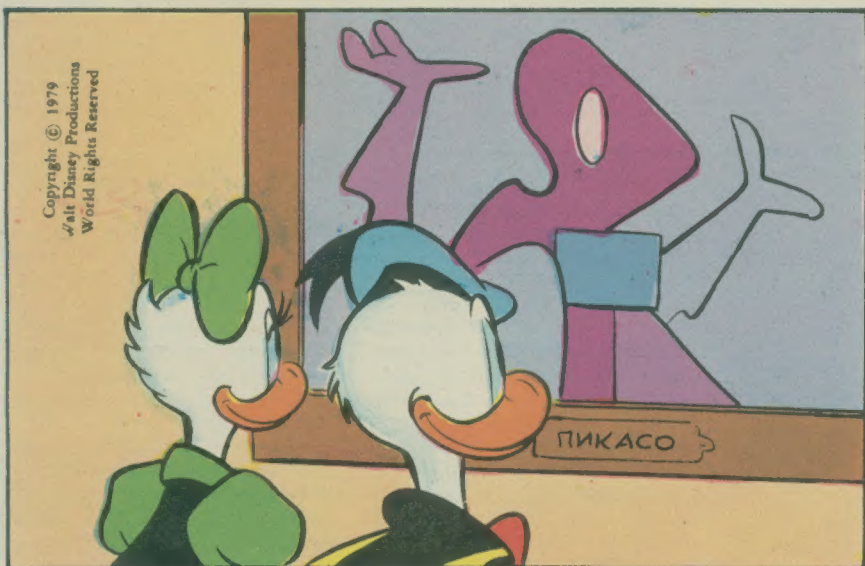
WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

МУЗЕЈ
ЛЕПИХ
УМЕТНОСТИ
*
ПАТКОВГРАД

Copyright © 1979
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

МНОГО ВОДЕ МАЛО ПАМЕТИ

Човек организам састоји се од преко сто трилиона ћелија у којима преовлађује вода. Има је око 60 одсто, али је неравномерно распоређена. У масним ткивима има је свега 20, у костима 25, у јетри 70, у мишићима 75, у крви 80 и у мозгу 85 одсто од укупне тежине. Необично је да у крви има мање воде него у прилично компактном мозгу.

Преосталих 40 одсто тежине нашег тела отпада на беланчевине (19 одсто), ма-сна ткива (15 одсто), мине-ралне материје (5 одсто) и угљене хидрате (1 одсто).

ПОЛУГА У УВУ

Од хемијских елемената који су саставни део нашег тела најважнији су кисе-оник, угљеник, водоник и азот. Око два килограма човекове тежине отпада на калцијум и фосфор ко-ји обезбеђују чврстину костију. По неколико десе-тина грама отпада на ка-лцијум, сумпор, натријум и хлор. Гвожђа има само око 6 грама, али његов је зна-чај веома велик јер улази у састав хемоглобина.

Број костију у човечјем скелету не може да се прецизира, пре свега зато што је различит од човека до човека, чак код 20 одсто људи постоје одступања у броју кичмених пршљенова и броју ребара, при чему се тај вишак код мушка-раца среће 3 пута чешће него код жена. Сем тога, број костију мења се са узрастом: окоштавање тра-је до 20. или 25. године живота, а временом неке кости срашћују образујући чврсте шавове. Зато се на-води да човек има „нешто више од 200 костију“.

Бутна кост је најдужа — око 27,5 одсто наше висине. Најкраћа кост назива се у-

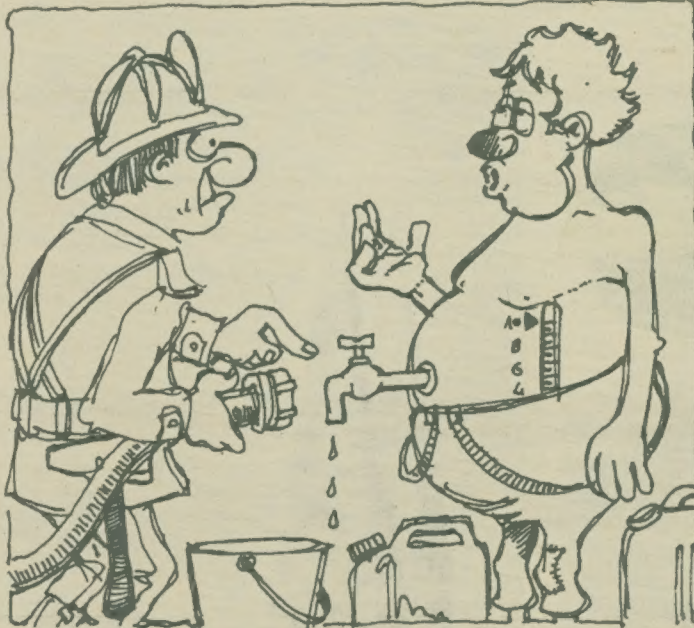
НЕКИ МУШКАРЦИ ИМАЈУ ВИШЕ РЕБА-РА НЕГО ЖЕНЕ, МИШИЋИ ЧИНЕ 40 ОД-СТО УКУПНЕ ТЕЖИНЕ ЊИХОВОГ ОР-ГАНИЗМА, КОД »СЛАБИЈЕГ ПОЛА« САМО 30 ОДСТО. АЛИ, СРЦЕ ЖЕНЕ БРЖЕ КУЦА.

зентгија и преноси вибраци-ју бубне опне на осетљиве ћелије унутрашњег уха. Ради као полуга повећава-јући притисак звучних та-ласа. Дужина јој је 3-4 милиметра.

Немогуће је одредити и број мишића. Анатоми сматрају да их у човечјем организму има 400 до 680.

троши 400-500 литара кисе-оника удишући и издишу-ћи 12-20 пута у минуту. Брзина дисања у пролеће је за трећину већа него у јесен.

Срце одраслог човека може за један дан да „препумпа“ око 10 хиљада литара крви. У току једног испумпавања у аорту се у-

Њихова укупна тежина код мушкараца износи око 40, а код жене око 30 одсто укупне тежине тела.

НЕУМОРНА ПУМПА

У стању мировања, ле-жећи, човек за 24 часа у-

бацује око 130 милилитара крви. Нормалан пулс у стању мировања износи 60-80 удара у минуту, а срце жена има 6-8 откуца-ја више него срца му-шкараца.

Укупна дужина крвних судова у човечијем организ-му износи око 100 хиљада километара!

У стању мировања, крв је у човечијем организму расподељена на следећи начин: четвртина укупне запремине налази се у мишићима, друга четврти-на у бубрезима, 15 одсто у крвним судовима зидова органа за варење, 10 одсто у јетри, 8 одсто у мозгу, 4 одсто у коронарним судо-вима срца и 13 одсто у крвним судовима плућа и осталих органа.

Сваки еритроцит (црвено крвно зрно) садржи око 270 милиона молекула хе-моглобина. Ћелије крви стално одумиру и замењују се новим. Живот еритроци-та траје 90-125 дана, а ле-укоцита (белих крвних зр-на) од неколико часова до неколико месеци (због њи-хове разноликости). У ор-ганизму одраслог човека сваког часа одумре око

милијарду еритроцита, 5 милијарди леукоцита и 2 милијарде тромбоцита (крвних „плочица“). Заме-њују их нове ћелије које се стварају у коштаној сржи и слезини, а за 24 часа измери се око 25 гра-ма крви.

ЈЕДАН, АЛИ ВРЕДАН

Коштана срж одраслог човека је растресита маса која испуњава шупљине неких костију и има је у организму око 2600 грама. За 70 година живота она произведе око 650 кило-грама еритроцита и око једну тону леукоцита.

Нервни систем човека садржи око 10 милијарди неурона (нервних ћелија) и седам пута више других ћелија које их потхрањују и подржавају. Само један одсто неурона бави се „са-мосталном делатношћу“ — прима осећаје из спољне средине и „командује“ ми-шићима. Осталих 99 одсто су међућелије, као појача-вајуће и предајне станице.

Најкрупнији неурони мо-гу да буду и 1000 пута ве-ћи од најситнијих. Најтања нервна влакна имају по-лупречник од свега 0,5 микрометра, а најдебља — 20 микрона.

Више од половине свих неурона смештено је у хе-мисферама великог мозга. Тежина човечјег мозга износи 46. део тежине тела. Поређења ради: маса мозга код слона износи свега 560. део слонове тежине.

Површина коре великог мозга креће се од 1470 до 1670 квадратних сантиме-тара. У њу се „улива“ око 2.600 000 и „излива“ око 40 хиљада нервних влакана. Отприлике половина из-лазних влакана преноси команде мишића очне ја-бучице, управљајући осе-тљивим, брзим и сложеним покретима очију. Остали нерви управљају мимиком, жвакањем, гутањем и де-латношћу унутрашњих ор-гана. Од улазних нервних влакана два милиона су визуелни.

СУЗА ОКО ЧУВА

Површина човекове коже износи око 2 квадратна метра. По њој је расејано око 250 хиљада осетила хладноће, 30 хиљада — топлоте, око милион — бо-ла, око пола милиона осе-тила опипа и три милиона знојних жлезда. За један минут кроз кожу протече око 460 милиона крви.

У унутрашњем уху има око 25 хиљада ћелија које реагују на звук. Јачина

звуча који оне региструју је између 16 хиљада и 20 хиљада херца. Ухо је најо-сетљивије на звук од 2 хиљаде до 2300 херца. Чо-век може да разликује 3-4 хиљаде звукова различи-те јачине.

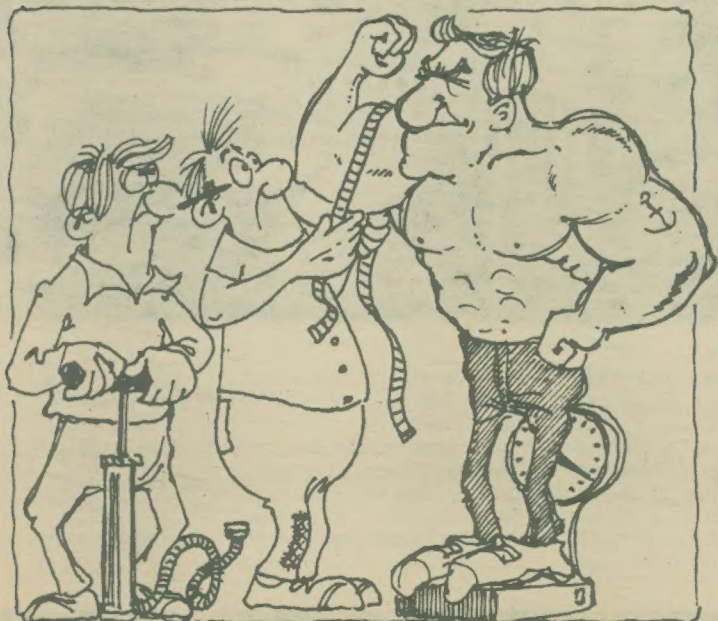

На језику се налази око 9 хиљада осетила укуса. Оптимална температура за њихов рад је 24°C.

Површина зоне за ре-гистровање мириса у носу достиже 5 квадратних сан-тиметара. Та зона садржи око милион мирисних нервних завршетака и да би се у њима појавио им-пулс, потребно је да на сваки нерв доспе око 8 мо-лекула мирисне материје.

Чак и „најчвршћи“ му-шкарци пролију сваког да-на 1-3 милилитра суза. Из-лучују их сузне жлезде, и то непрестано, влажећи рожњачу чувајући је од прашине, дима и штетних пара.

У метаболизам човека укључено је око 700 фер-мената који никада не ми-рују. У нашем организму заиста ври као у мравиња-ку, чак и када спавамо.

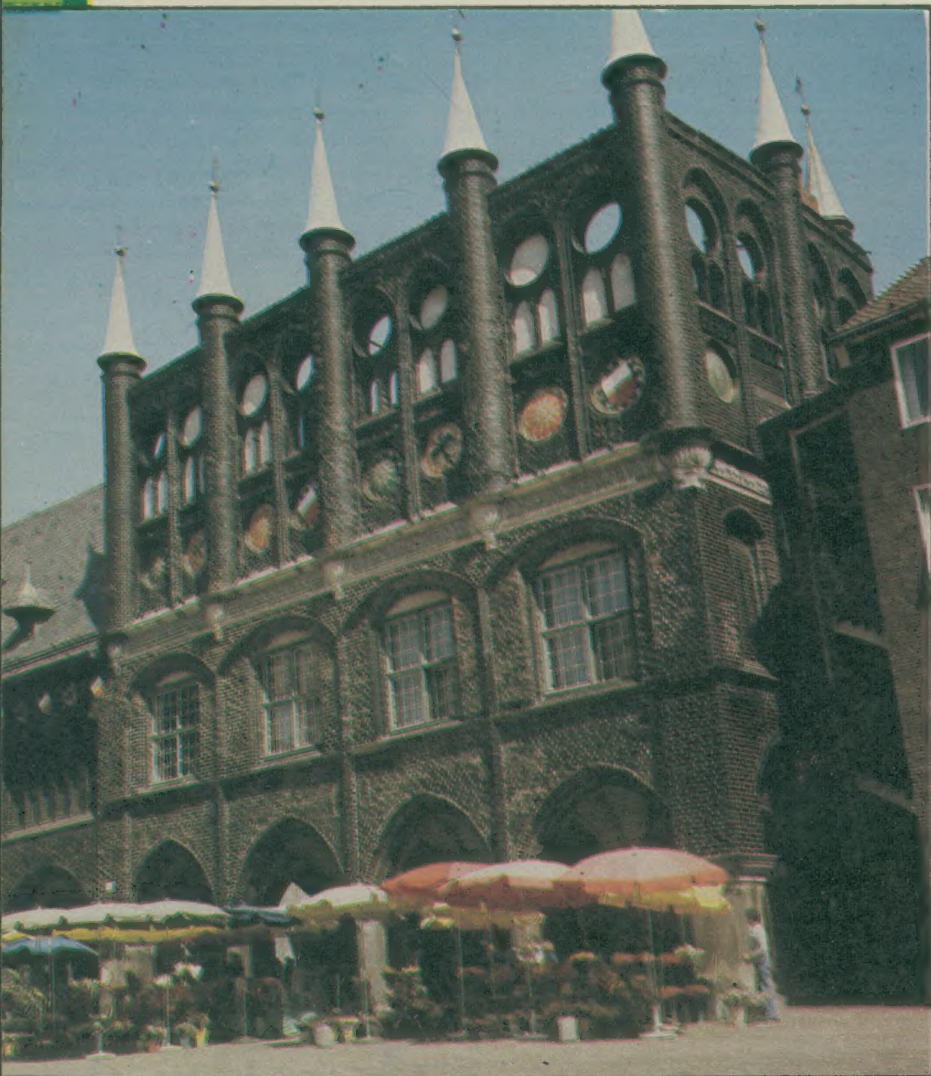

ТРГОВЦИ СУ ЗА

Слабљење државне власти у 13. веку довело је до оснивања многих удружења у Немачкој која су својим члановима, најчешће трговцима, пружала напуну заштиту. Године 1241. градови Либен и Хамбург договорили су се да ће обезбедити пловидбу на важном трговачком путу Балтин-Северно море. Придружили су им се још неки градови, међу првима Линебург, Бремен, Ростон, а ускоро их је у том савезу било оно деведесет. Тако је ојачала Ханза, у средњем веку најпре удружење

немачких трговаца у иностранству које је требало да штити њихове заједничке интересе. Ханза је достигла врхунац у 14. веку. Рат против Данске, који су предводили трговци Либена, донео јој је превласт на Балтику. Од 13. до 15. века седиште Ханзе је Либен, град основан у 12. веку поред старог словенског насеља Линбице. Још у то време, Либен је био у могућности да контролише готово сву трговину која се одвијала на том подручју. Цвjetaо је заједно са Ханзом а и данас је једна од највећих лука и индустријских центара СР Немачке.

ПОСЛЕДЊИ ЗНАК ЖИВОТА — После открића нових земаља и нових трговачких путева, Либен више није био што и некада — важна трговачка веза између Истока и Запада. Тада је и Ханза почела да слаби: године 1612. имала је само 14 градова. Последњи састанак одржала је 1669. године у Либеку и то је, кажу, био и последњи знак њеног живота. Градска кућа у Либеку, грађена кроз два века, од тринаестог до петнаестог, у златно доба Ханзе и Либекa, једна је од најлепших грађевина овог града.

КИЛОМЕТРИМА ДО ЛЕПЕ МУЗИКЕ — Велики немачки композитор и оргуљаш Дитрих Букстехуде (1637-1707) дуго је свирао оргуље у цркви Ст. Мариен у Либеку, велелепној грађевини подигнутој у 13. веку. На вечерње црквене концерте које је организовао Букстехуде долазили су љубитељи лепе музике из удаљених градова пешачећи и по неколико дана. Међу њима су били и касније чувени композитори Бах и Хендл. У већ поодмаклим годинама Букстехуде је 1705. примио на подучавање младог Баха који је као мајстор на оргуљама касније надмашио учитеља.

- RAT

НИЧУ БОЛНИЦЕ — На синоду у немачком граду Ахену 816. године одлучено је да сваки манастир мора да има и посебне просторије за лечење и негу оболелих путника, ходочасника и просјака. Тако су на западу почеле да ничу болнице. Једна од старијих и, за оно време, најопремљенијих била је и болница Св. Духа у Либеку подигнута 1287. године.

ОПАСАН КАНАЛИМА

— Холстентор (на слици лево), врата која воде у покрајину Холштајн, била су главна капија средњовековног Либека смештеног на острву реке Траве и опасаног системом канала у којима су пристајали тада највећи трговачки бродови. Врата су изграђена 1470. године. На Холстентор се наслањају и велики магацини за со (десно), типичне грађевине тог доба. Једна од најзначајнијих грађевина старог града је и зграда бродарског друштва, тада најјачег удружења у Либеку.

КУЋА БРАЋЕ МАН — У овој кући живело је неколико генерација познате трговачке породице Ман. У њој су рођени велики немачки књижевници Томас и Хајнрих. Томас Ман (1875-1955) имао је само двадесет пет година кад је написао „Буденброкове“, једно од највећих дела не само немачке него и светске књижевности у којем описује успон и пропаст богате трговачке породице и за који је 1929. године добио Нобелову награду. Када је Хитлер дошао на власт, Томас Ман напустио домовину. Дела његовог брата Хајнриха, огорченог противника фашизма, нацисти су забрањивали и спаљивали. По роману Хајнриха Мана „Професор Унрат“ снимљен је и познати филм „Плави анђео“. У избеглиштву је био један од највећих писаца антифашиста. Умро је у Санта Моника, у Калифорнији, а Томас у Цириху.

Текст и снимци:
М. Вујовић

НА ЛЕЋИМА ВЕТРА

Коњ је одиграо велику улогу у историји, можда већу него било која друга животиња. Дуго времена био је најбрже и најсигурније превозно средство, а војницима и ловцима огромна помоћ у окршајима и лову.

Не зна се тачно где је и када човек први пут појачао коња — у Кини, Монголији или на Кавказу. Ко-

вајач изразио је захвалност љерном хату подиравши му велики споменик и основавши град Букефалос у Индији.

Ако ратник из неког племена са висоравни Неџед на Арабијском полуострву крене у опасну борбу, породица жели срећу његовом коњу, а не њему. А ако се после битке коњ сам врати у шатор, туга због ратнико-

твориле су се у ливаде, и Eohippus је морао да се прилагоди новонасталим условима. Врат му се издужио и постао савиљивији да би лакше могао да пасе, јер је почео да се храни травом уместо лишћем. Средњи прст на ноzi развио се и постепено добио облик копита. Ноге су му се издужиле па је могао да побегне опасним зверима, а

АКО РАТНИК ИЗ ПЛЕМЕНА СА ВИСО-
ТАВНОМ НЕЈЕД НРЕНЕ У БОРБУ, ПОРО-
ДИЦА ЖЕЛИ СРЕЋУ ЊЕГОВОМ КОЊУ
А АКО СЕ КОЊ ВРАТИ САМ ТУГА
ЗБОГ РАТНИКОВОГ СМРТИ НИ ИЗДА-
ТКА НИЈЕ ТАКО БЕЖИНА КАО РА-
ДОСТ ШТО СЕ КОЊ СПАСАО.

Широна прса и снажне
ноге главне су одлике
пунокрвног триачног
коња.

левка коња је степа, а из степе су кренули и први велики освајачки ратови. Скити, Персијанци, Сармати, Келти, Готи, Авари и Хуни пронели су своју моћ и страховладу на коњским леђима.

— Тамо где мој коњ стане, трава више не расте — тријумфално је узвикнуо Атила, Бич Божји.

Пророкову зелену заставу Арапи су у освајачким ратовима донели до готово свих граница познатог света. На леђима легендарне фантастичне животиње, полукоња-полукаmile, пророк Мухамед, син коњара и камила, одјахао је у џенет, тај по исламском веровању.

Коњ Александра Македонског Букефало спасао је великом владару живот жртвујући свој. Велики ос-

ве смрти није ни издалека тако велика као радост што се коњ спасао. Али, ако коња у борби убију или отму па се јахач врати кући сам, породица га лоше дочекује. Јадиковању нема краја, а жалост траје неколико месеци.

ПРИПИТОМЉЕН И УПРЕГНУТ

Пре неких 55 милиона година тропским шумама Северне Америке и Европе лутала је животиња величине лисице са кратким ногама које су подсећале на псеће шапе. Био је то давни предак данашњег коњ. Eohippus.

С променом климе, тропске шуме и мочваре пре-

огромне ноздрве помагале су му да у трку лакше дишње.

У леденом добу коњ је ишчезао са америчког копна, али је познато да је у каменом добу ловљен у Европи, јер су се људи хранили његовим месом.

Праисторијски ловац најпре је ловио коња као дивљу животињу и у палеолиту га сликао на пећинским зидовима. У Алтаири, пећини на Пиринејима, пре сто година откривене су, између осталих, веома лепе и верне зидне слике дивљих коња.

Тек око 4500. године пре наше ере човек је схватио праве вредности ове брзе и снажне животиње. Коњ је припитомљен и служио је

углавном за вучу и преносење терета.

Кад је направљен точак, упрегли су га у кола. Ипак, протекле су године пре него што је припитомљен за јахање.

У 19. веку пре н. е. узгој коња и њихово обучавање за вучење ратних кола једна је од најважнијих државних активности, на пример, у Сирији — краљевске ергеле на северу земље имале су око 150 хиљада грла. Пет векова касније појавила се и расправа о дресирану коња за трке с колима. У Грчкој се коњ у почетку употребљавао само за вучење терета. У „Илијади“ се још не помињу коњаници, али се јунаци боре на колима у која су упрегнути коњи.

Различите цивилизације одгојиле су различите пасмине коња. У земљама са топлим климом, где се од коња тражило да буде брз и издржљив, одгајени су мали, али врло хитри коњи. У средњем веку у Европи су били чувени крупни и снажни фландријски коњи. Они су носили витезове чија је опрема понекад тежила више од сто килограма. Кад је пронађено ватрено оружје, ова врста коња почела је да се употребљава у земљорадњи. Исту судбину доживео је и велики „перчерон“, коњ за вучу кочија, када је усавршена железница и направљен први аутомобил.

ПОНИ-ЕКСПРЕС

Шпански конквистадори поново су пренели коња на америчко тле и унели револуцију у живот примитивних индијанских племена. Јашући на коњима, Индијанци су пратили стада бизона, а били су им велика помоћ и у рату са белим људима који су и сами користили коње за освајање просторстава западно од реке Мисисипи.

Освајање америчког запада не би могло да се замисли без коња. Чувени „Пони експрес“ омогућио је брзо преносење поште с једне на другу страну Америке.

Данас питоми коњ живи на читавој Земљиној кугли. Нема га само у најхладнијим крајевима и на неколико острва где човеку не би ни био од користи.

Од свих пасмина данас је најпознатији арапски коњ. Његов одгој трајао је хиљадама година и изведен је са много вештине тако да „арапин“ има савршен облик и изванредне особине.

У очима Арапа коњ је најплеменитија од свих животиња, па њод њих ужива поштовање које се указује опменом човеку. Тек кад наврши другу годину живота, на њега стављају седло, а после треће почињу да га навикавају да користи сву снагу. Одтој сматрају завршеним када коњ напуни седам година.

ЕНГЛЕЗ ИЛИ АРАПИН?

Нигде као у пустињи људи не знају колико је коњ користан. Добро дресиран арапски расни коњ тамо вреди злата. Често се дешава да јахач на свом коњу пет-шест дана узастопице прелази раздаљине од стотинак километара. А кад после тога пусти животињу да се два дана одмори, она може поново за исто време да превали исто растојање.

Енглези су, што се одгајања коња тиче, равноправни са Арапима. Тркачки коњ резултат је упорног настојања да се одгаји пасмина која ће брзином надмашити све остале. Доказано је да су арапски, турски и берберски коњи праоци овог тркача који у очима Енглеза представља најлепшиг од свих коња, али по мишљењу непристрасних познавалаца по лепоти ипак заостаје за арапским.

Данас у свету живи само једна врста дивљег коња. То је такозвани монголки, а донедавно је живео и европски па се претпоставља да све лакше врсте домаћих коња воде порекло од ова два родоначелника, а тешке расе од тешког клатерног коња.

М. Ш.

Шетландски пони — једна од
најситнијих пасмина коња.

Предци данашњег коња морао је
да се прилагоди промењеној илими
Средњи прст на ноzi развио се у
снажно заштитно копито.

Потомци ненадашњих ратних коња веома су
снажни и крупни и данас се користе
у земљорадњи.

ПАКЛУ НА ТОЧКОВИМА

У СЛЕПЕНИМ, КРАТКОВЕКНИМ ГРАДИ-
ЋИМА НА КРАЈУ ПРУГЕ ГЛАВНА ЗАБА-
ВА БИЛИ СУ ПИЋЕ, КОЦКА, ИГРАЧИЦЕ
И ПУЦЊАВА — ТИМ РЕДОМ.

Теретни воз кретао се кроз мркли мрак према својој судбини. Те августовске ноћи 1867. године ратници индијанског племена Чејена, на челу са поглавицом Ђурећом Ногом, чекали су воз близу Палм Крика у Небраски. Распоредили су се дуж пруге пошто су претходно, како је један од њих касније испричао, „привезали дебло попреко на шине“. Затим су поседали са обе стране пруге и ћутке ишчекивали даљи развој догађаја.

ГВОЗДЕНИ ПУТ

На препреку је убрзо налетела дресина са неколико пружних радника које су Индијанци одмах напали. У неравноправној борби изгинули су сви изузев Енглеза по имену Томсон који је остао без скалпа, али је у општем метежу успео да се притаји и избегне смрт. Штавише, док је крадице пузио према безбеднијем месту, Томсон је нашао свој скалп! На жалост, ни хирурзима не би пошло за руком да га пришију за лобању јер је сувише оштећен...

Разјарени Чејени ишчупали су шине и прагове и од њих направили праву барикаду на прузи.

Док се теретни воз „гвозденим путем“ приближавао судбоносном месту, Индијанци су имали времена да се присете како су дошли до закључка да је „гвоздени коњ“ њихов смртни непријатељ: на њихову територију долазило је све више белаца којима нису веровали. Час одмазде беше увелико куцнуло...

Машиновођа теретног воза није на време приметио шта му се испречило на путу, па је локомотива, уз језиво шкрипање кочница, ударила у барикаду. Од силине протреса ложач је ударио главом у ужарени kotaо и остао на месту мртав, док су машиновођу Индијанци извукли из локомотиве и убили.

Железничари који су се налазили у последњем вагону композиције успели су у међувремену, да

побегну и нешто касније зауставе други воз, док је пламен који је лизао из оштећене локомотиве теретне композиције осветљавао тамно небо над преријом.

ЧУДНА СКУПИНА

Док су се радници железничке компаније „Централ Пацифик“, који су били углавном кинеског порекла, стално сукобљавали са Индијанцима градећи „гвоздени пут“ кроз планине Сијера Неваде у Калифорнији, радници „Унион Пацифика“ подизали су пругу пробијајући се из правца истока према западу.

Иако у чаркама са Индијанцима нису искусили ништа тако страшно као што је барикада на прузи, близина ратоборних

племена и стална опасност која је од њих претила ипак су успоравали радове. Зато је генерал Доц, задужен за обезбеђење „Унион Пацифика“, из предострожности затражио и добио пет хиљада војника који су даноноћно патролирали завршеним секторима пруге.

Индијанци више нису представљали озбиљну препреку, изузев кад би неки радник био довољно неопрезан да се сувише удаљи од логора.

Пружни радници „Унион Пацифика“ били су иначе чудна скупина ветерана грађанског рата, ослобођених робова, Бриганаца, Немаца и, нарочито, Ираца. Живели су у такозваном „радничком возу“ који је полако напредовао дуж тек постављених шина.

У првом вагону који се налазио испред локомо-

тиве биле су алатке и ковачница, а иза локомотиве су стајала три повећа вагона која су радницима служила као спаваће. Иако су могли да приме много уморних људи, лежајева ипак није било довољно па су неки радници спавали у мрежама разпетим између њих, па чак и испод вагона. У вагон-ресторану могло је да обедује 125 људи у исто време. Службени вагон био је последњи у композицији, а свежи черечи говећег меса који су висили са прозора показивали су да се у њему налазе још и кухиња и остова.

На крају пруге ницали су „градови“ као печурке после кише, али су нестали са лица земље чим

би тај сектор трасе био завршен. Неки су ипак опстали, попут злогласног Чејена или Дулесберга, али је већина била кратког века, као било који каубојски град у Канзасу у јеку догона крда говеда из Тексаса. У тим склепаним градићима главна забава били су пиће, коцка, играчице и пуцњава, те су пружни радници врло брзо и лако остајали без мукотрпно стечене зараде, па и живота.

Убиства нису била реткост, а прасак револвера био је свакодневна ствар у „паклу на точковима“ — како су називани овакви градови који су се потпуно разликовали од уредних кинеских логора подизаних дуж трасе „Централ Пацифика“.

Радило се од сванућа до смираја дана, па је у толико веће чудо што су људи уопште имали снаге да увече уживају у сумњивим задовољствима која су им градићи нудили.

„Унион Патрифик“ је у зиму 1866/67. због хладноће био принуђен да потпуно обустави радове. Те зиме је беспосленим пружним радницима лако полазило за руком да у троше време и новац у Норд Плати, на реци Мисури.

Па ипак, са првим пролећним данима, радници су се вратили на посао. Њихова имена су заборављена, али не и њихово дело. У међувремену, цела земља је напето ишчекивала вест да је северноамерички континент коначно премошћен железничком пругом.

Д. П.

Стравична колона вијугала је козјим стазама од Преспе ка Охриду. Био је врео августовски дан 1014. године. Муве су у ројевима налетале на осакаћену војску. Толико слепих на једном путу нико није видео, нигде на свету, ни до тада ни после.

Слепи војници, гладни и жедни, ишли су своје цару Самуилу. Јер, битку је водио он, он је битку и изгубио. Цар се са пратњом спасао на брзим коњима. Он не зна шта се догодило са његовом војском.

Колона се вукла према престоници. Ратници су певали песму о старом словенском богу Даждбогу. Истина, сада су били хришћани, али стари словенски бог и још старија легенда, тамо иза Карпата, памтила се као песма. Даждбог је овога пута био нарочито присутан: они више неће видети сунце...

ЗЛИ ГЛАСИ

Цар Самуило видео је своје ране после битке код Беласице. Тврди царски град на брду изнад Охрида светлцао је са својим великим кулама у језеру.

Град је чувао Самуилов син Гаврило Радомир. Била је то мала посада, али довољно снажна да ове тврде камене зидове одбрани од првих напада непријатеља, све док у помоћ не стигну Брсјаци, словенско племе које се два века пре тога населило између Охрида и Визора.

Остаци Самуилове војске браниле су древне тврђаве Битољ, Прилеп, Штип и Воден... Међутим, главнина — преко 14 хиљада ратника — пала је у ропство византијског цара Василија II и његовог архистратига Нићифора Урана...

Били су то претежно Брсјаци који су чинили основу Самуилову војску. Уз њих су ратовали и Струмљани, насељеници око реке Стримона, затим Ринкини, Сагудати и Драгуити... словенско племе на насељено у јужним пределима Балкана, у залеђу Јекејског мора...

Завлашен на суром медвеђем крзну, у главној одаји централне куле царског града у Охриду, окружен најбољим видарима, цар Самуило слушао је вест коју му је донео војвода Несторица:

— Господару, у Витољу сам чуо да је Василије пустио заробљенике. Глас је донео Грк Јаникије који је носио восак у Солун да га тамо трапи за со.

Цар македонских Словена није могао да верује: било би то сувише лепо — поново имати ону војничку силу која је освајала Дуклеу, походила Тесалију и стално упрожавала тврди град Солун.

СЛОВЕНИ ОСВАЈАЈУ БАЛКАН

ВОЈСКА ИСКОПАНИХ ОЧИЈУ

ЦАР САМУИЛО БИО ЈЕ СЛОМЉЕН. ЊЕГОВЕ РАТНИКЕ СТИГЛА ЈЕ СТРАШНА ОСВЕТА ПОБЕДНИКА.

— Само, господару... Грк Јаникије свашта прича! Али, лаже та козја брада!

— Шта прича?! — придиже се нервозно Самуило.

— Кажу... каже он... — муцао је војвода Несторица.

Повративши дах, Самуило грмну:

— Та изреци, војводо! Знам ја да су то зли гласови.

— Каже он... — петљао је даље Несторица — да нам је војска тешко израваљена.

— Битка је била тешка — с муком рече Самуило. — Могуће је. Можда се зато и смиловао. А можда су то ране за видање...

Војвода Несторица је оћутао. Није имао снаге да каже да је већ видео Самуилову и своју војску и да ране нису за лечење. Изјачао је напред да цара припреми на несрећу. Војска ослепелих већ се примицала.

Са околних брда силазили су Брсјаци и Ринкини — Словени из околних насеља. По старом обичају,

наричући, и људи и жене чупали су косе као да иду у сретанье својим мртвима.

ДРАГОЦВЕТ ГОВОРИ ЗА СВЕ

У ствари, збило се оно што се морало десити у оном суровом времену. Македонски цар Самуило, владар словенских племена насељених на тлу Македоније, снажно је уздрмао престоље Византије.

Најезда Словена на Балкан била је завршена. Староседеоци Грци и Илири потиснути су или на море или у планине.

Одлични ратници, претежно пешаци, Словени су, уједињени са Аварима, продрли у Јужну Европу; с тим да Авари оду, а они — остану...

И те августовске вечери 1014. године дошао је крај једном од првих покушаја Словена да организују своју државну заједницу на Балкану.

Самуило је изишао на главна врата свог царског града. На кулама су били начичкани Брсјаци остали да бране ово прво словенско камено утврђење. У подножју брега, све до обале и језера, стајали су војници које је он, двадесетак дана раније, повео с намером да окрши византијског цара, да постане једини цар Балкана.

Самуило, онако крупан и јак, сада је био и рањеник и тежак болесник. Сувише узбуђења било је у његовом кратком животу, сувише победа и пораза.

Држао се за срце и плакао. Зауставио се код једног ратника чије је једино око било зрак светлости у овом царству људске тмине.

— Ко си ти? — упитао је цар.

— Ја сам твој тисућник, царе господине. Из племена сам Ринкини, под Солуном. Зовем се Драгоцвет, праунук сам кнеза Первунда.

Цар није морао ништа даље да пита. Драгоцвет је притискајући рану на левом оку крзаном од ласице, којим је била украшена његова капа, почео тужну причу:

— Ти знаш, царе господине, да смо под господством ти ишли да тучемо Грке. Али ти Ромејци, као што сам знаш, још увек су војнички изученији од нас. Ми смо људи сточари а рало и паљевина ради орања за нас су нове ствари које смо овде научили, да нам ту деца живе...

— Пустити то, Драгоцвете. Шта је било после битке?

— Самуило, царе, овако је то било: сећаш се кад смо дошли у близину планине Беласице. Струмицу смо освојили лако, сам то знаш, ти си водио војску. Али заседе у планини нас дочекаше и ми смо пали у ропство, а ти са пратњом сачувао главу.

— Ко је ослепео војску?

— Цар Василије рече да су Словени главна опасност за Ромејско Царство. Он, мој господине, рече да нас све ослепе, а сваком стотом да оставе по једно око — да дођемо к теби.

Гаврило Радомир, син Самуилов, знајући очеву болест, био је уз њега. Први је прихватио крупно тело у паду! Самуило је био мртав.

J. M.

ЛЕТЕЛИ СУ У КОРПИ

Ускоро је снажан налет ветра искренуо балон а оштре гране поцепале гумирано платно.

Строго забрањена игра

— Мој балон лети! — одушевљено је повикао родитељима који су га са прага запањено посматрали. Међутим, Џонова радост трајала је кратко. После непуног минута балон је пао на кров куће и изазвао велики пожар. Иако су уз помоћ суседа успели да угасе пожар, Џонови родитељи строго су забранили сину овакве игре.

Дечакову жељу нису могли да поколебају ни прекор родитеља ни први неуспех. Једно време престао је да прави балоне и почео да експериментише са змајевима и падобранима. Читао је о летелицама све до чега би дошао.

Када је одрастао, Џон се запослио у фабрици музичких инструмената. Није зарађивао много, али после неколико година ипак је успео да уштеди довољно новца да оствари свој дугогодишњи сан. Као двадесет седмогодишњак конструисао је први велики балон испуњен водоником и кренуо на своје ваздушно крстарење.

Први Џонов лет није дуго трајао. Прелетео је свега 15 километара, али је био задовољан што је путовање прошло без икаквих незгода.

Прелетети Атлантик

Почетком 19. века о летењу балонима маштали су многи младићи. Такмичили су се чији ће ба-

лон дуже остати у ваздуху и ко ће да прелети већу раздаљину. Млади аеронаути често су пред мноштвом гледалаца приказивали своју уметност у овом опасном спорту.

И Џон Вајз је ускоро постао познат међу аеронаутичарима. Због изузетне храбрости и вештине добио је надимак Професор. Али, Џон није желео да само одушевљава гледаоце.

Пажљивим посматрањем уочио је да се ваздушна струја креће од запада ка истоку. Да би ово и доказао, одважни младић одлучио је да у балону прелети Атлантски океан. Али, требало је много новца да се направи балон за преокеански лет. Вајз је замолио Конгрес за новчану помоћ, међутим, захтев му је одбијен. За многе су

такве идеје биле чиста лудост.

Да би доказао да се балонима могу прелетети велике раздаљине и убедио, пре свега, чланове Конгреса, Вајз је одлучио да крене на пут од Сен Луја до Њујорка. Један пријатељ, богат послован човек, понудио му је да преузме све трошкове овог путовања. Тако је у пролеће 1859. године почела изградња до тада највећег балона на свету.

У олуји

Џиновски балон завршен је за свега два месеца. Његов пречник износио је готово 20 метара, а корпа је могла да понесе посаду од три члана. Надајући се да ће се једног дана у њему отиснути

преко Атлантског океана, дао је балону име „Атлантик“.

Првог јула 1859. године, у 6 часова и 45 минута, „Атлантик“ се, са три члана посаде, винуо у небо. У њему су били: Вајз, његов пријатељ који је финансирао цео подухват и један новинар из Сен Луја. Понели су, између осталог, и читав сандук писама која је требало испоручити у Њујорку. Била је то прва пошта послата ваздушним путем.

Први часови путовања прошли су углавном мирно. Када су се у зору нашли изнад језера Ири, Вајз је, да би развио монотонију путовања, испустио из балона већу количину гаса и тако га спустио на тридесетак метара изнад воде. Успео је чак да преко мегафона разговара са капетаном

брода који је пловио језером.

Изнад Нијагариних водопада извео је другачији маневар. Врећице баласта, а најчешће је то био песак, избачене су из корпе и олакшани балон диго се на висину од преко 3000 метара. Тројицу путника обузимало је све јаче узбуђење.

Скоро до самог циља све је било у реду, а онда се изненада дигла олуја. Снажни ветрови неочекивано су променили правца кретања балона и понели га брзином од 150 километара на час према језеру Онтарио.

Нинада није пронађен

Узалуд је Вајз покушавао да се бори против невремена. „Атлантик“ се ускоро нашао изнад језера летећи тако ниско да су огромни таласи готово досезали до корпе.

Нису смели оклевати — требало је да што пре подигну балон на безбедну висину. Вајз је без размишљања из корпе избацио све врећице баласта, а ускоро се и сандук са поштом нашао у узбурканој води језера.

Балон се мало подигао и наставио да лети. После пуног сата неизвесности прелетели су језеро и нашли се изнад шумовитог пропланка. Летећи ниско, балон је лако могао закачити крошње дрвећа.

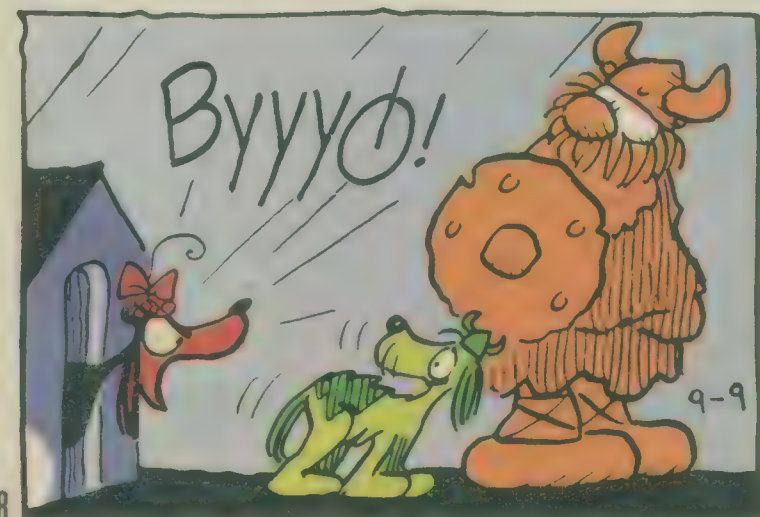
Ускоро је снажан налет ветра искренуо балон, а гране су поцепале гумирано платно. За свега неколико секунди „Атлантик“ је, потпуно сплавивши, ударио о тле. На срећу, нико од путника није био повређен.

На овом, до тада најдужем ваздушном путовању, балон је, по Вајзовим прорачунима, за 19 часова и 50 минута прелетео раздаљину од готово 2 хиљаде километара — рекорд који није оборен пуних 50 година.

Вајз никада није прелетео Атлантик, али је доказао да је његова теорија и кретању ваздушних струја тачна. После првог великог путовања потпуно се посветио аеронаутици и остатак живота провео летећи и усавршавајући балоне.

На последњи лет кренуо је са 72 године. Балон се изгубио у олуји изнад језера Мичиген и никада није пронађен.

М. Ш.

БЕЗ ИЗПАЗА

Чин се домогао правог, али кратког дела пута. Волан аутобуса почео је да претиче дугачки шлепер. Неочекивано, из супротног правца појавила се зачуктали цистерна.

Случајно остао жив: Недељко Ђорђевић

Је ли ово врућина, ил' се то мени само чини у овој мојој кабини? Свако гледа да се држи столице, ја се ухватио цистерне! Али, ако, не бих ја волан мењао ни за шта на свету. Само да је овај друм шири. Не буде ли гужве и застоја на путу, ето мене до вечери у Панчеву. Види овога како вози!

Недељко Ђорђевић испрати погледом возача једне „шкоде“ који је неопрезно улетео у „маказе“ и чвршће стеже волан своје цистерне. Котрљала се путем на дванаест огромних точкова. Празна, а тешка шеснаест тона.

Иза њега је остао Нови Пазар, а испред се налазила најтежа деоница до Панчева — пут до Краљева. Возио је поред реке Ибра са доста кривина и оштећених па „крпљених“ места.

МАЈКО МОЈА!

Млади возач нађе се у мислима код куће. Лепо је у Новом Пазару, али се у родном селу Шавцима осећао најбоље. Ту је станао са родитељима, женом и двоје ма-

ле деце, а на посао у новопазарски „Сандактранс“ одлазио аутобусом. Од града га је делило свега десетак километара. Зато му возња аутобусом није падала тешко. У селу је имао имање; од њега и плате пристојно се живело.

Данас је по распореду морао да оде у Панчево, укрца девет тона мазута и врати се у Нови Пазар. Био је 6. август 1979. године.

Цистерна је замицала из кривине у кривину. Поред Недељка су промицали прекрасни предели. Није обраћао пажњу на њих, толико пута их је видео. Кривине је знао напамет. Цистерна је грабила напред, прошла поред Рашке, минула и Ушће. Ускоро ће стићи у Краљево.

У близини села Бресник смањило је гас. Пред њим се нашла добро му позната кривина. Била је непрегледна и избијала на прав, али краatak део пута иза којег се настављала друга кривина. У завој је ушао брзином од око 60 километара на час и истом брзином излетео из њега.

Тог тренутка се следио.

У сусрет њему, потпуно закрививши пут, ишли су упоредо дугачки шлепер и аутобус његовог предузећа. Возач аутобуса који је

неопрезно започео претицање, уместо да, када је видео цистерну, нагло укочи, застане и врати се иза шлепера на своју страну пута, дао је гас покушавајући да се извуче из „маказа“.

На несрећу, тиме је учинио и другу грешку. Аутобус се „мучио“ цедећи из мотора сву снагу, али на тако кратком растојању није могао да претекне шлепер.

Две грдосије, као два Голијата уквашени руку подруку, тутњале су, а према њима далеко јача цистерна за коју сада на путу једноставно није било места!

— Мајко моја! — крикнуо је млади возач цистерне.

НАО ДА СЕ ПЛАНИНА РУШИ

Тежак волан учинио се Недељку још тежим. Шта да учини? Муњевито је реаговао и свом снагом притиснуо папучицу кочнице, али му је било јасно да од тога неће бити нарочите користи. Растојање између њега и аутобуса било је сувише мало да се зачуктала цистерна заустави.

Метри су промицали, хидраулички кочнице силно шумио, а секунди истицали. Недељку падоше на памет путници у аутобусу. Цистерна ће се попут циновског танета забити скоро до половине аутобуса! Страх какав никад у животу није осетио гушио га је; ни он није имао изгледа да преживи.

Поглед му је склизнуо на провалију поред друма. Завршавала се на обали Ибра. Спазио је поред пута мало проширење подзидано камењем. Ако стигне до њега, можда ће аутобус успети да се провуче. Дао је гас. Срце му је заиграло од радости кад се докопао проширења. Међутим радост је трајала кратко: цистерна је стала предњим десним точком на саму ивицу потпорог зида. Зид није издржао, поклекао је и повукао у провалију дубоку преко тридесет метара дива од шеснаест тона и храброг возача.

Зачуо се тресак и ломљава као да се руши планина. Цистерна се котрљала низ стрмину. Кабина, точкови, осовине, велико буре цистерне, постоље за њу, све то претварало се у гомилу крша разнотежи све пред собом! Крај пута био је — Ибар!

Чим се тешко возило први пут преврнуло, Недељку се навукао мрак на очи. Шлепер се зауставио. Зауставио се и аутобус. Путници, њих око тридесетак похрлили су напоље. Било им је јасно да њиховом спасиоцу који је несебично жртвовао себе — нема помоћи. Колико су се изненадили кад су га утледали живог. Седео је на земљи у неком шибљу и унезверено се освртао.

Изгледало је невероватно, али било је истинито. Недељко је испao из возачке кабине а да га при том ниједан део цистерне није зачакчио. Није се чак ни огребао!

Недељко Ђорђевић, за кога људи кажу да је оличење доброте и скромности, није добио од свог предузећа никакву награду. Не љути се он. И вели да возач оног кобног аутобуса вози и данас, као да се ништа није догодило. А била је милиција и извршила увиђај.

Ако нико други, ми му можемо рећи „хвала“ и овим текстом макар мало се одужити храбром возачу који је био спреман да жртвује себе да би спасао друге.

Миленко Тодоровић

БИМ И БУМ

ВАВАЉИ

стрип

АГЕНТ
У
БЕЖЕЉИ:

СТРАХ ОД ЛАВИРИНТА

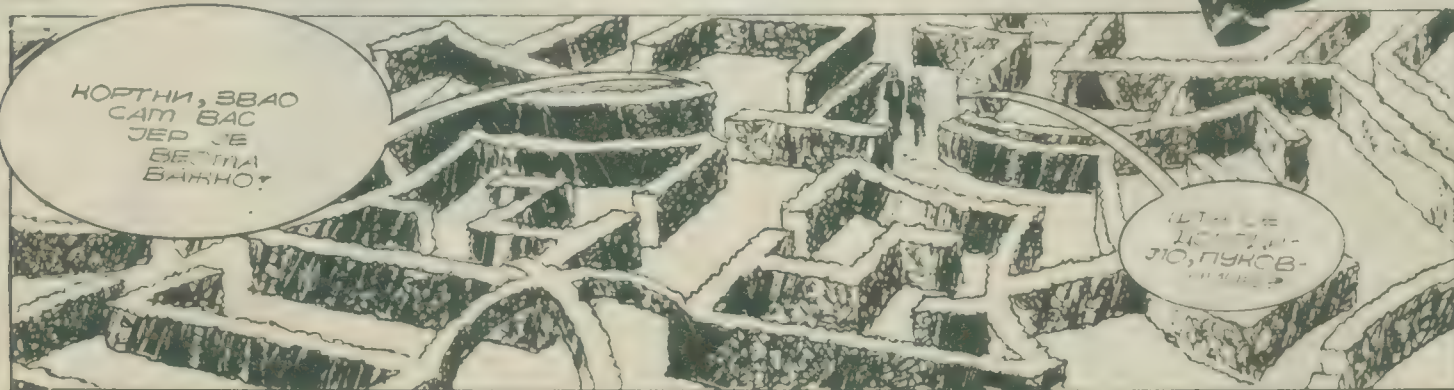
БИЛА ЈЕ НЕДЕЉА 1917. ГОДИНЕ. ШЕФ БРИТАНСКЕ ОБАВЕШТАЈ-
НЕ СЛУЖБЕ ОДВЕО ЈЕ СВОЈУ ДЕЦУ У ЗАБАВНИ
ПАРК. С ЊИМ ЈЕ БИО И АГЕНТ НОРТН...

ДЕЦО,
ПАЗИТЕ
ДА
СЕ НЕ
ИЗГУБИТЕ

НЕ БРИНИ,
ТАТА! ДА
ВИДИМО КО
ЋЕ ПРВИ
ДА НАБЕ
ИЗЛАЗ ИЗ
ЛАВИРИНТА

ФИЛ ЦЕНСОН, АГЕНТ БРИ-
ТАНСКЕ ОБАВЕШТАЈНЕ
СЛУЖБЕ, ЛАКНО ЈЕ
ОПТУЖЕН И ОСУЂЕН НА
СМРТ. У ПОСЛЕДЊЕМ
ТРЕЊУТКУ ЈЕ ОСЛОБО-
ЂЕН ОД ОЖУДНЕ НА СВО-
ЈЕ ПРЕТПОСТАВЉЕ-
НЕ, ФИЛ БЕЖИ У
ФРАНЦУСКУ. ЗНАО
ЈЕ ДА ЋЕ БРИТАН-
СКА ОБАВЕШТАЈ-
НА СЛУЖБА НА-
СТАВИТИ ДА ГА
ПРОГОНИ ЈЕР
НИЈЕ СМЕЛА
ДОЗВОЛИТИ
ДА ЊЕН НАЈ-
БОЉИ АГЕНТ
ПУТА ПО
СВЕТУ

SELECCIONES ILUSTRADAS - Derechos Reservados ESPAÑA

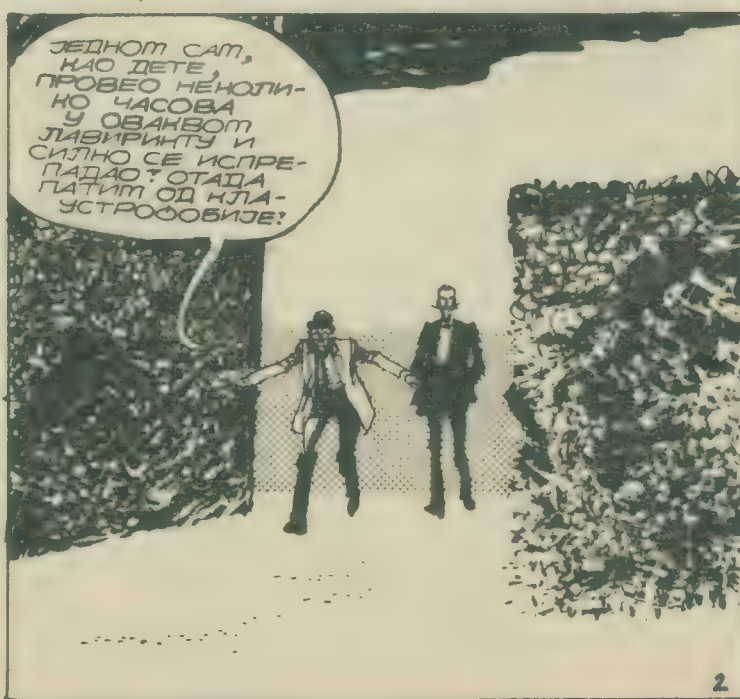
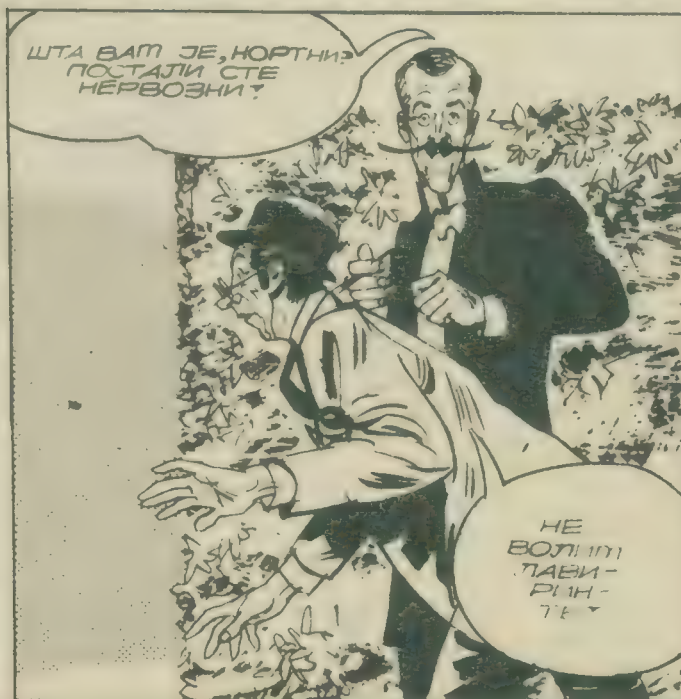
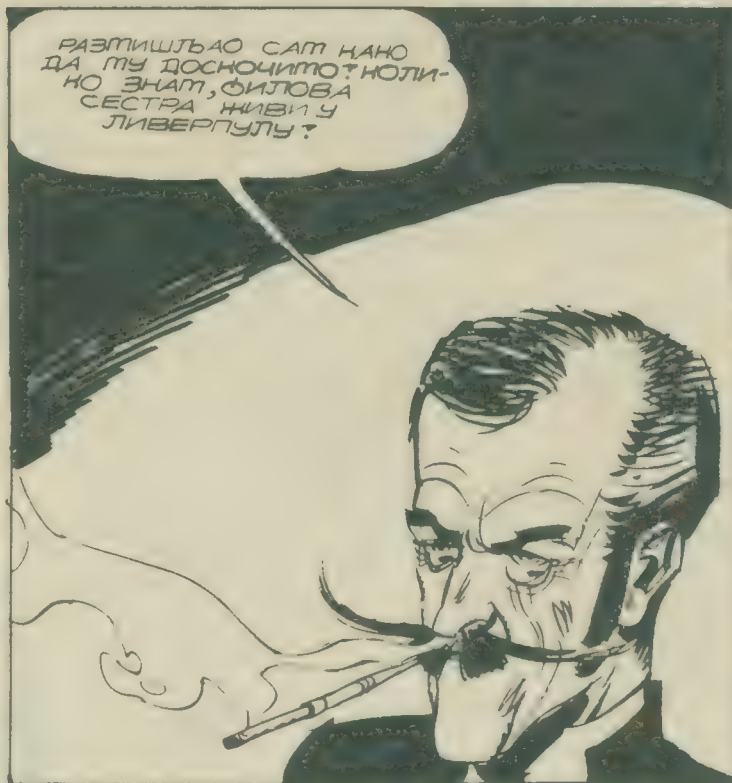

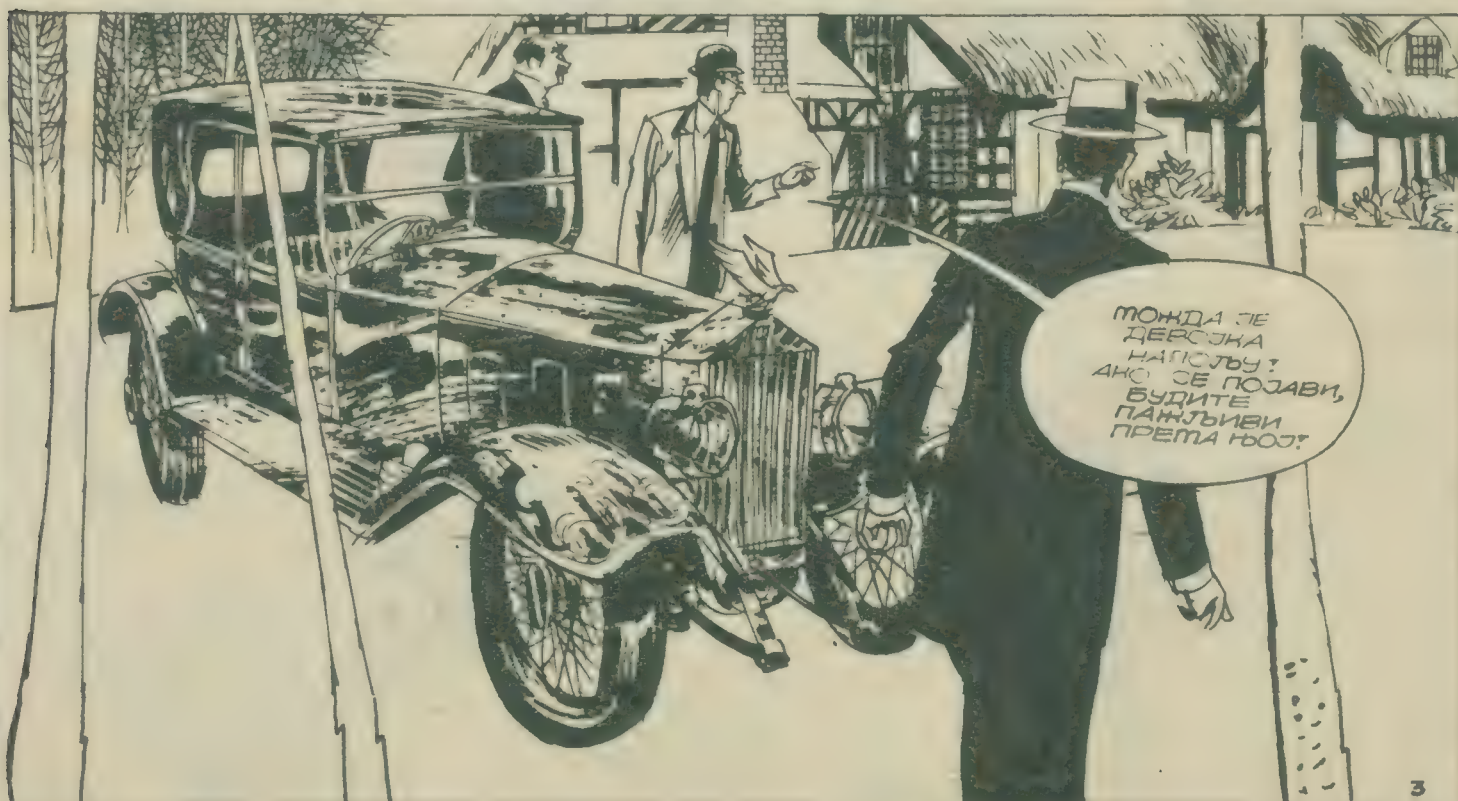
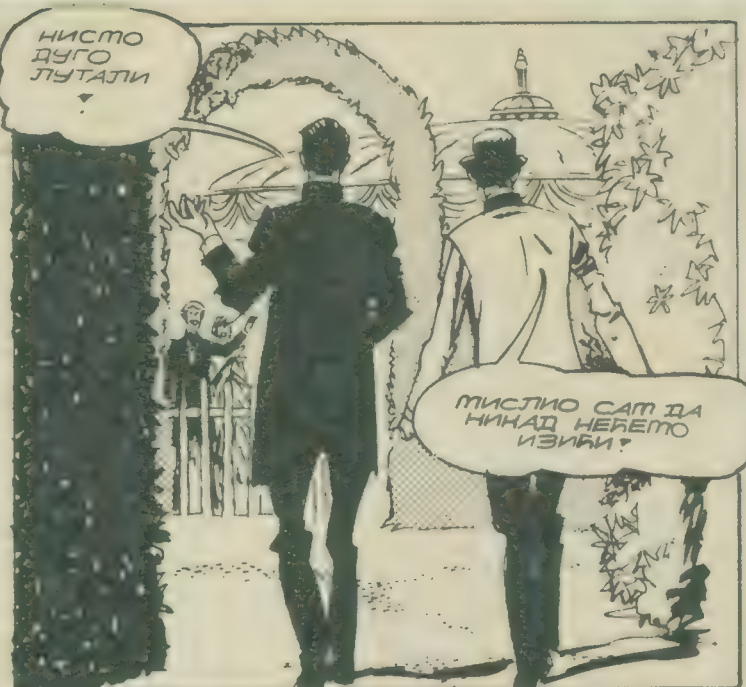
НОРТН, ЗВАО
САМ ВАС
ЈЕР ЈЕ
ВЕЉА
ВАЖНО!

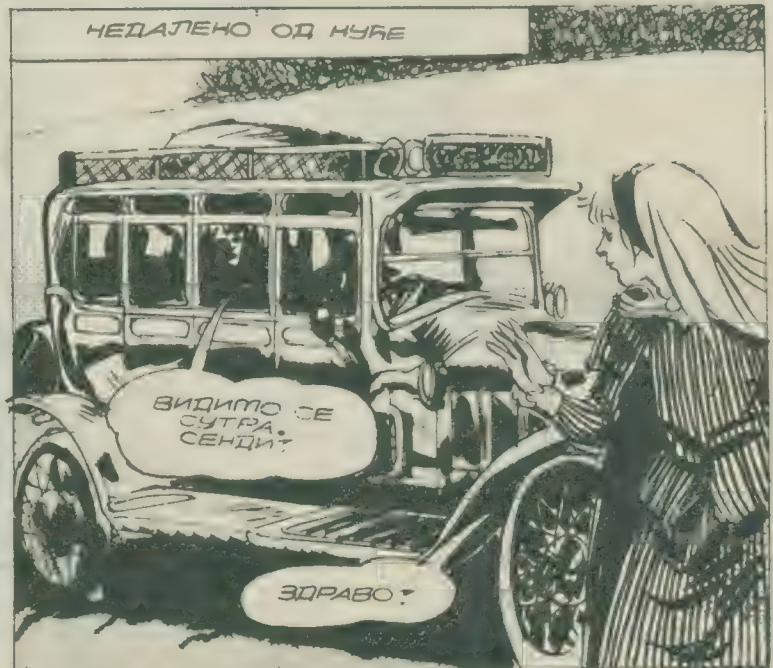
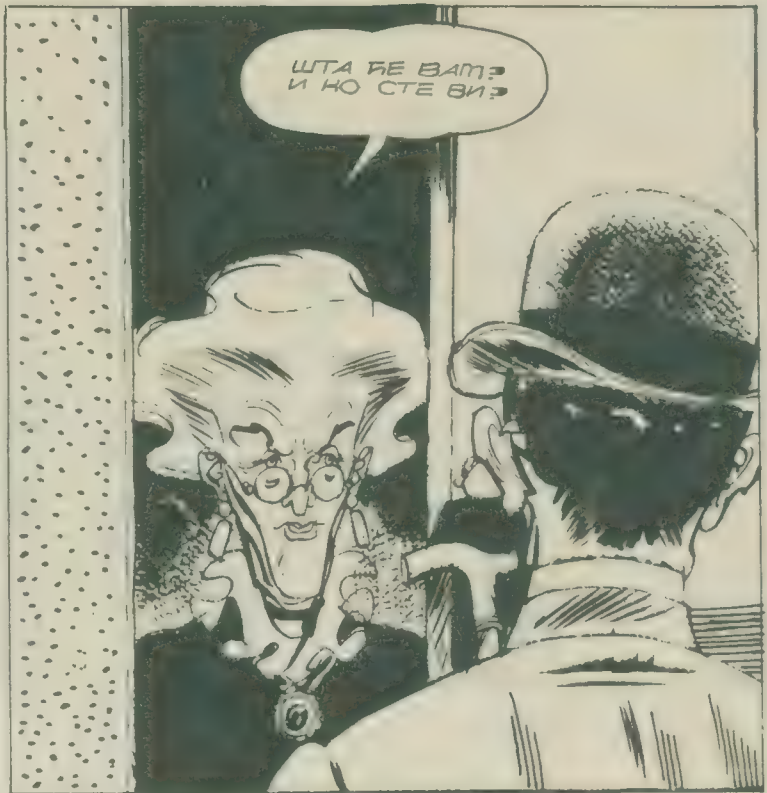
ИТАЈЕ
ДЕЦА
ЈО, ПУНСВ-

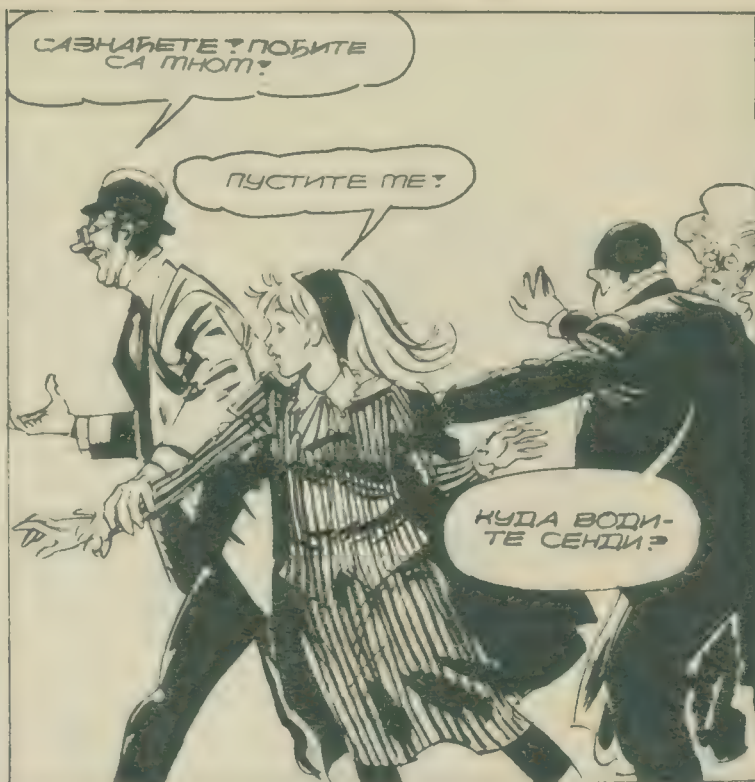
ФИЛ ЈЕ ЈОШ
У ФРАНЦУСКОЈ? ЗАМИ-
СЛИТЕ ШТА БИ СЕ
ДОГОДИЛО НАД
БИ ПАО У РУКЕ
НЕМЦИМА? ЕХ!
ЈЕ И СИГУРНО
БИ ГА НАТЕРАЛИ
ДА ПРОГОВОРИ?

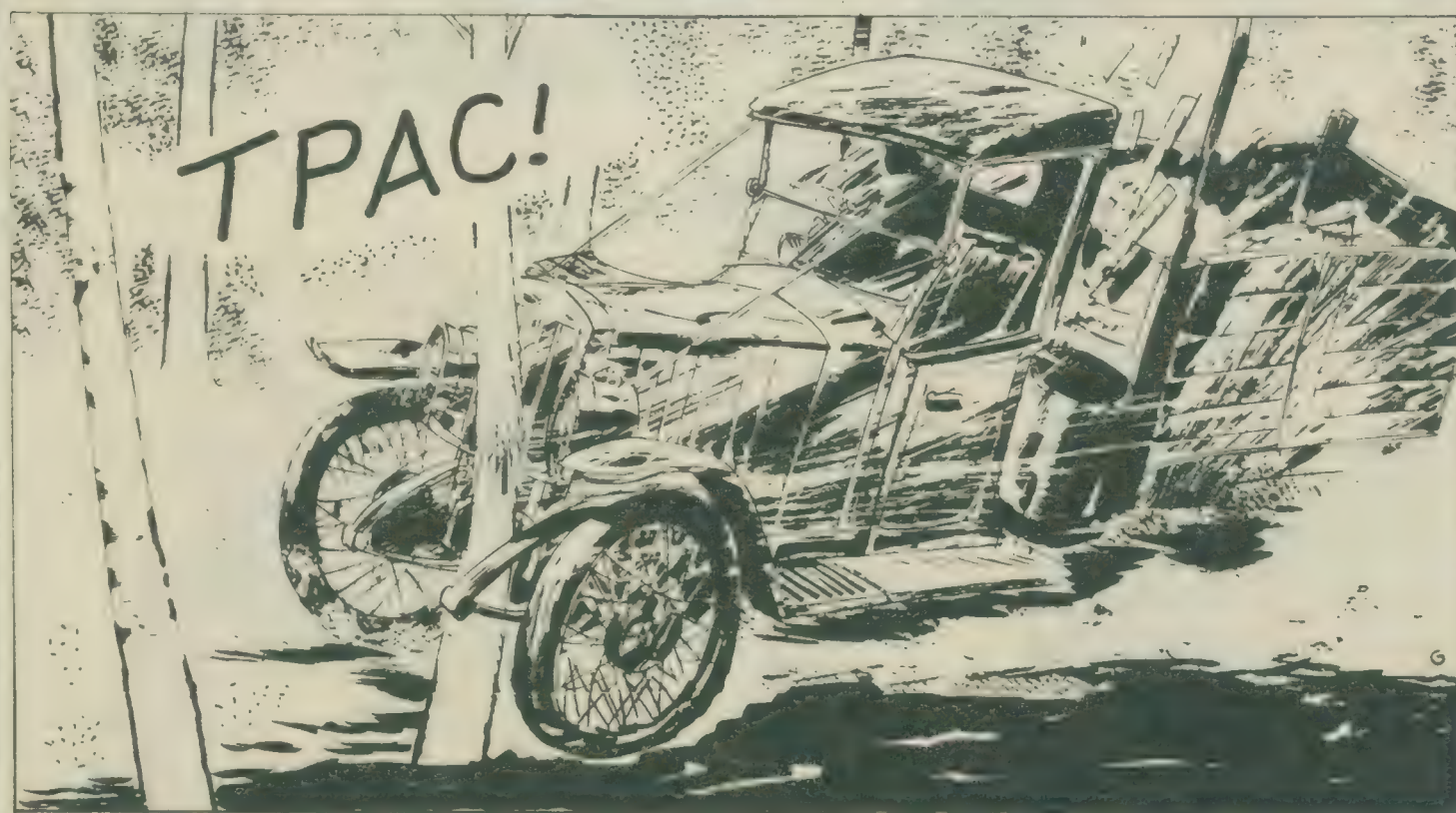
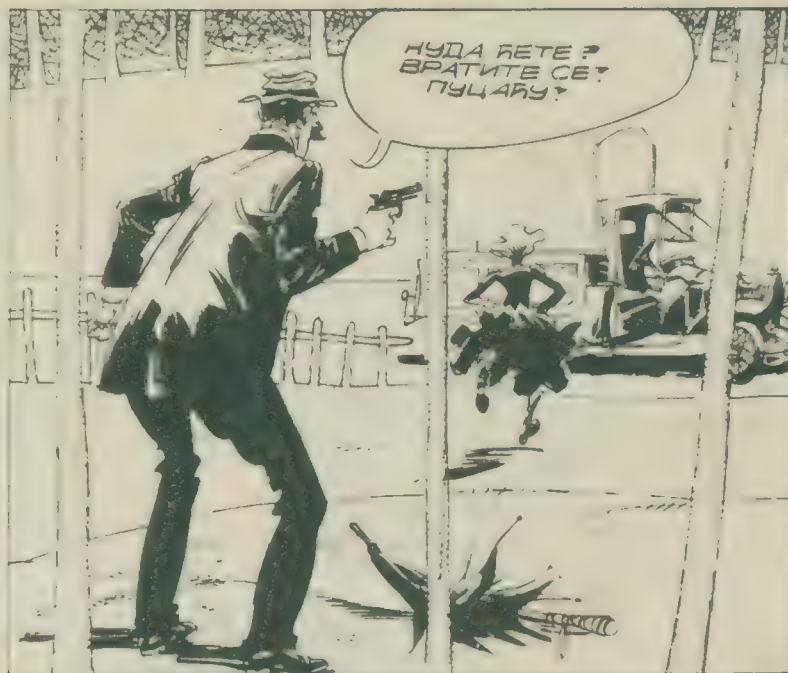
А ОН ЗНА
СВЕ НАШЕ ТАЈНЕ?
БИЛА БИ ТО
НАТАСТРОФА
ЗА НАС?

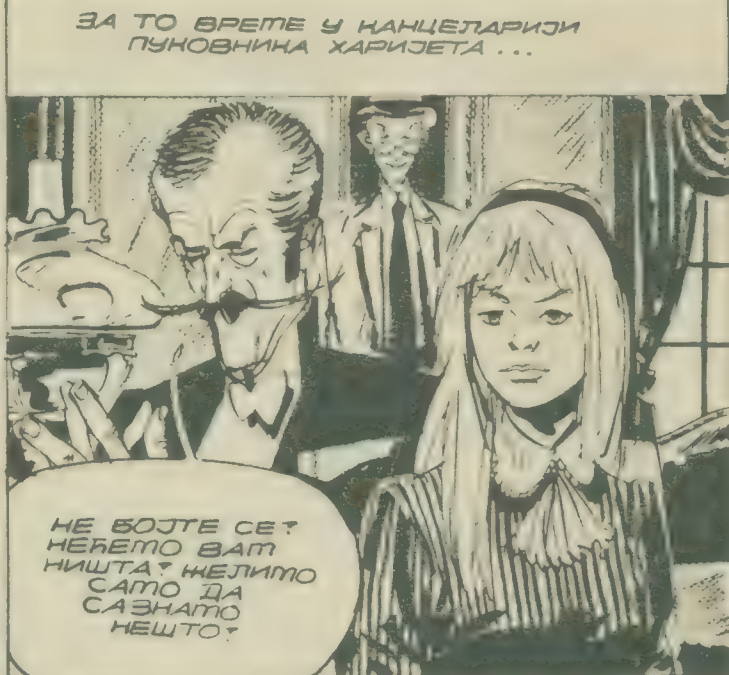

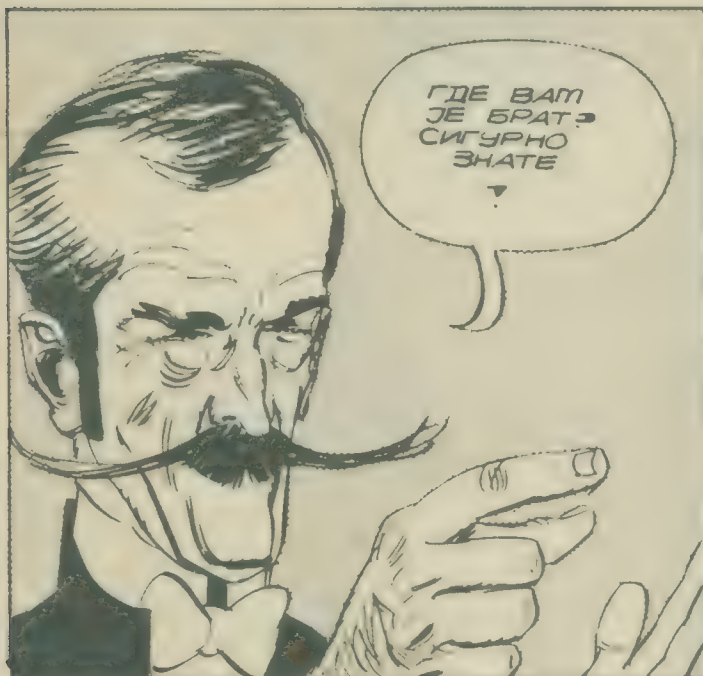
КАКАВ БЕЗОВРА-
ЗНИК?

КАО МИ ЈЕ
ЗБОГ ОВОГ?
САМИ СТЕ
КРИВИ?

ЗА ТО ВРЕМЕ У КАНЦЕЛАРИЈИ
ПУКОВНИКА ХАРИЈЕТА ...

НЕ БОЈТЕ СЕ?
НЕЋЕМО ВАМ
НИШТА? НЕЋИМО
САМО ДА
САЗНАМО
НЕШТО?

ГДЕ ВАМ
ЈЕ БРАТ?
СИГУРНО
ЗНАТЕ

И ДА ЗНАМ, НЕ
БИХ ВАМ
РЕКЛА?

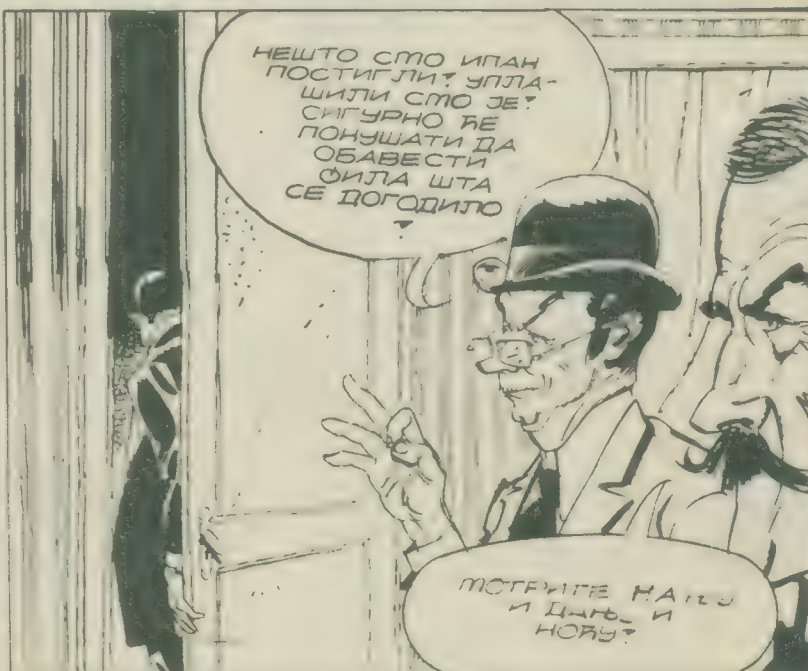
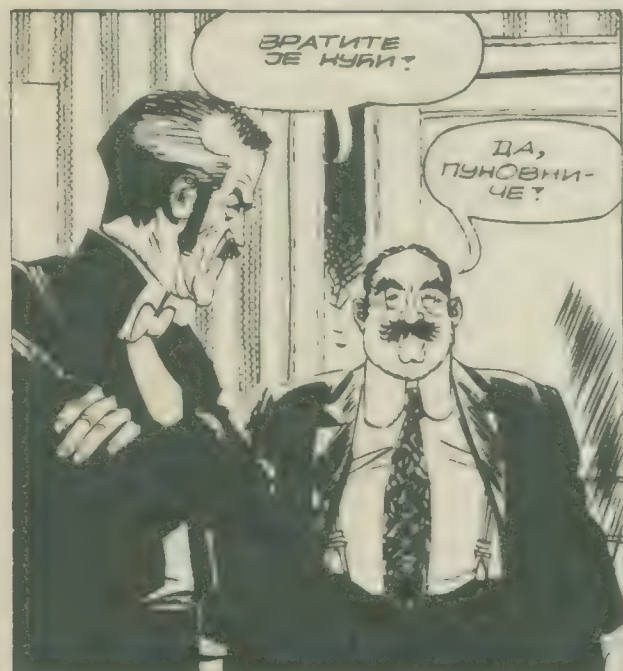
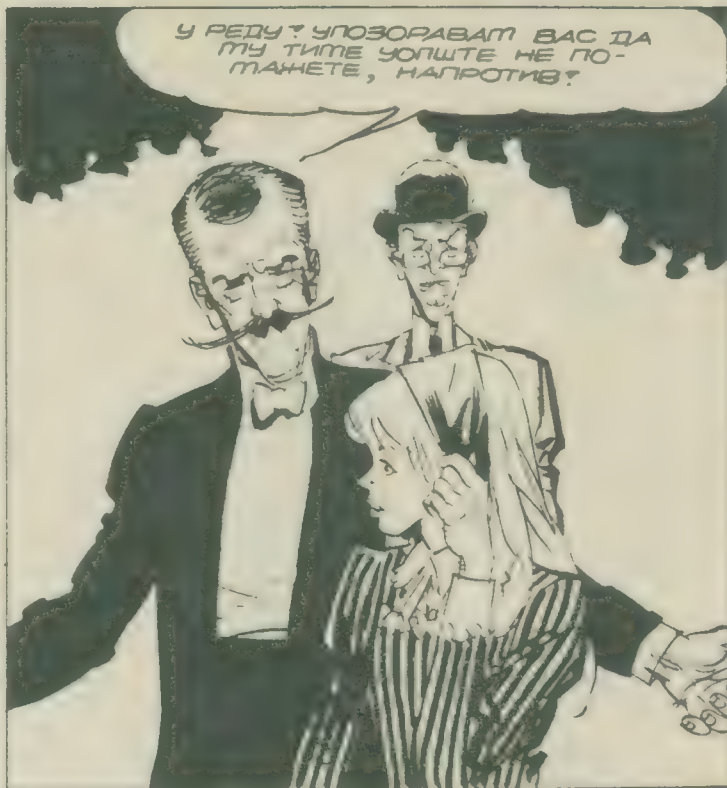
ДО
БАВОЛА?

СЕНДИ,
СТВАР ЈЕ
ОЗБИЉНА?
СХВАТИТЕ ...

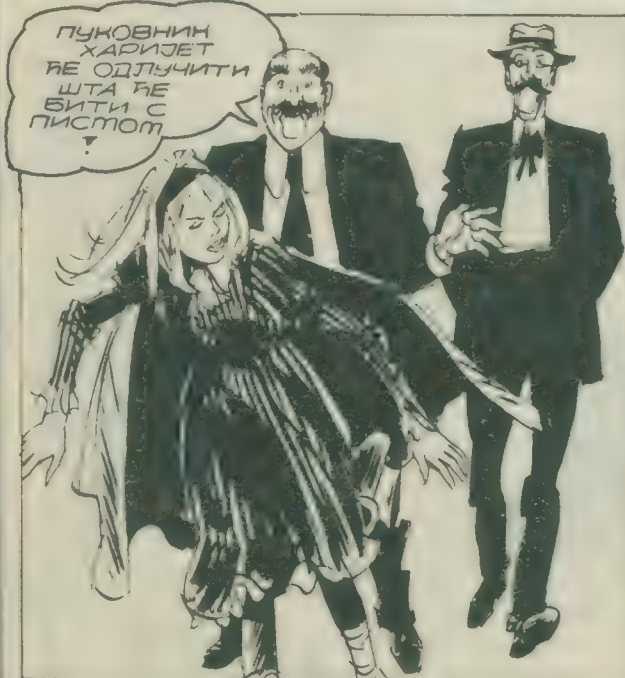
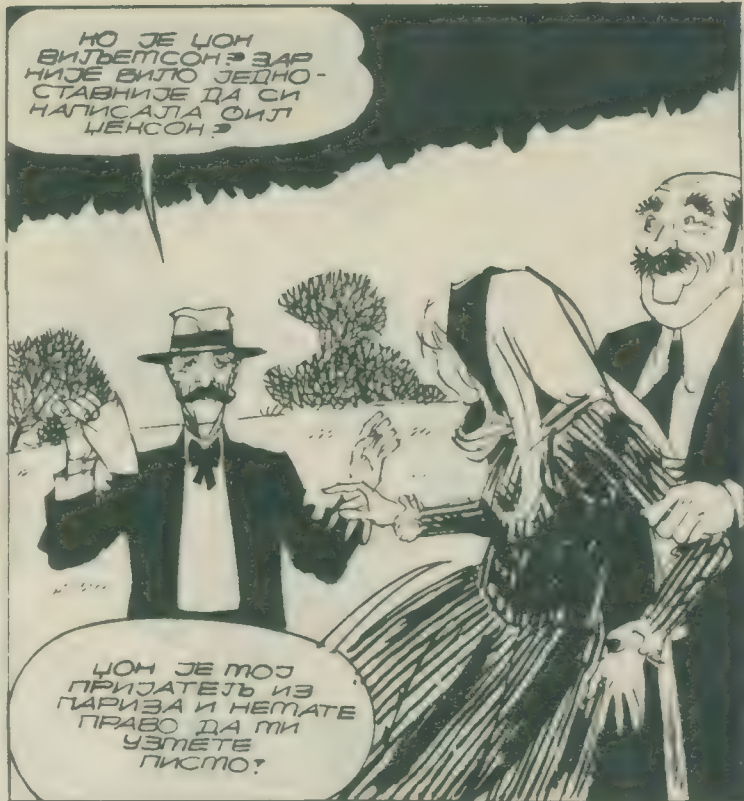

ЗНАМ ДА МНОГО
ВОЛИТЕ БРАТА?
ЗАТО ТРЕБА ДА
МУ ПОМОГНЕТЕ
АКО НЕЛИТЕ ДА
МУ СПАСЕТЕ
ЖИВОТ?

ШТА ХОЋЕТЕ
ДА НАЈЕТЕ?

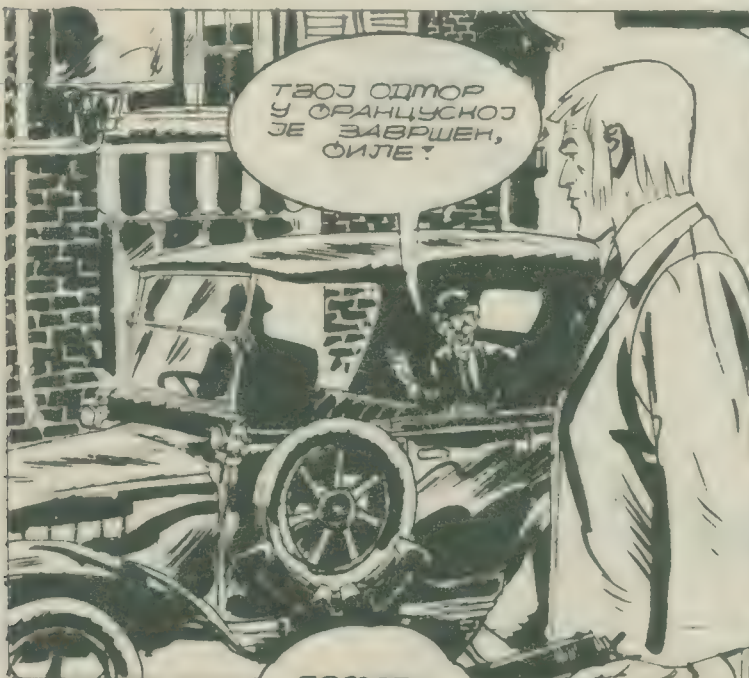
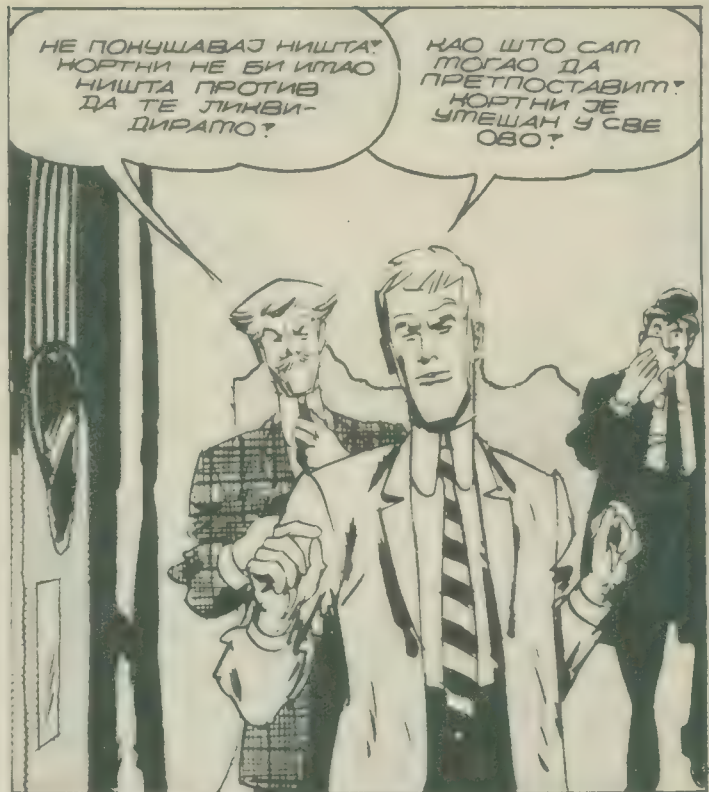

УВЕН САМ БИО
ПАМЕТНИЈИ ОД
ТЕБЕ? ТО САМ
САД И ДОКАЗАО?
ПРИЗНАЈ ДА
САМ У ПРАВУ?

ИДИ
ДО
БАВОЛА!

ОВДЕ ЋЕМО
ПРЕНОЈИТИ?
СУТРА СЕ ВРАЋАМО
У ЛОНДОН?
СИГУРНО ЈЕДВА
ЧЕКАШ ДА
ДОЋЕШ
КУЋИ?

ХА, ХА, ХА!

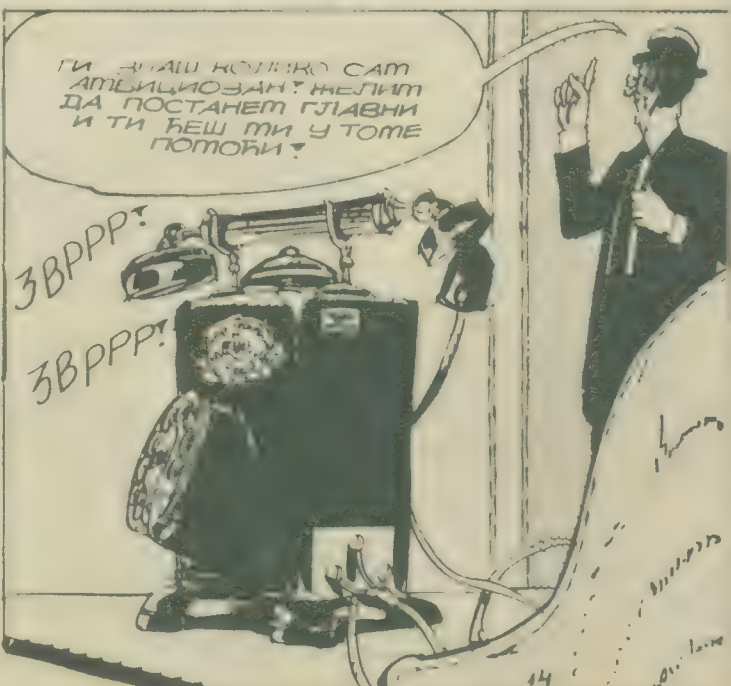

ВЕЖИТЕ ГА
ЗА КРЕВЕТ!
АКО ПОКУША
ДА ПОБЕГНЕ,
СЛОБОДНО
ПУЦАЈТЕ!

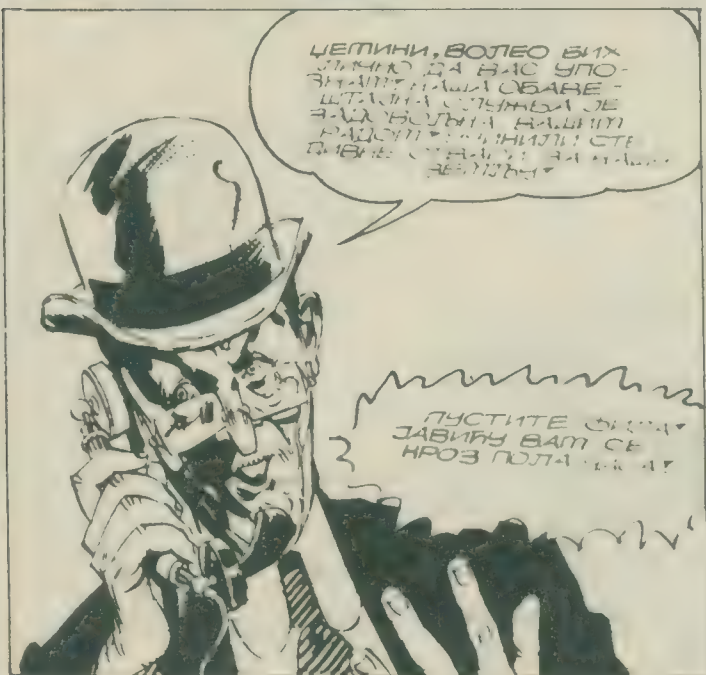
ПИТАМ СЕ ШТА ЋЕ
УЧИНИТИ СТОБОМ?
ИМАШ ЈИ НЕКУ
ИДЕЈУ?

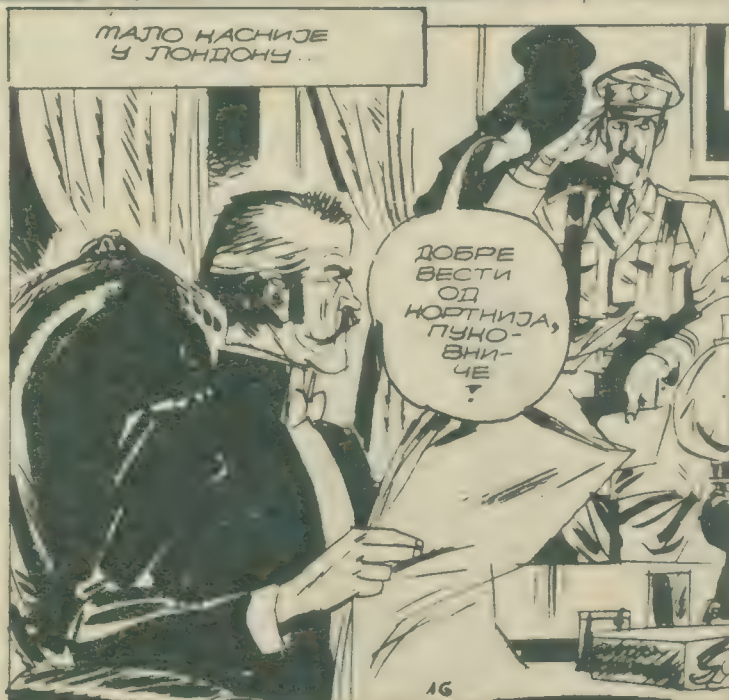
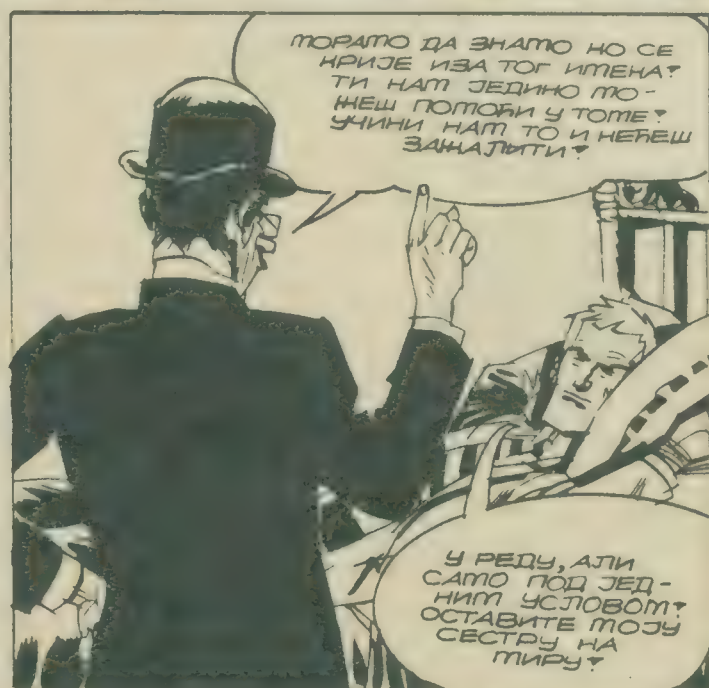
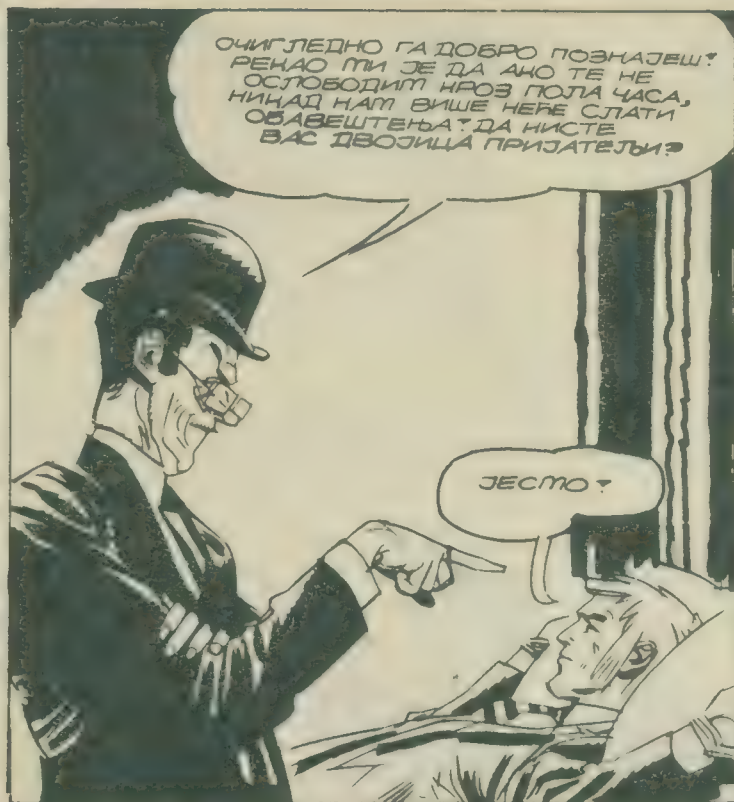
ОСТАВИ МЕ НА
МИРУ, НОРТОН!
УХВАТИО СИ МЕ
И ПУНОВНИК ЋЕ
ТИ БИТИ ЗАХВАЉАН
ДО ГРОБА!

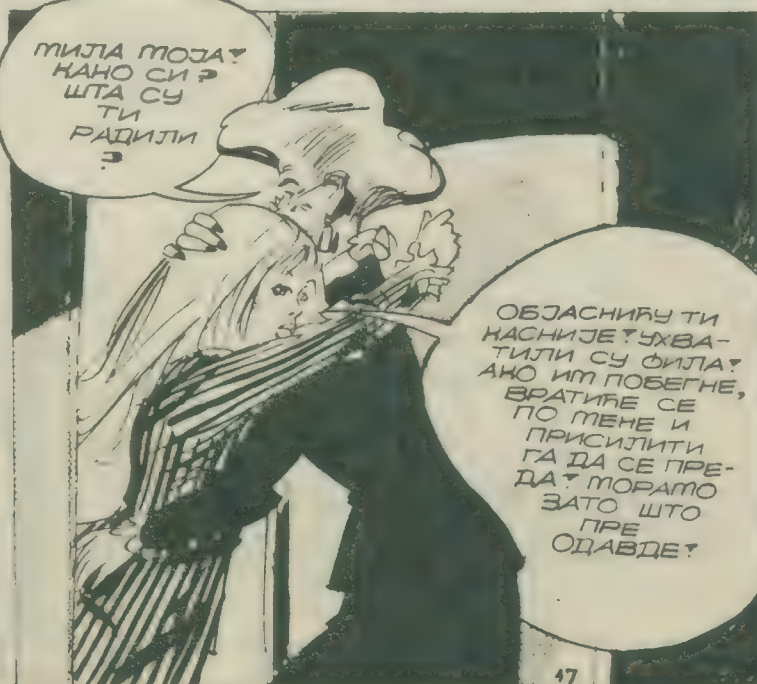
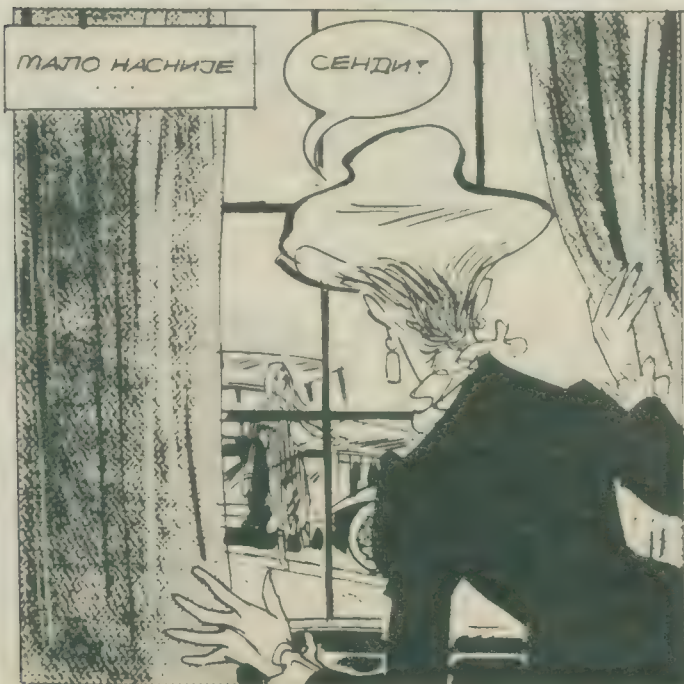
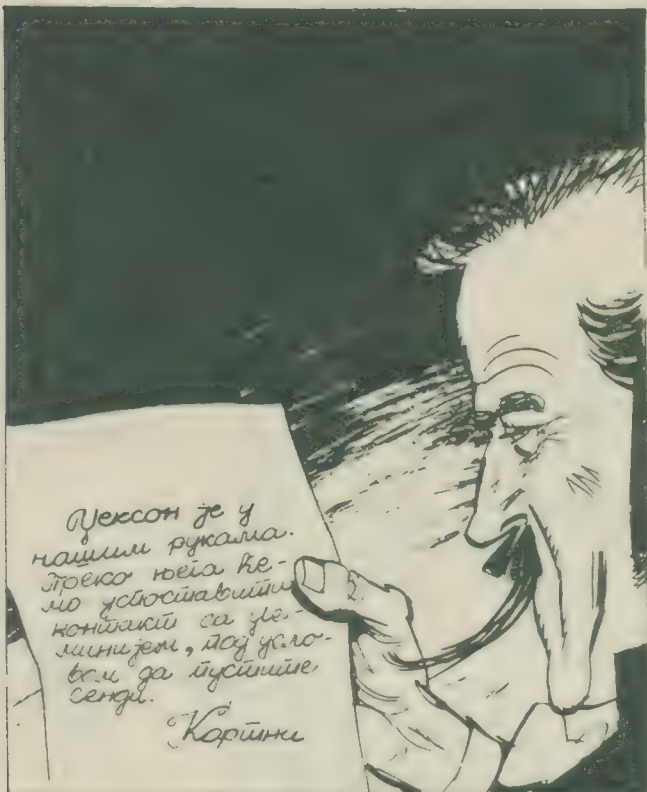

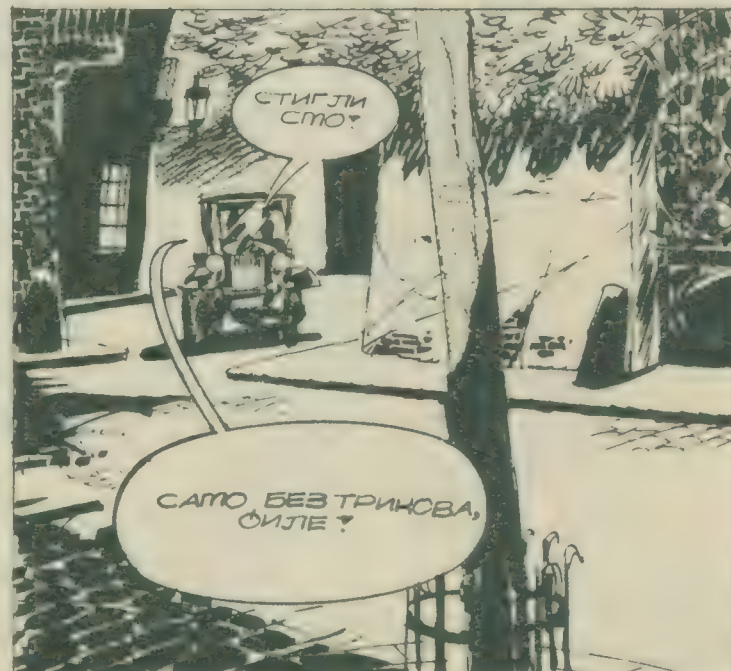
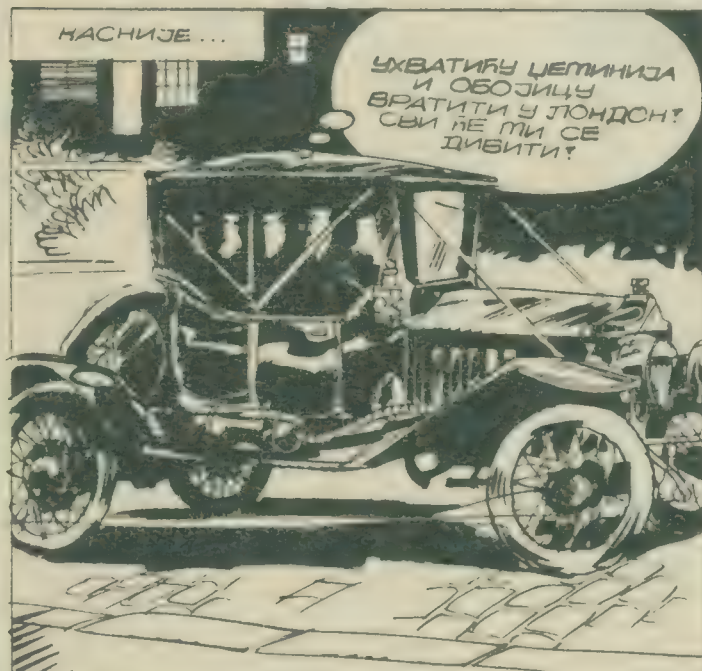
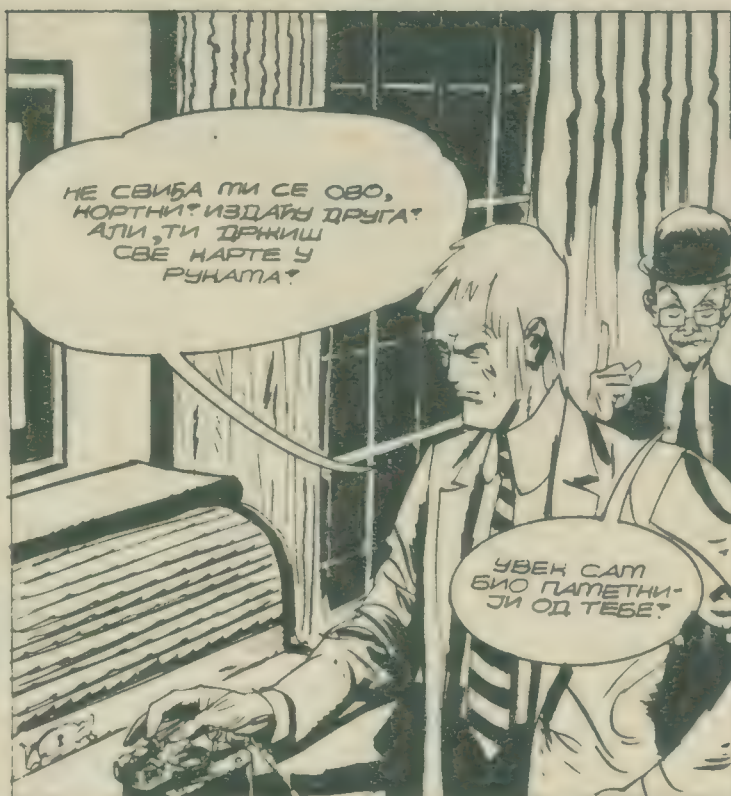
ГИ ЗНАШ КОЛИКО САМ
АМБИЦИОЗАН? ЖЕЛИМ
ДА ПОСТАНЕМ ГЛАВНИ
И ТИ ЋЕШ МИ У ТОМЕ
ПОМОЋИ!

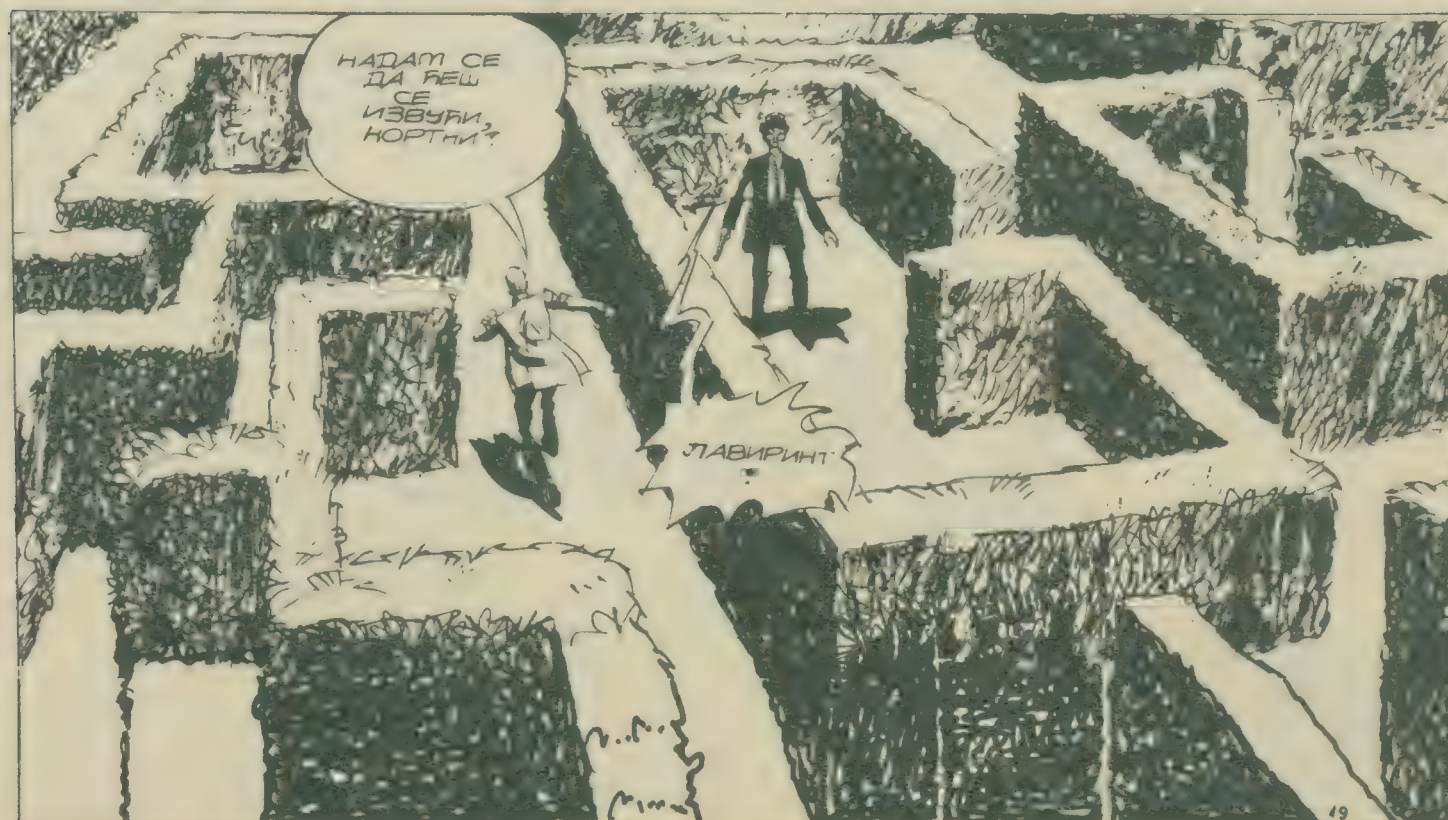
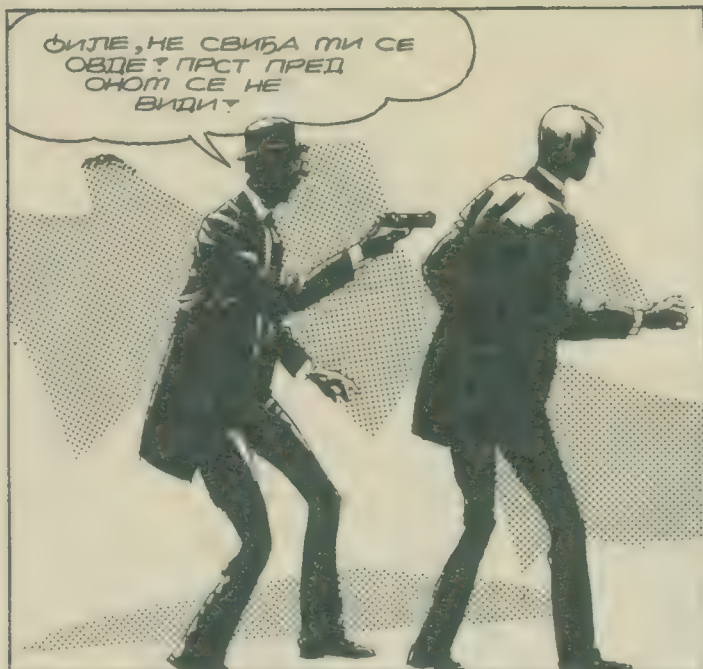
ЗВРРР!
ЗВРРР!

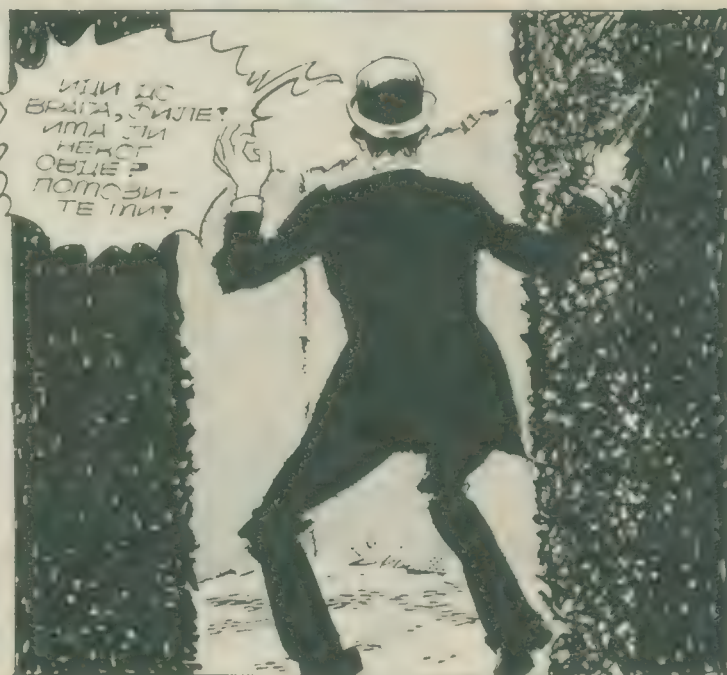
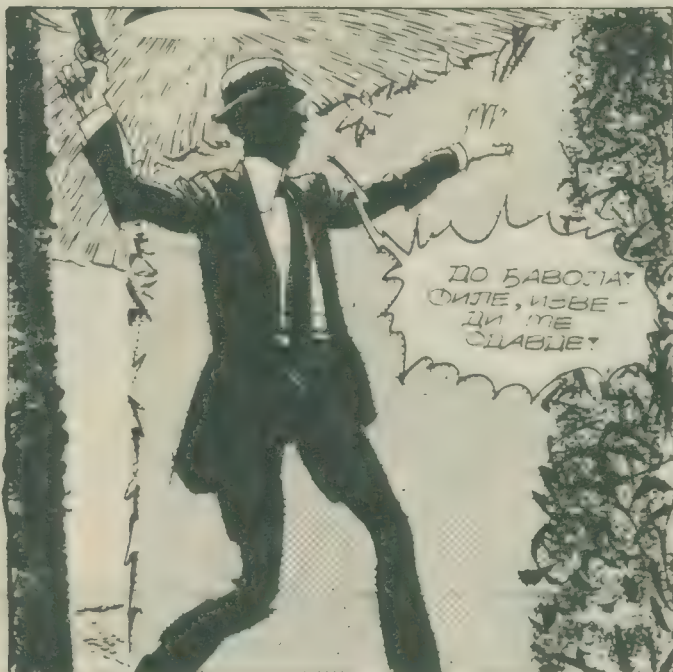

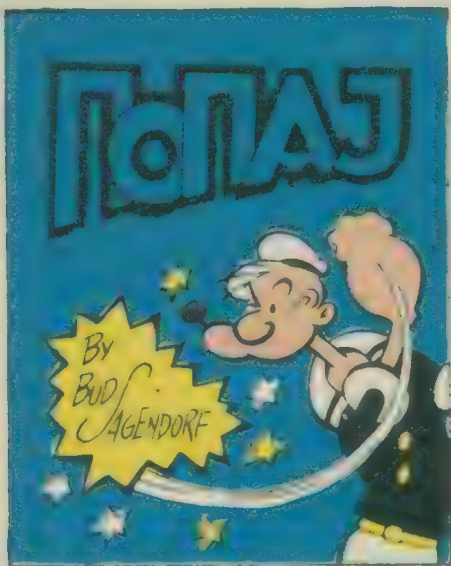

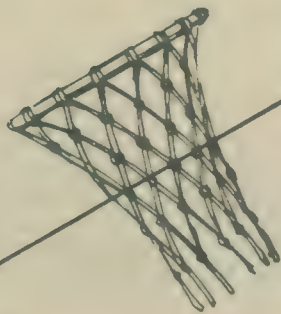

КАЗНА ЗБОГ КОРАКА

ИГРАЛИШТЕ. Правоугаоник. Дужина 26 м, ширина 14 м. Средишном линијом подељено је на два дела. Испред попречних линија учртан простор у облику трапеза, са базом дужине 6 м, а врхом 3,60 м. То уједно представља линију слободног бацања, која је удаљена од табле 4,60 м. Око ње описан круг.

ТАБЛЕ. Од дрвета или прозирног материјала, дебљине 3 см. Налазе се на конструкцијама које су иза попречних линија (изван игралишта). Табле удаљене 1,20 м од попречне линије и надвисују игралиште. Ширине 1,80 м, високе 1,20 м, а на њима је кош.

КОШЕВИ. Састоје се од обруча и мреже. Обручи од гвожђа дебљине 2 см а унутрашњи пречник 45 см. Мрежа дугачка 40 см, при дну отворена. Горњи руб коша причвршћен на плочу на висини 3,05 м од тла (40 см од доњег руба плоче). Обруч удаљен 15 см од табле. Рубови табле оивичени линијама ширине 5 см.

ЛОПТА. Од гуменог унутрашњег дела који је прекривен омотачем од синтетичког материјала, коже или гуме комбиноване са кожом. Обим 75—78 см, тежина 600—650 гр.

ОПРЕМА ИГРАЧА. Кратка гаћице, мајице без рукава и патике. На мајици, с предње и задње стране, играчи носе бројеве од 4—13 (на турнирима до 15).

ТЕХНИЧКИ ПРИБОР. Домаћа екипа обезбеђује: два хронометра (један за мерење тока утакмице, а други за мерење прекида игре). Семафор за мерење 30 сек и семафор за показивање резултата и броја грешака. Сирену и пиштаљку за мериоца времена и записничара, и један сто за њих. Такође и две клупе за тренера и замене.

СЕМАФОР. Иза обе конструкције коша је семафор са шест сијалица. Пале се свих шест на оба семафора кад једна екипа освоји лопту. Сваких пет секунди се гаси једна сијалица па играчи могу да прате време истека права за држање лопте (30 сек).

ДРУГИ СЕМАФОР. У дворани је и семафор који показује резултат и време које преостаје до краја полувремена или до краја утакмице.

ЕКИПЕ. По 10 играча. Екипу води тренер који може имати заменика. На турниру где се игра више од 5 утакмица, екипа може имати 12 играча. Екипа се на игралишту састоји од 5 играча а остали су заменици.

ЗАМЕНА ИГРАЧА. Кад је часовник заустављен због прекршаја — када је лопта „мртва“ или је „тајм-аут“. Измена се мора извршити у року 20 секунди. Играч може бити измењен неограничен број пута.

ПОЧЕТАК. Игра започиње када први судија у централном кругу подбаци лопту између два противничка играча и један од скакача одбије лопту. Сваки од двојице скакача има право да два пута дотакне лопту. Осталих 8 играча морају бити изван круга. Игра се наставља кад исправно одбијену лопту при одбацивању дотакне један од 8 осталих играча.

ИГРА ЛОПТОМ. Дозвољено: лопту хватати, додавати, бацати, одбијати, котрљати и поизгравати с њом (водити је) у било ком правцу уз ограничења прописана правилима. Забра-

њено: лопту ударити песницом или ногом. Случајно ударање лопте ногом (стопалом) није прекршај.

ПОИГРАВАЊЕ С ЛОПТОМ. Играч може лопту да покрене одбијањем, ударањем, котрљањем и да је опет додирне пре другог играча. При вођењу, играч може да користи истовремено само једну руку и лопта мора да дотакне тле. Док лопта није у додиру са руком, играч може учинити неограничен број корака. Вођење се завршава када играч обема рукама такне лопту или му лопта застане у једној руци. Ако настави да води лопту после тога (друго поигравање) то је прекршај.

КОРАЦИ. Играч који поседује лопту може да учини ногама два додира тла. Пре трећег додира, треба да се ослободи лопте додавањем или шутирањем на кош. После другог додира, када се стајна нога подигне, забрањено је водити лопту. Први додир настаје у моменту када играч који стоји на тлу, ухвати лопту. Или са ухваћеном лоптом доскочи на тле једном ногом или обема ногама, али истовремено. Други додир настаје кад, после првог додира, једна нога или обе ноге истовремено дотакну тле. После другог додира играч може да подигне ногу која је први пут дотакла тле (стајну ногу) или да скочи и да лопту дода или да је баци на кош. Повредом овог правила настају „кораци“, што се кажњава одузимањем лопте.

СИЛАЗНИ ПУТ ЛОПТЕ. Играчи не смеју додирнути лопту која се налази у силазном путу изван нивоа обруча. Ако је додирне нападач, постигнут по-

годак не важи — лопту добија противник. Ако лопту додирне одбрамбени играч, досуђују се два поена (као да је кош постигнут).

ВРАЋАЊЕ ЛОПТЕ У ЗАДЊЕ ПОЉЕ. Лопта се не сме вратити из предњег у задње поље. Казна: одузимање лопте.

ЛИЧНЕ И ТЕХНИЧКЕ ГРЕШКЕ. Играчу је забрањено да се судара, да гура или да удара противника, као и да га активно спречава у кретању. Због таквих прекршаја досуђују се личне грешке. Због неспортског понашања, које није у вези са личним додиром, техничка грешка. Личне и техничке грешке се бележе у записник и после 5 грешака, играч напушта игру. Уместо њега улази замена. За тешку неспортску грешку, играч мора бити искључен. Такође и за понављену намеру личну грешку.

ПОЕНИ. Погодак је постигнут ако играч правилно убади лопту у противнички кош. Погодак из игре вреди два, а из слободног бацања један поен.

КАЗНЕ ЗА ГРЕШКЕ. СЛОБОДНО БАЦАЊЕ. Свака грешка се бележи у записник. Осим тога (изузев личне грешке од стране нападача и у случају када је нападач фаулиран а не налази се у ситуацији за постизање коша), грешке се кажњавају и слободним бацањима. И то: а) ако је грешка учињена у моменту шута на кош а кош је постигнут — једно слободно бацање, б) кад погодак није постигнут, три покушаја (уколико је из прва два покушаја бар један промашен), с) после 10 грешака (личних и техничких) од стра-

КОШАРКА ПО ПРАВИЛИМА

не једне екипе у оба полувре-
мена, по два слободна бацања
за случајеве за које се не
предвиђају слободна бацања,
d) за учињену техничку грешку
од стране играча, по два сло-
бодна бацања и е) за техничку
грешку тренера, противничка
екипа изводи једно слободно
бацање и убацивање лопте из
аута са средине уздужне лини-
је.

ПРАВО ИЗБОРА. Екипа има
право да изведе слободних ба-
цања избором убацивања лопте
из аута из уздужне линије
играништа.

**ПРАВИЛО 3 — 5 — 10 И 30
СЕКУНДИ.** Играч у нападу, без
обзира да ли поседује лопту
или не, не сме да се задржава
у ограниченом простору (трапе-
зу) више од 3 секунде. Лопта
из аута мора бити враћена у
игру за 5 секунди. Играч мора
да изведе слободно бацање у
року од 5 секунди. Екипа која
поседује лопту у свом задњем
пољу, мора је пренети у пред-
ње поље у року од 10 секунди.
Екипа која поседује лопту, мо-
ра завршити напад шутом на
кош у времену од 30 секунди.
Прекршај против ових вре-
менских ограничења кажњава
се губитком лопте.

ТАЈМ-АУТ. Екипа има право
да у сваком полувремени за-
тражи по два тајм-аута, а по
један у сваком продужетку иг-
ре. Ово време се користи за
тактички консултације и кратак од-
мор играча. Тајм-аут тражи
тренер и траје 1 минут. Неис-
користићени тајм-аут се не мо-
же пренети у следеће полувре-
ме или продужетак.

МРТВА ЛОПТА. Лопта је
„мртва“ када судије звижду-
ком прекину игру или на знак
мерилаца времена, или кад је
постигнут погодак.

ЛОПТА НИЈЕ „МРТВА“. Када
се у моменту судијског знака
лопта налази у лету. И када је
нападач фаулиран за време по-
кушаја да постигне погодак, а
започето кретање наставља и
завршава шутом. У оба слу-
чаја постигнути кош важи, без
обзира што је судија раније
дао знак.

**ПРЕКИД ВРЕМЕНА (МРТВО
ВРЕМЕ).** На знак судије и ме-
рица за „30 секунди“, сат за
игру се зауставља. Мерилац
времена покреће сат када се
лопта поново убације у игру.

ТРАЈАЊЕ ИГРЕ. Два полувре-
мена по 20 минута, чисте игре
(при сваком прекиду, заостатак
времена зауставља сат за игру
— мртво време). Одмор траје 10
минута.

ЗАВРШЕТАК ИГРЕ. Игра се
завршава победом једне екипе.
Ако је резултат у регуларном
времену нерешен, игра се про-
дужава за 5 минута све док
једна екипа не постигне више
кошева од друге.

СУДИЈЕ И ПОМОЋНИЦИ. У-
такмицу воде први и други су-
дија и помажу им записничари,
мерилац времена и мерилац
времена за 30 секунди. Одлуку
носи судија који је звиждао.
Признавање коша у случају
спора право је првог судије.
Ако су звиждала обојица суди-
ја за различите прекршаје, ко-
ји су се десили истовремено,
примениће се тежа казна. Су-
дије се споразумевају са својим
помоћницима давањем знакова
рукама и прстима.

(Из књиге Дарка Шаренца
„Депни лексикон 25 спортова“)

СНИМИТЕ ФИЛМ

КОЈИ СИСТЕМ ИЗОШТРАВАЊА

ВЕЋИНА ЉУДИ СМАТРА ДА ЈЕ НАЈБЕЉИ РАД СА МИКРОПРИЗМОМ ...

МАТ СТАКЛО
ОМОГУЋАВА ВРЛО ПРЕЦИЗНО ИЗОШТРАВАЊЕ, АЛИ ЗАТАМЊУЈЕ СЛИКУ.

МИКРОПРИЗМА
ЧИНИ ДА СЕ СЛИКА РАСПЛИНЕ КАД НИЈЕ ИЗОШТРЕНА.

ИЗОШТРАВАЊЕ У ТРАЖИЛУ

ЉУДСКО ОКО АУТОМАТСКИ ИЗОШТРАВА СЛИКУ...

...АЛИ СА ОБЈЕКТИВОМ ТО НИЈЕ СЛУЧАЈ И ПОТРЕБНО ГА ЈЕ ПОДЕСИТИ. АКО ЈЕ ПОДЕШЕН НА БЕСКОНАЧНОСТ (∞) БЛИСКИ СНИМАК МАЧЕТА БИЋЕ ЗАМАГЉЕН!

1.20m

Фокус БЕСКОНАЧНОСТИ

1.20m

Фокус НА 1.20m

АУТОМАТСКО ИЗОШТРАВАЊЕ У БУДУЋНОСТИ

ИМА ЛИ БОЉЕГ НАЧИНА ЗА ИЗОШТРАВАЊЕ?

КЕЛИЈЕ ОСЕТЉИВЕ НА СВЕТОСТ "ВИДЕ" РАЗЛИКУ ИЗМЕЂУ ОШТРЕ И НЕОШТРЕ СЛИКЕ. КОМПЈУТЕР УПОРЕЂУЈЕ ЊИХОВО РЕГЛОВАЊЕ И ПОКРЕЋЕ МОТОР КОЈИ ИЗОШТРАВА СЛИКУ.

КЕЛИЈА

КЕЛИЈА

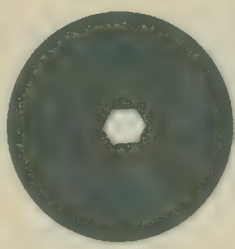
КОМПЈУТЕР

МОТОР

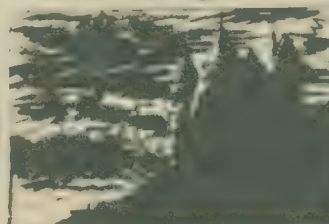
УСКОРО ЋЕ ПОСТОЈАТИ КАМЕРЕ ЧИЈЕ ЋЕ ИЗОШТРАВАЊЕ РЕГУЛИСАТИ МИНИ-КОМПЈУТЕР!

АУТОМАТСКА КОНТРОЛА ЕКСПОЗИЦИЈЕ

ЈАРКА СВЕТОСТ

ОТВОР БЛЕНДЕ СЕ ЗАТВАРА И ПРОПУШТА МАЊЕ СВЕЛОСТИ.

СЛАБА СВЕТОСТ

ОТВОР БЛЕНДЕ СЕ ОТВАРА И ПРОПУШТА ВИШЕ СВЕЛОСТИ.

ВЕЛИКЕ РАЗЛИКЕ У ЈАЧИНИ СВЕЛОСТИ ЧИНЕ ФИЛМ СУВИШЕ ТАМНИМ (ПОДЕКСПОНИРАНИМ) ИЛИ СУВИШЕ СВЕТАЛИМ (ПРЕЕКСПОНИРАНИМ). КАМЕРА ЗАТО ИМА ОТВОР КОЈИ СЕ АУТОМАТСКИ ШИРИ ИЛИ СКУПЉА И ТАКО РЕГУЛИШЕ ОСВЕТАВАЊЕ!

КОЛИЧИНА СВЕЛОСТИ КОЈА ДОПИРЕ ДО ФИЛМА ЈЕ У ОБА СЛУЧАЈА ИСТА

На стрмом узвишењу близу северне обале Хаитија уздиже се Лаферијер, тврђава Анрија Кристофа, једног од најокупиранијих краљева који су икада владали овом државом. Данас је напуштена. Њене зидине обрасле су лишћем и маховином, а три стотине топова на бемима нагриза рђа. Становници острва верују да је место уклето и не усуђују се да му приђу.

Страх мештана није неоснован — у овим крајевима преноси се с колена на колено. Јер „Крвава тврђава“, како је називају, има неславну историју. Њен изградња коштала је више од 30 хиљада људских живота.

ОТКУПЉЕНА СЛОБОДА

Анри Кристоф рођен је 1767. у бројној сиромашној породици и као дечак продат је власнику једне крчме. Прао је подове, чистио ципеле гостима и преносио сандуке са намирницама. Када је после неколико година службовања стекло наклоност крчмара, постављен је за главног келнера.

У време Анријевог робовања Хаити су били француска колонија. Богати француски робовласници поступали су сурово са својим робовима, али је Анри био довољно лукав да не покаже мржњу. Радио је ћутке и штедео сваки динар напојнице. Када је навршио 20 година, имао је довољно новца да откупи своју слободу.

Робови су се 1791. подигли, против окрутних господара и Анри је, иако слободан, приступио устаницима. Ово је била прилика да истражи дугогодишњу мржњу.

Французи нису успели да угуше побуну. После првих сукоба већина досељеника је у паници напустила о-

стрво, а они који су остали поубијани су.

После повлачења Француза Хаити су неколико година били поприште сукоба и немира. Држави, тек ослобођеној од колонијалних освајача, била је потребна чврста управа, а за круну су се борили не само племићи већ и ослобођени робови и пустошени свих врста.

КАТЕДРАЛА ЗА КРУНИСАЊЕ

Ниједан од претендента на круну није успео да се одржи на власти дуже од неколико месеци. То је пошло за руком тек Анрију Кристофу.

Када се Кристоф докопао власти, одлучио је да државом управља у стилу европских монарха. Захтевао је да буде званично крунисан и устоличен. Како на целом Хаитију није постојала катедрала зз свечани чин, Анри је наредио да се одмах приступи изградњи. За свега два месеца катедрала је завршена и Кристоф је устоличен 1811.

Првих месеци краљ је био благ и праведан и народ га је волео. На жалост, укус моћи променио је нарав некадашњег роба и борца за независност Хаитија за правду. Анри је постао тиранин кога ће будућа поколења упознати и запамтити као најкрвавијег краља у историји Хаитија.

Да би се обезбедио од освајачких напада, Анри је одлучио да изнад свог дворца подигне тврђаву са јаким бемима, у коју ће, у случају опасности, моћи да се пресели двор и војска од 5 хиљада људи.

Наредба о изградњи прочитана је пред народом јавно — по краљевој запо-

ЗЛАТНИ МЕТАК ЗА ТИРАНИНА

вести у њој су морали да узму учешће сви физички способни становници острва, чак и жене и деца.

Анри је одредио и дан када грађевина мора да буде завршена, а да би народ натерао на послушност, објавио је да ће свако опирање бити кажњено смрћу.

Тврђава је грађена од огромних каменних блокова које су мушкарци на својим рукама извлачили до врха планине. Дешавало се да се камени блок откопча уназад и са собом повуче у смрт на десетине радника. Други су умирали од исцрпљености, а неки су и због најмање грешке убијани да би се заплашили остали.

КРВ СЕ НЕ ЗАБОРАВЉА

Сам краљ често је долазио да надгледа радове. Једном су га радници замолили да им да још двадесетак људи да би извукли огроман камен блск који пола дана нису успели да помере с места.

Разгневени краљ схватио је њихову молбу као дрскост. Постројио је раднике и наредио да сваки четврти иступи корак напред. А онда је војницима довикнуо да их посеку. Преосталима је дао два сата времена да блок конопцима извуку на врх и припретио да ће, ако се

ВЕЛЕЛЕПНА ГРАЂЕВИНА ХАИЋАНСКОГ КРАЉА АНРИЈА КРИСТОФА ИМА МРАЧНУ И НЕСЛАВНУ ИСТОРИЈУ. ЊЕНА ИЗГРАДЊА ОДНЕЛА ЈЕ ВИШЕ ОД 30 ХИЉАДА ЉУДСКИХ ЖИВОТА.

његова заповест не изврши, сваком трећем бити одрубљена глава.

Несрећни људи прионули су на посао, а када се Анри вратио, блок је био померен за свега 50 метара. Краљ је извршио претњу, а преживели су, како је забележено, надљудским напорима до вечери обавили посао и избегли смрт.

Тврђава је подигнута у предвиђеном року, али је њена изградња стајала много људских живота. Крв проливену да би се удовољило краљевим жељама народ никада није заборавио. Анри је навукао огромну мржњу својих поданика и било је само питање тренутка када ће им прекипети.

Краљ је постао обзирив и сумњичав. Имао је читаву војску доушника, а оне који су потказани као издајници бацао је одмах у страшне тамнице у дну тврђаве. Тамнице су биле у облику боца у које су осуђени спуштани конопцем кроз узани отвор на врху. Када би се једном нашли унутра, излаза није било.

За кратко време умирали су од глади и жеђи.

Анријева страховлада можда би и потрајала да средином 1820. није изненала тешко оболео. Лежао је неколико месеци и ноге су му остале парализоване па је могао да хода само уз помоћ штака.

ОГЛАСИЛА СЕ ПУШКА

Вест о болести омрзнутог тиранина брзо се проширила. Анри је знао да ће, ако не докаже народу да је још способан да влада, ускоро бити збачен. Зато је и наредио да се испред његове палате одржи вентика војна парада.

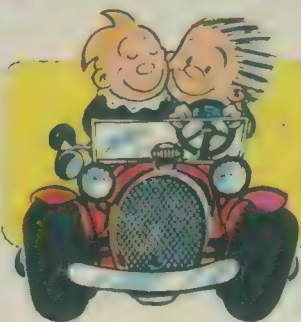
Један сат пре почетка краљ је наложио својим слугама да му добро истрљају тело руком и биберсом. Затим је сео у носилку, а слуге су га изнеле на герасу где га је чекао оседлан коњ. У својој изјсвечанијој униформи Анри је уз огroman напор воле устао из носилке и кренуо према коњу. Успео је да направи три корака и, када се већ руком ухватио за седло, ноге су га издале.

Клицање народа изгло је замрло. У потпуној тишини два генерала су му помогла да се врати у носилку и однели га у његове одаје. А онда се негде у тајни огласила прва побуненичка пушка.

Схвативши да му преслаје мало веремена, Анри је позвао жену и децу да се последњи пут поздраве. Када су по његовој заповести сви напустили одају, извадио је из тајне фиоке златан метак који је чувао за овакву прилику, ставио га у револверску цев и прислонио обарач уз слепоочницу. Дубоко је уздахнуо и опалио.

М. Ш.

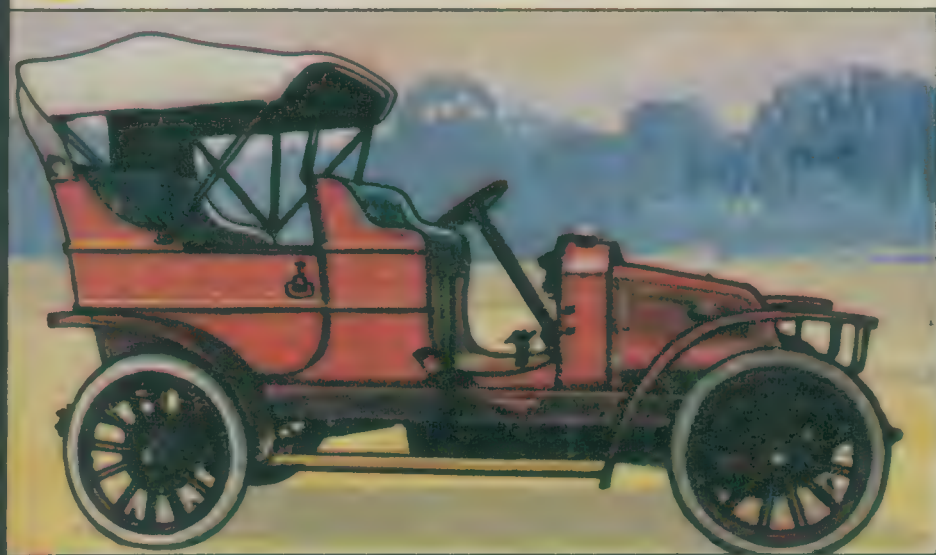

ЗАБАВНИКОВ
САЛОН
АУТОМОБИЛА

3

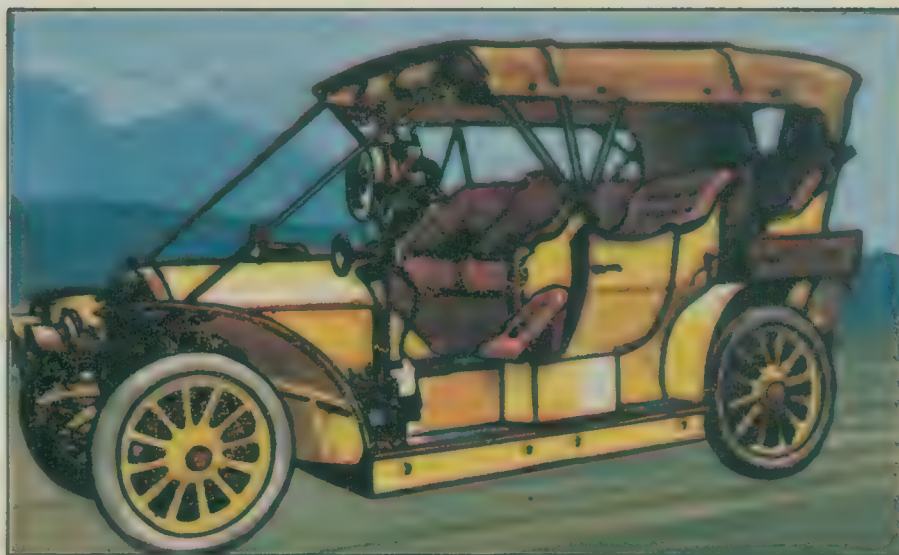
СТАРИЦЕ

Рено (Француска, 1905)

Луис Рено и његова браћа Марсел и Фернан основали су 1898. у Биланкуру и све до данас чувену фабрику „Рено“. Почели су веома скромно у малој радионици сачуваној до данас. Захваљујући великој вољи и таленту браће, фирма се брзо развијала, а модел на слици појавио се 1905, када је већ фабрика за кобом имала значајне успехе. Монтиран на дрвеној шасији, што у оно време и није било необично, овај модел је имао мотор од 4 цилиндра са 14 КС.

Оно што је представљало новост, био је хладњак који су браћа Рено сместила испод поклопца мотора. Остали модели тога времена имали су хладњак монтиран испред каросерије, на месту где се данас обично налази браник.

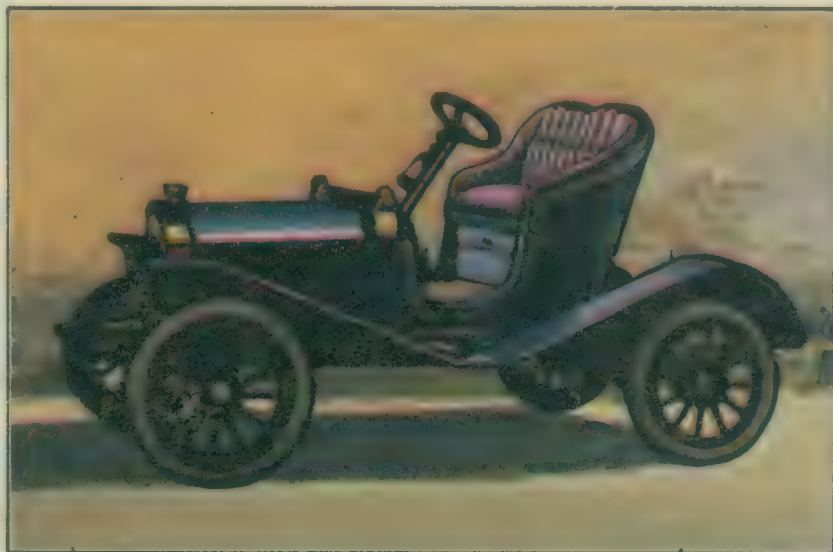
L'Itala 50 KS (Италија, 1906)

Италијанска фабрика „Итала“ остала је позната по великим и репрезентативним колима која су уз то била и веома издржљива. Фирма је основана 1904. а кола која се овде виде направљена су 1906. за италијанску краљицу Маргарету. Израђена веома прецизно од скупог материјала, ова кола са веома удобним седиштима била су „достојна“ да приме краљеве и њихову пратњу. Ради бољег осветљавања пута ноћу, уместо карбидних, монтирани су фарови на петролеј. Сматра се да је највећи успех постигнут 1907. победом у аутомобилском маратону од Пекинга до Париза. Фабрика се самостално бавила производњом аутомобила све до 1934.

Оверланд (САД, 1907)

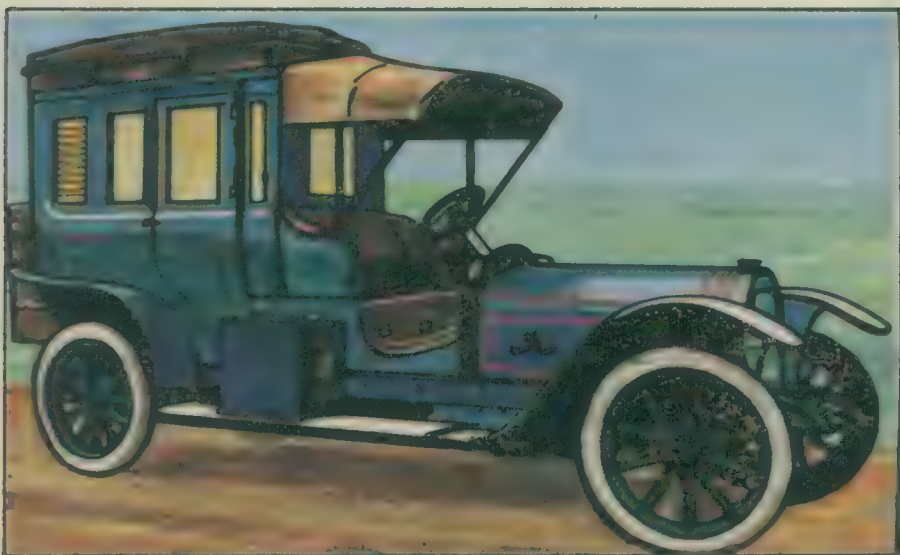
Фабрика „Оверланд“ основана је 1903, а 1909. спојила се са „Вилисом“. Међутим, аутомобили ове фабрике постали су веома познати тек много касније када је у II светском рату лансиран прослављени „дип“. Модел који је овде представљен настао је 1907. Зналцима аутомобилизма ни данас не може да промакне да славни „дип“ своју солидност дугује традицији фабрике која је отпочела управо са овим колима. Захваљујући перфекцији са којом су били израђени сви делови, модел „оверленда“ 1907. заслужио је нашао истакнуто место у аутомобилској историји. После многих финансијских криза, фирма је опстала и до данас под окриљем АМС.

Кадиллак (САД, 1908)

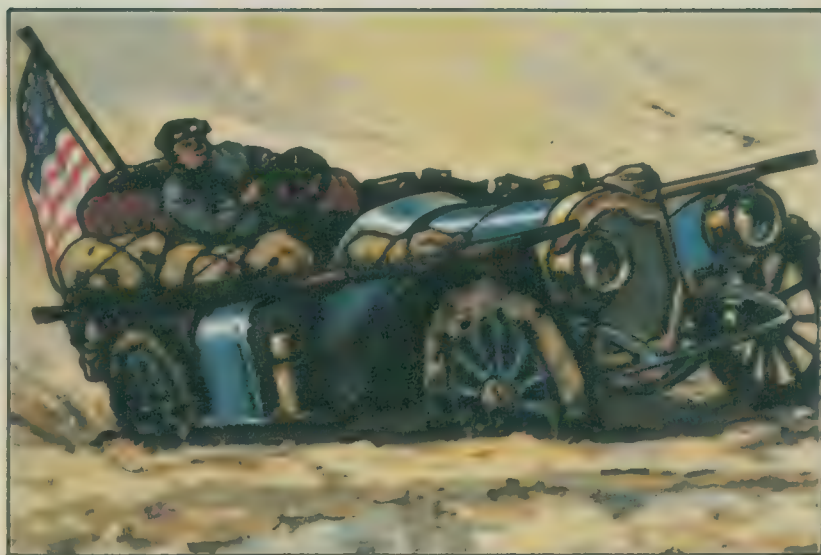
Хенри Лиленд касније председник концерна Џенерал моторс, основао је 1903. у Детроиту ову познату америчку фабрику аутомобила. Квалитет израде учинио је да ова фирма све до данас остане у самом врху светске производње. „Кадилакова“ возила су од самог почетка веома прецизно прављена и ово на слици је једно од три таква којима је то и доказано. Сва три су после дужег вожења расклопљена, делови су им измешани а затим су возила поново склопљена. Тако састављена сва три су поново одлично радила, штавише, непосредно после тога с успехом су учествовала и у једној трци. Значај овог експеримента огледа се у томе што су до тог времена возила била занатски прављена и свако посебно подешавањем, тако да је замена делова била практично неизводљива.

НА ДРУМОВИМА

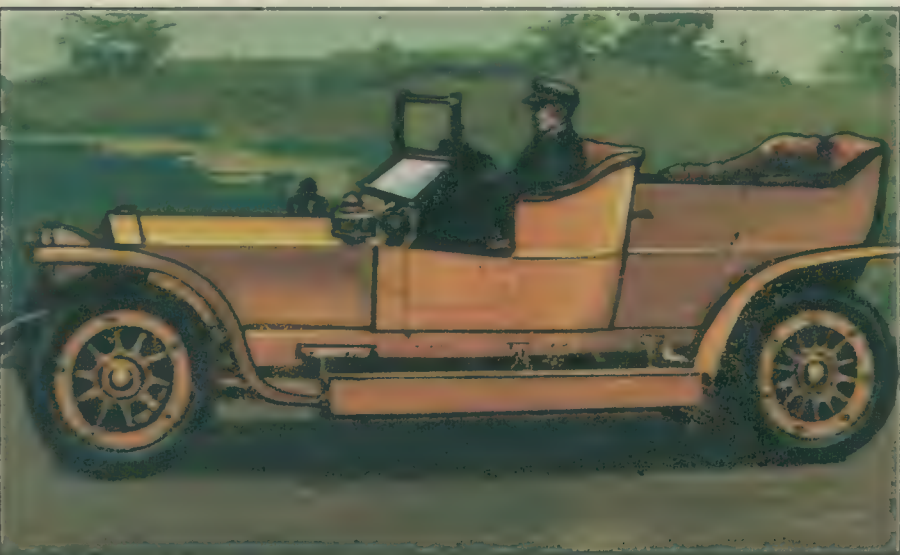
Мерцедес (Немачка, 1906)

У фабрици једног од пионира аутомобилизма Готлиба Дајмлера направљен је овај модел, један од првих са мотором од 6 цилиндара. Аутомобили направљени у Дајмлеровој фабрици добили су 1901. име „мерцедес“. Наиме, богати аустроугарски конзул у Ници Емил Јелинек био је велики љубитељ Дајмлерових кола. Тражећи име за модел који је купио, угледао је своју кћерку Мерцедес („пратица“) и по њој дао име моделу. Овај на слици настао је 1906. и имао је каросерију изграђену од племенитог дрвета и веома добар мотор са 70 KS. Фабрика је до данас задржала првобитно схватање о градњи кола.

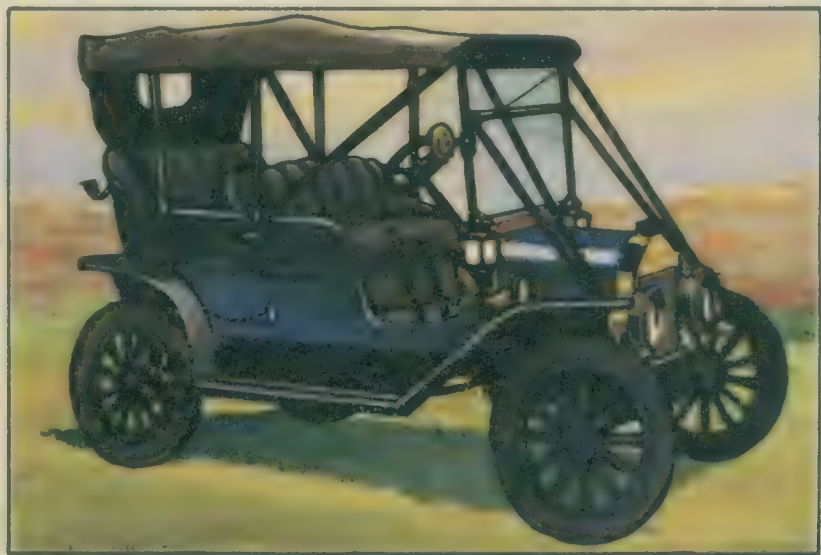
Томас (САД, 1908)

Дванаестог фебруара 1908. почела је маратонска трка од Њујорка до Париза. Стартовало је шест посада у тада најбољим колима на свету. Преко 50 хиљада људи окупило се на Тајмс скверу да поздрави учеснике а још око 150 хиљада гледалаца нашло се на улицама којима су возила пролазила. Стаза дугачка 20 хиљада километара водила је преко Аљаске, Кине, Русије и Европе. После многих тешкоћа и непредвиђених ситуација, на циљ у Париз стигле су 26. јула 1908. само 3 посаде. Победило је возило на слици Томас — Флаер. Победник је данас изложен у аутомобилском музеју у граду Рено САД.

Ролс-Ројс (Енглеска, 1907)

Оснивачи ове чувене фабрике били су генијални конструктор Хенри Ројс и веома предузимљиви Чарлс Ролс. Они су 1904. основали своју фабрику у Манчестеру и на самом почетку почели да праве изванредно добра и луксузна кола, али и веома скупа. Модел који је представљен направљен је 1907. и није, по традицији фабрике, узимао у обзир никакве економске резоне, али је, заузврат, имао веома много луксузних детаља. Његов механизам био је у тој мери добар да су остале фабрике успеле да прихвате његова техничка решења тек неколико година касније. Представници Ролс-Ројса тврде да се од свих аутомобила које су до данас направили 70% још увек вози.

Форд — Т (САД, 1909)

Фордова „Лимена Лујза“, како је популарно назван овај модел, био је аутомобил који је Америци и свету донео највише новина и практично довео до масовне моторизације. Прављен је пуних 19 година у различитим варијантама и серијама, тако да је произведено преко 15 милиона „Лимених Лујзи“. Све до пред крај производње Фолксвагенове „бубе“ овај модел је држао светски примат по броју направљених кола. За његову израду употребљавана је легура челика знатно отпорнија од до тада коришћеног материјала за израду аутомобила. Ово и низ других техничких решења допринели су да возило буде лако а истовремено и веома поуздано.

песма недеље

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ЛЕЊА ПЕСМА

Композитор: В. Стефановски
Текст: Г. Стефановски

Широко море, размишљам
да л' да се баћим ил' одшетам,
Ипак идем на кафицу
баш ме брига за купање,
то ми није најважније.

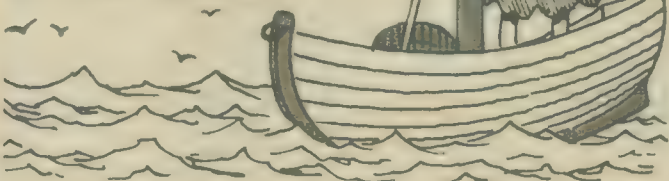
Киша лије, невреме
ал' мени је добро за судчање
Постоји само овде и сад
могу играти на сваки број,
увек добити део свој.

Сви некуд јуре, трче и лете,
и свако хоће добити све.
Не бринем пуно куд ја да кренем
стићи ћу негде, па било где.

Многе стазе, раскрића
свуд бих да будем, јадан ја.
Ал' онда схватим просту ствар:
Кад већ не могу бити свуд,
нигде не журим, нисам луд.

Сви некуд јуре, трче и лете...
Ноћ дубока, спава све
ја тада вежбајем шетање.
То што радим је права ствар,
знам да уђем у сваки број
и да поново останем свој.

Сви некуд јуре, трче и лете...

★ ХИТ-СТРАНА ★

ЛЕБ И СОЛ

Тренутно најквалитетнија југословенска група, скопски састав ЛЕБ И СОЛ, крајем прошле године понудила је љубитељима рок-музике можда своје највредније музичко дело, албум „Ручни рад“ који у себи носи финоћу, прецизност и уметност. Многи критичари који су преслушали плочу кажу да су нам четворица младих Скопљанаца својом музиком дочарали оно што вековима успевају у резбарству и филигранству надалеко знани мајстори овог поднебља. „Ручни рад“ дакле има симболике, али је очигледно да су Влатко, Коки, Богдан и Гаро мајстори музичког филигранца. На плочи се налази седам композиција: „Лења песма“, „Ребус“, „Хогар“, „Ручни рад“, „Кумова слама“, „Пут у ведро“ и „Верни пас“. У последње две нумере групи се у току реализације прикључио и познати југословенски саксофониста и композитор Миливој Марковић.

Група ЛЕБ И СОЛ постоји нешто више од две и по године, али је за веома кратко време успела да се избори за назив „најцењеније југословенске групе“. Прву плочу снимили су 1977. године, а звала се „Леб и сол 1“. Албум је продат у тиражу од 23000 примерака тако да, поред сребрне плоче, ускоро треба очекивати и златно признање. Њихов следећи ЛП изишао је под називом „Леб и сол 2“ и проглашен је за плочу године. На фестивалу „Опатија 78“ група је добила специјално признање за најуспешније коришћење фолклорних елемената у композицији „Абер дојде, Донке“. Исте године још једно велико признање уручено је члановима групе: Награда 7 секретара СКОЈ-а.

Чланови групе су уверени да ће убудуће бити још награда и признања јер љубав према музици, очигледан таленат и предан рад донеће и нова дискографска остварења. Сада је то „Ручни рад“ а сутра, нема разлога да им не верујемо, можда нешто још боље и завршеније. Прва јавна промоција најновије ЛП плоче одржана је у Београду 11. и 12. овог месеца у Великој дворани Дома синдиката. Ретко задовољство, да на делу виде ову четворицу младих уметника, прво се указало Београђанима, а ускоро ће и млади из других крајева наше земље моћи уживо да их гледају јер је за пролеће заказана велика турнеја по Југославији.

Музику за ЛП „Ручни рад“ створили су Влатко Стефановски, (композитор, певач и гитариста), Коки Димушевски (фендер, електрични и акустични клавир, мог и логан мелотрон), Богдан Арсовски (басиста) и Гаро Тавитијан (бубњар).

ПЛОЧЕ ЗА НАЈ- МЛАЂЕ

Крајем прошле године Продукција грамофонских плоча Радио телевизије Београд пријатно је изненадила најмлађе. После доста уложеног рада и труда у децембру су се појавиле две велике плоче намењене младим дискофилима: „Јакци-дракци“ и „Плави чуперак“. Интерпретатори су Радмила Микић и Миња Субота.

У реализацији плоче „Јакци-дракци“ Радмили Микић доста су помогли познати домаћи песници Божићар Тимотијевић, Вера Торбица, Љубивоје Ршумовић, Перо Зубац, Гвидо Тартаља, Мирослав Антић, као и колеге музичари и композитори Миливој Марковић, Дејан Петковић, Александар Кораћ и Миња Субота.

Плочом „Плави чуперак“ Миња Субота наставља свој успешан композиторски и извођачки рад када је у питању музика за децу. Од „Телефонијаде“, преко „Аждаја своје чеду тела“, „Шансона“, „Када се роди дете“, „Ечке течке“ па све до албума „Миња и Ршум“ и овог „Плавог чуперка“ провлачи се нит изузетно симпатичних, лако прихватљивих песама са текстовима наших најпознатијих песника.

Чишмаоци јављају...

ВЕСТИ ИЗ ПУЛЕ

Недавно се у Пули појавила веома амбициозна и млада група са помало чудним називом ПОГРЕШАН СТАН, али и са изврском музиком. Група негује тешки рок и свира своје композиције. За сада наступају по основним школама. Многи верују да ће се за ову групу још чути.

ПОГРЕШАН СТАН сачињавају: Златко Јовандић (клавијатуре и

вокал), Кркослав Микашиновић (ритам-гитара), Диего Божушко (бубњеви), Дарио Божушко (соло-гитара) и Елвис Милета (бас-гитара и вокал).

Жељко Тумбас,
Крањчевићева 5/1
52000 Пула
(хонорар 150 дин)

АМБАСАДОРИ

АМБАСАДОРИ су једна од наших најпопуларнијих група. Они се већ пуну деценију налазе у самом врху и после паузе поново нам се јављају, али овога пута малом плочом. „Нека иде све до врага“ и „Покушај бар мало“ називи су композиција које су се нашле на синглу и представљају најаву за ЛП.

Материјал за нову ЛП плочу је припремљен и када се обаве завршна миксовања она ће се појавити под називом „Нека иде све до врага“. Ово је мало необичан начин промоције јед-

не плоче јер је до сада било уобичајено да се са већ издате велике плоче скине најкомерцијалнија нумера. Очигледно, АМБАСАДОРИ уверени у своју вредност и у оно што су припремили, настоје да својим поштованима прекину чекање и јаве им се бар сингл-плочом. Група, коју са успехом већ годинама води Слободан Вујовић, недавно је добила новог вокалног солисту, али звук је и даље остао исти, лако препознатљив, пријатан за слушање и како су га многи одавно назвали — амбасадорски

РОБИН ТРАУЕР (ROBIN TROWER)

Ових дана стижу вести о новом албуму РОБИНА ТРАУЕРА чији је назив „Жртве беса“ (Victims of the Fury). Трауер ће промовисати албум турнејом по Европи и то ће бити његов први наступ на нашем континенту после четворогодишње паузе. Као и раније, по свом саставу РОБИН ТРАУЕР БЕНД (ROBIN TROWER BAND) је класични трио. Поред Трауера, ту су још и бас-гитариста Џим Дјуер (Jim Dewar) и бубњар Бил Лорден (Bill Lordan).

Робин Трауер је скренуо пажњу публике на себе 1973. године својом првом соло-плочом „Двапут одбачен од јуче“ (Twice Removed from Yesterday). У почетку је звучео готово исто као Џими Хендрикс. Временом се удаљавао од свог узора. У Америци је Робин Трауер један од најпопуларнијих гитариста и његове плоче већином су достигле златне и платинасте тираже. У Европи критичари су у почетку били наклоњени Трауеру, али онда га оштро критикују због његовог инсистирања на звуку Џимија Хендрикса.

Трауер ће започети турнеју у Енглеској, а онда ће посетити и већи број западноевропских земаља. Репертоар ће се углавном састојати од нових композиција са последње плоче.

• ГЕНЕРАЦИЈА 5 •

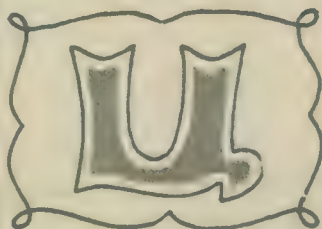
Једна од најперспективнијих група београдске поп-сцене ГЕНЕРАЦИЈА 5 поново се огласила малом плочом. Реч је о синглу са нумерама „Уморан од свега“ и „Ти само буди довољно далеко“ које ћемо чути и у другом делу филма „Луде године“. Обе нумере компоновао је Корнелије Ковач, док се као аутори текстова појављују Бора Ђорђевић („Уморан од свега“) и Марина Туцаковић („Ти само буди довољно далеко“). Аранжмане су написали сами чланови групе који однедавно имају новог вокалног солисту Горана Милошевића. Инструментална постава остала је непромењена: бас свира Душан Петровић, инструменте с клавија-

турама Драган Илић, соло-гитару Драган Јовановић, бубњеви Бобан Ђорђевић.

Поклонике музике ГЕНЕРАЦИЈЕ 5, којих је сваког дана све више, можемо информисати да је састав припремио своју прву ЛП плочу и она ће се ускоро појавити. Комплетан тираж првог хит-сингла „Свему дође крај“ већ је одавно распродат, а на „Рок-спектаклу 79“, на стадиону ЈНА у Београду, ГЕНЕРАЦИЈА 5 била је једна од најзапаженијих и музички најкомплетнијих постава које су тога дана наступале.

АДРЕСА: Драган Илић
(за ГЕНЕРАЦИЈУ 5)
Бориса Кидрича 66
11000 Београд

МУЗИЧКИ РЕЧНИК

ЦИС — Цис је за полустепен хроматски повишен први степен С-дур лествице.

ЦИТРА — Цитра је музички инструмент са жицама разапетим на резонантну кутију. У употреби је у алпским земљама (Словенији, Бавар-

сној, Аустрији) као народни инструмент. Најстарије сачуване цитре потичу из друге половине 17. века, али у широј употреби су у првим деценијама 19. века.

НАША КАРИКАТУРА

РИК ВЕЈКМЕН

(RICK WAKEMAN)

ПОШТАНСКА КОЛА

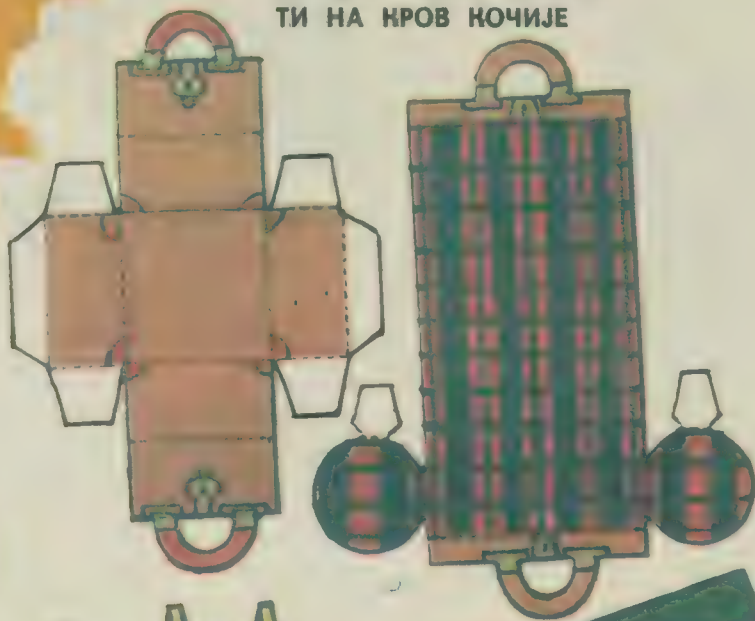
Вероватно вам је познато како су живели досељеници на Дивљем западу. Они су често путовали поштанским колима која се данас могу видети само у неком музеју, на филму или у стриповима. Ано желите да имате модел такве кочије, можете је лако направити.

Најпре исеците све делове овог цртежа и залепите их на картон. Кочију пресавијте по испрениданим линијама, упрегните коње, сместите кочијаша, укрцајте пртљаг и крените пут Дивљег запада.

ПРТЉАГ ТРЕБА ЗАЛЕПИТИ НА КРОВ КОЧИЈЕ

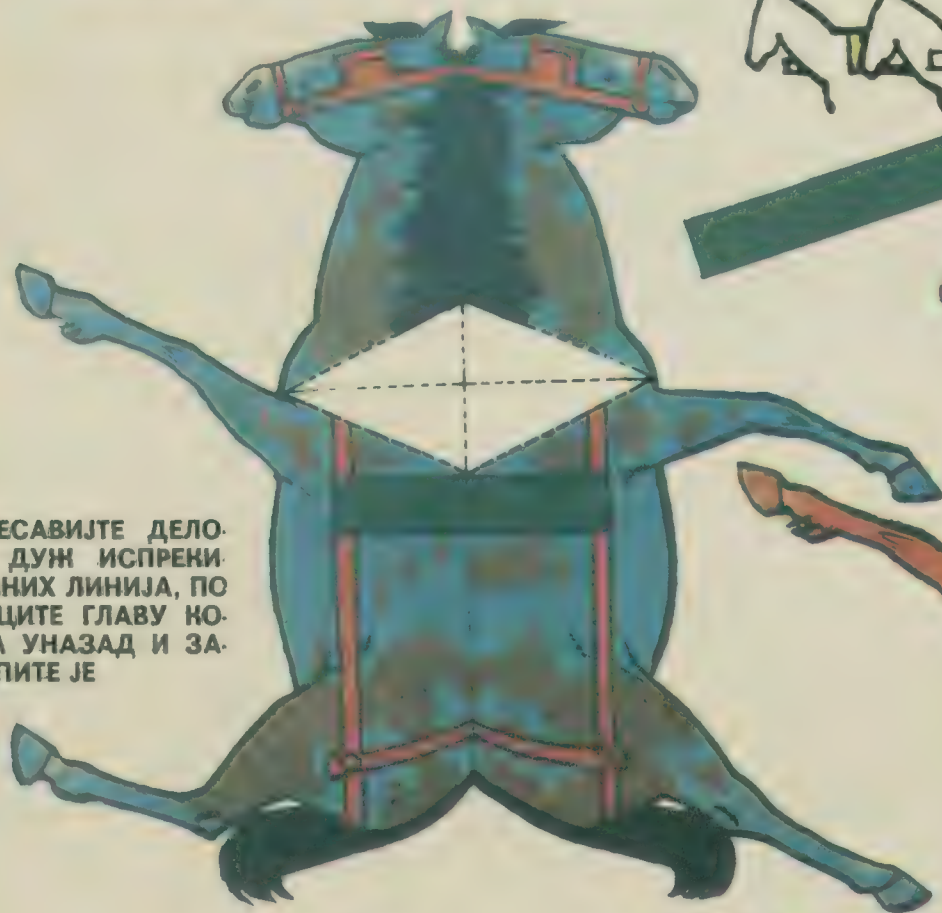
ГОТОВА КОЧИЈА

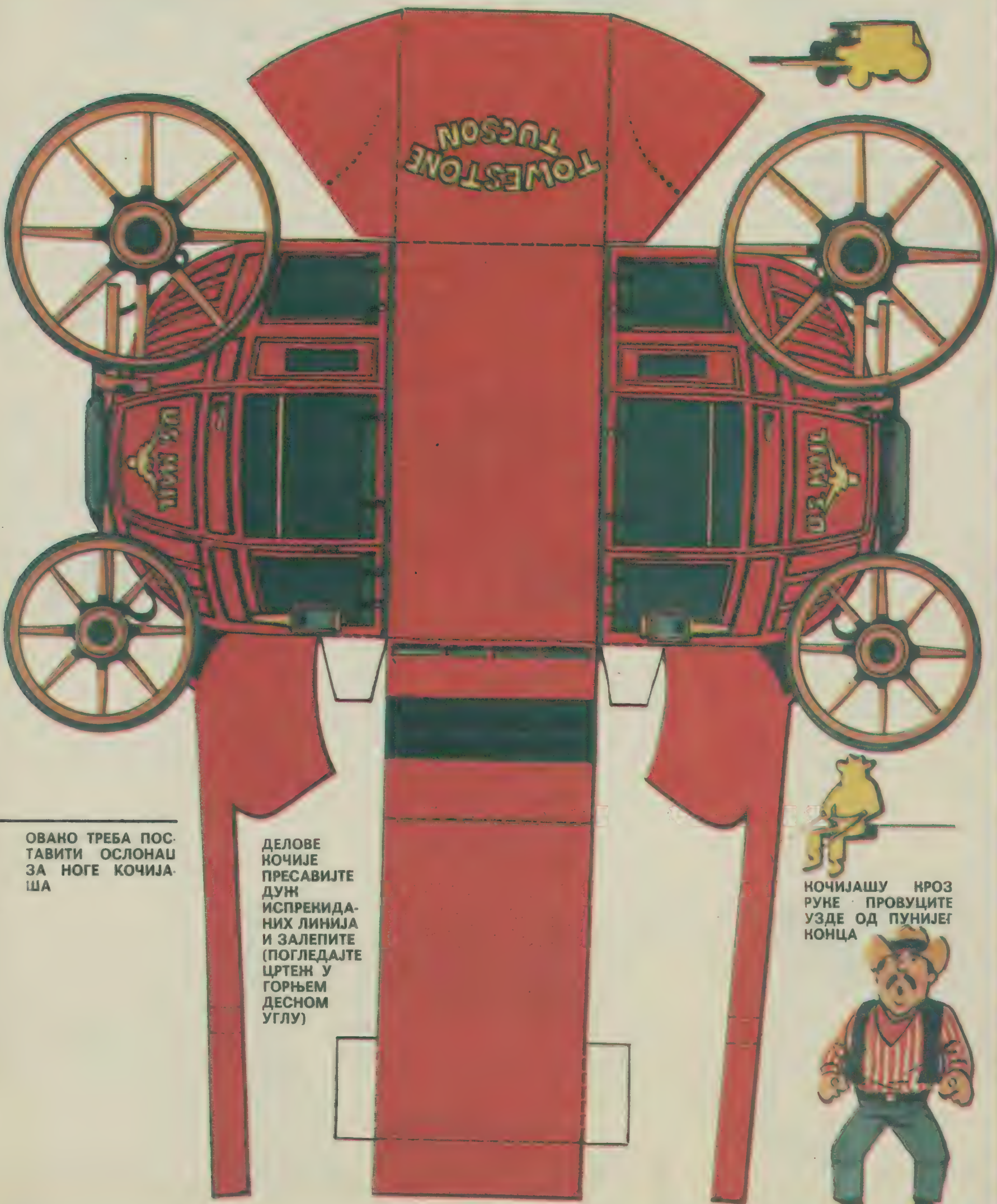

ОВАЈ ДЕО КОЊСКЕ ОПРЕМЕ ПОСТАВИТЕ ПРЕКО КОЊА И ЗАКАЧИТЕ ГА ЗА РУДЕ

ПРЕСАВИЈТЕ ДЕЛОВЕ ДУЖ ИСПРЕНИДАНИХ ЛИНИЈА, ПО ВУЦИТЕ ГЛАВУ КОЊА УНАЗАД И ЗАЛЕПИТЕ ЈЕ

ОВАНО ТРЕБА ПОС-
ТАВИТИ ОСЛОНАЦ
ЗА НОГЕ КОЧИЈА-
ША

ДЕЛОВЕ
КОЧИЈЕ
ПРЕСАВИЈТЕ
ДУЖ
ИСПРЕКИДА-
НИХ ЛИНИЈА
И ЗАЛЕПИТЕ
(ПОГЛЕДАЈТЕ
ЦРТЕЖ У
ГОРЊЕМ
ДЕСНОМ
УГЛУ)

КОЧИЈАШУ КРОЗ
РУКЕ ПРОВУЦИТЕ
УЗДЕ ОД ПУНИЈЕГ
КОНЦА

КАД ПРОТА МЕРИ

И данас се у нашем народу задржао обичај да се удаљеност мери — часовима. Некад је то била обична ствар.

ДАН ОРАЊА

Ланац, у појединим нашим крајевима врло распрострањена мера за земљу, односно површину, у прво време био је искључиво мера за дужину. Постоји мишљење да је тај појам мађарског порекла, можда зато што је његова примена била најраширена у крајевима који су припадали Угарској. Међутим, има и претпоставки да ова мера није добила име по ланцу, у смислу верига, већ од неке прасловенске речи која је значила ниву, ораницу.

У односу на друге старе мере за дужину, ланац је „млађи“, али не као нова мера, већ као нови назив настао због начина одмеравања растојања — помоћу ланца утврђене дужине, уместо ужета или мотке. Према неким подацима, ланац је тек од средине осамнаестог века почео да се користи као мера за земљу. Колико се дуго задржао као мера за дужину говори и чињеница да Атанасије Николић у својој Геометрији (1841. године) објашњава „ланац је дужина од 10 хвати“.

У највећем делу света данас се користи метарски систем. Међутим, САД и Енглеска задржали су англосаксонски систем мера али и у овим земљама се употребљава и метарски систем. Није реткост да су на разним машинама и уређајима који потичу из ових земаља извршена обележавања у оба ова мерна система.

И као мера за површину, односно земљу, ланац је био ново име за стару меру — јутро. М. Петровић у својој поуци „Нове мере у Аустроугарској“ објашњава да је „1 ланац (јутро) једнако 1600 квадратних хватова“. Међутим, нису ретки случајеви, нарочито у појединим крајевима, да се прави разлика између ланца и јутра.

Ланац, односно његово коришћење доспело је у Србију из Војводине. Тако, у српском закону о мерама из 1873. године ланац је изједначен са мером „дан орања“, при чему се утврђује да и „један и други захватају 57, 54642 ара“.

ДО ЛОЗНИЦЕ 20 САТИ

Понекад се за ближе означавање неког растојања користе и појмови који се иначе употребљавају за време, односно временске интервале.

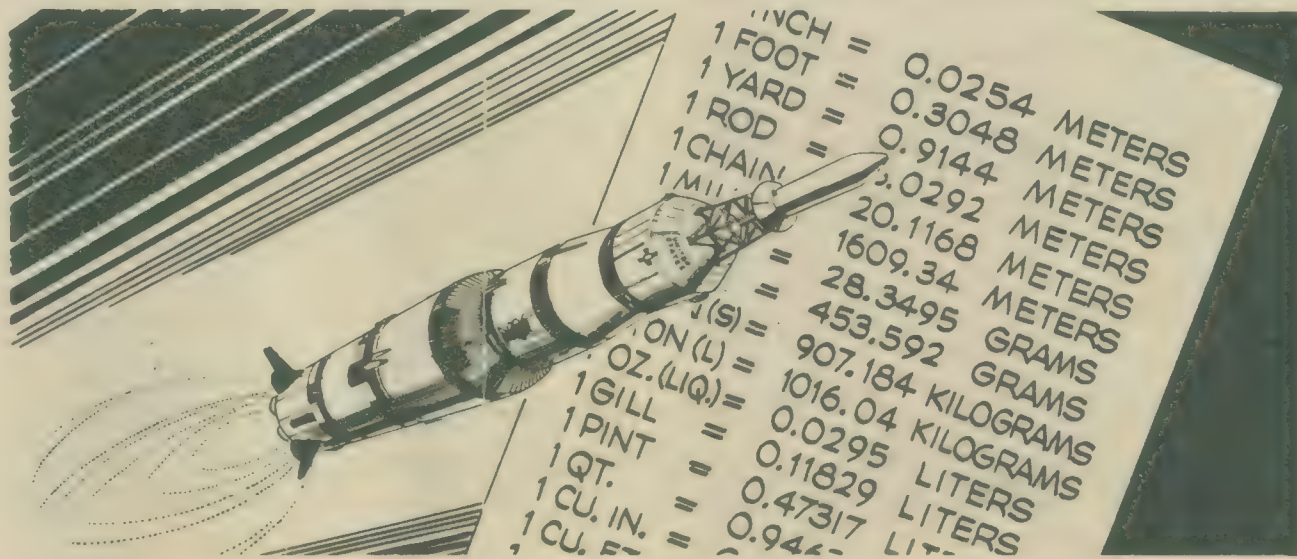
Обданица, поред значења „времена од јутра до вечери“, у појединим случајевима означава и растојање које се за ово време може прећи. У једној нашој народној песми се каже: „до Јелаче девет обданица, све Илија за дан начинио“. А у другој, на питање колика је удаљеност до Новог, ју-

нак одговара „лошу коњу и лошу јунаку има ићи за три обданице, а меника и мом каравранцу за дан отић и да натраг дођем“.

Сат, односно сахат, још чешће се употребљава у овом смислу. Сматра се да је сат, односно „сат хода“ најпре употребљен у Славонији. У једном запису из 1698. године стоји да је дужина једног земљишта у Славонији „пола сата хода“, а ширина „једну трећину сата“.

И прота Матеја Нена-

довић врло често употребљава ову меру за дужину, не само у својим „Мемоарима“ него и у писмима. Тако 1811. године јавља Карађорђу да „од Раче до Лознице има 20 сати“. И у нашим народним песмама може се наћи овакво изражавање величине растојања. Тако се у једној песми каже: „па довати срчали дурбина, који гледа на четири сата“, што значи да је домет ове оптичке справе био онолики колико човек за четири сата може прећи. В. К.

Разна научна и друга саопштења везана за свемирске летове користе метарски систем. Међутим, многи уређаји у летелицама обележени су димензијама англосаксонског мерног система. Да не би дошло до неспоразума у оваквим случајевима користе се таблице које омогућавају претварање величина датих у једном систему у величине другог система.

Сване године, прве недеље у августу, на падини ма Грмеча званом Међеће брдо огледају се најбољи волови не само из подгрмечких села Јелашиноваца и Санице него и из удаљенијих места. Брижно храњене и добро припремљене волове доводе чак из Мркоњића и Канџа. А за танав мегдан треба их заиста ваљано припремити јер у питању је престиж целог села. Ту су и телевизијске екипе, чак и из иностранства, па ваља осветлати образ, а последњих година «грмечка корида» привлачи све већи број туриста.

Становници Јелашиноваца и Санице одавно нису одгајили победника, али потајно се надају да ће се неком од њихових «банова» ускоро осмехнути срећа. Љубазни су домаћини и над се приближи време надметања не луте се што туђи волови пасу на њиховим најбољим ливадама. Тада престају све забране.

Над дође август и падинама Грмеча одјекне рика победника, ните га најлепшим пешкирима које су извезле најлепше девојке из ових села. Тужан је крај пораженог «бана» — он завршава на рањњу.

Не зна се тачно откад датирају ова надметања, претпоставља се од времена над су овдашњи пастири изазвали чуваре беговских волова да своје банове пусте на мегдан са сеоским баш као у алегоричној приповеци Петра Кочића «Јаблан». И ту се боре биновци — Рудоња, спахијски, царски, и други народни, Лујин Јаблан.

«Испод врата Рудоњина шикну велики млаз крви. Лујо задолга. Јаблан стоји поносито на мејдану и риче, а планински врхунци силно — силно одјенују» писао је Кочић.

Јаблан побеђује наопада и вера босанског човека да ће се ослободити окупације.

Р. С.

ГРМЕЧКА КОРИДА

НЕДЕЉА

ЏЕТ ХАЧИСОН

КОЛИЈЕР ЈЕ СА УЖАСОМ ПОСМАТРАО СПОКОЈНЕ ЖИТЕЉЕ ЧЕСТЕРЛИЈА — ШЕСТО ЧУЛО ГОВОРИЛО МУ ЈЕ ДА У СЕЛУ НЕМА ЖИВЕ ДУШЕ.

Данас је недеља! Мисао праћена страхом допирала је сасвим јасно. Гордон Колијер притиснуо је кочницу свог аутомобила и погледао на сат да провери дан и датум: уторак, двадесет први... Пролазник који је бацио поглед у Колијерова кола видео би смењег, снажно грађеног тридесетогодишњака који се ни по чему није разликовао од хиљада других. Нико није знао за његово шесто чуло, способност која му је у животу донесила разне непријатности. Нико никада није био збуњен као сада. Неко весма близу, нека девојка или жена, ужасавала се на помисао да је данас недеља.

Колијер је поново упалио возило и скренуо на неравну, вијугаву стазу која се спуштала ка селу Честерлију.

Мисли су сада допирале из непосредне близине: „Никога нема. Мртви... сви мртви...”

Шта је то лекар?

Колијер је поново стао, силовито повукао ручну кочницу и изишао. Пео се уз падину четвороношке, пробијајући се кроз трњак, све док није угледао девојку која је седела на трави окруженој вреом. Погледала га је дивље, као уплашена звер.

— Мери Елен! — узвикнуо је Колијер препознавши је.

Мери Елен је била сеоска луда. Нико у Честерлију није јој знао ни презиме ни порекло. Причало се да су је оставили неки бескућници после затварања рудника угља. И Колијерова породица се ускоро потом преселила из умирућег села у оближњу варош Станфилд. Било је то пре двадесет година. Сада је Мери Елен морало бити око двадесет пет.

— Шта се догодило? — Упитао је. — Чуо сам како плачеш.

— Нисам плакала! — рекла је Мери Елен с пркосом у очима.

Говорила је истину. На њеном прљавом лицу није било трагова суза. Паничне мисли више није чуо, као што је то увек бивало кад би с неким ступио у разговор.

— Извини — рекао је. — Мислио сам да си се можда повредила. Мисао бих те одвести лекару.

Њене плаве очи раширише се од радозналости.

— Лекар? Шта је то лекар?

— Лекар — одговорио је он стрпљиво — је неко ко ти може помоћи ако си болесна или — повређена.

Мери Елен се насмејала.

Колијер је видео да су јој руке и чланци на ногама прекривени огреботинама од брања купина.

— Сада у селу постоји лекар. Ниси знала?

Био је то разлог Колијеровог доласка. Станфилдски лист „Недељне новости“ посвремено га је слао да раскрива тајне људи у крају. Није могло бити погоднијег лица за откривање тајни. Уредник листа није знао за његов дар читања мисли, али је дубоко ценио резултате тог дара у облику новинских чланака. Додуше, то је крио страхујући да му Колијер не побегне у неки важнији лист. Јутрос га је послао код новог лекара у Честерлију.

— Живео си тамо па знаш да досад није било лекара нити је икоме потребан. И ето, сада се неки доктор Паркер уселио у бившу рудничку лабораторију, уредио је и навукао свакојаког прибора Али, изгледа да не помишља да отвори праксу. Иди види шта кува!

Црквена звона

— Дакле, хоћеш ли у село код лекара? — упитао је Колијер.

— Не, не у село! — крикнула је Мери Елен. — Сви мртви!

— Доста с тим! — викнуо је он изгубивши стрпљење. — Како могу сви бити мртви, шашавице? Осим тога, данас није недеља!

Само што је то рекао, из дремљиве сунчане долине допрло је звук црквених звона. Најежио се. Ипак је недеља? Мери Елен се стресла.

— Хајде! — рекао је Колијер пруживши руку. — Открићу ја шта се овде догађа... Не бој се, у мом аутомобилу си безбедна.

Девојчино лице синило је од радозналости.

— Тако је, у аутомобилу — поновио је он. — Волела би да се провозаш, зар не?

Устала је. Сада је Колијер први пут приметио да је и поред рита и прљавштине на неки дивљи начин лепа. Насмејала се и бели зуби блеснули су јој на сунцем опаленом лицу.

— Свиђаш ми се — рекла је. — Не плашим се више.

Колијер је упалио мотор и опрезно наставио пут низ стазу, заобилазећи рупе. Мери Елен радознано је погледала око себе, али сада је Колијер био тун слутњи. Обично је, долазећи, још издалека регистровао душу Честерлија — жамор мисли и сложене боје људских расположења. Сада се није „чуло“ ништа.

Обишли су окуку и Колијер је нагло закичио. Пред њима се простирало село окућано сунцем. Изгледало је да живот тече нормално — за недељу! Закаснили верници улазили су у цркву. Стари Џек Аткинсон дремао је пред кућним прагом. Бака Пари је, као и увек недељом, шишала живу ограду око своје баште.

Колијер је са ужасом посматрао овај спокојан приказ. Када би затворио очи и ослонио се само на своје шесто чуло, могао се заклет да километрима унаоколо нема ни живе душе, с изузетком престрављене девојке до њега.

Механичка лушка

Скупивши храброст, потерао је кола и зауставио их код баке Пари.

— Добар дан, бако!

Седа старица наставила је да поткресује ограду као да ништа није чула. Колијер је изишао из возила и пришао јој.

— Добар дан! — поновио је гласно. Ништа. Скупио је снагу и повукао је за рукав. Бака се искренула и даље стрижући маказама, погледа упртот у живицу. Као механичка лутка. Колијер јој се унео у набрано лице и упилио у њене избледеле плаве очи које ни за секунд нису одале да су га приметиле. Обузет језом вратио се у аутомобил и спровалио за управљач, тешко дишући. Није могао да покушава са другим житељима — било би исто. Али, шта је посреди? Нека нечувена болест? Можда би неки лекар знао? Лекар! Заборавио је на њега!

Исправио се и упалио мотор.

Да би стигао до бивше рудничке лабораторије, морао је да се провезе кроз читаво село, а онда врати другом обалом реке Ли. Ауто је брујао и поскакивао, страх Мери Елен заплускивао је Колијеру свест. Изненада му је нешто друго привукло пажњу. Биле су то испрекидане мисли неког врло узбуђеног човека:

„Наравно, случајност... Чиста срећа... Прави човек на правом месту у право време... Нема сумње да сам наишао на нешто... епохално...”

Лабораторија је сада била на видiku са својим опекама поцрнелим од времена и прозорима прекривеним дебелим слојем прашине. Ток мисли нагло се променио:

„Аутомобил? Ко ли је то? Ваљда не долази овамо? До врага, баш сад да ми сметају!”

На вратима се појавио омањи човек с наочарима на црвеном лицу.

Нисам стручњак

— Доктор Паркер? Ја сам Гордон Колијер из станфилдских „Недељних новости”.

— Мора да сањам! — узвикнуо је Паркер скинувши наочари. — Новински репортер у овој рупи. Шта могу да учиним за вас?

— Пре свега да нам помогнете — рекао је Колијер показујући главом на Мери Елен.

— Ох, ја нисам лекар опште праксе. Ко је она?

— Можете је назвати сеском лудом. Нашао сам је тако избузумљену да сам је довео овамо.

Паркер је поново ставио наочари и одмерио Мери Елен.

— Колико видим, треба јој преписати купање и пристојну одећу, иначе ми изгледа сасвим здрава. У сваком случају нисам стручњак за умно заостале.

— У реду. У ствари, дошао сам да вас интервјуишем али сам уз пут приметио да доле, у селу, нешто није у реду. Тешко ми је да објасним. Можемо ли да уђемо на тренутак?

— Свакако, ако се млада дама не плаши пацова...

Ушли су за Паркером у дугачку спају по којој се орила цика и писка. Дуж читаост једног зида били су поређани кавези. На клупама наред себе лежали су инструменти, епрувете, бочице, ваге и један четвртасти апарат који је жујао и шкљоцао.

— Неред је — извињавао се паркер. — Имам само једну столицу — за даму.

Али, Мери Елен није ни помишљала да седне. Пошла је од кавеза до кавеза, пажљиво завирујући у сваки. Обишла је читав

низ а онда се вратила у средину. Била је узнемирана.

— Сви мртви овде — рекла је. — Као они људи. Мртви.

Колијер је пришао. У три средња кавеза трчкало је неколико пацова. Ослушнуо је. Таласити животне енергије допирали су до његових невидљивих антена из свих околних кавеза, али не и из та три.

— Шта сте то приметили? — упитао је Паркер обуздавајући бес. — Зар нису ти пацови исти као остали?

— Сви су мртви — рекла је Мери Елен.

— Јесте ли чули? — узвикнуо је Колијер. Лакнуло му је што неће морати да ода своју способност. — Она је видовита. Боље нам одмах реците шта је с тим пацовима. Могло би да буде значајно.

— Значајно? — Паркер се насмејао. — И те како је значајно! Медицина већ деценијама трага за леком против рака; ја сам га пронашао!

Незгода са серумом

— Како... — замуцао је запрепашћени Колијер. — Како делује?

— Хм... да бисте ме лако разумели и да вам не бих одао тајну, рећи ћу овако: познато вам је да су хелије рака налик на све друге осим што одбацују своју улогу и стварају сопствене заједнице, као побуњеници. Дакле, случајно сам наишао на гљивичну културу која зауставља њихов развој. Невоља је само што она делује и на све остале хелије у организму. Чудна ствар, још је не разумем.

Паркеров глас добио је фанатичан призвук.

— Огледне пацове који су добили серум упоредио сам с контролном групом. Колијеру, они уопште не старе, не мењају се! Чак им је и понашање чудно — циклично. Као грамофонска игла која стално клизи по истој бравди плоче. Ето, нећу вам рећи више ни реч!

— Вратите се! — љутито је узвикнуо Колијер. — Само ме слушајте. Управо смо прошли кроз село; оно што се догодило с пацовима догодило се и с људима.

— Којешта! — рекао је Паркер. — Изиђите и уверите се. Понашају се као роботи... Аха, чујете ли црквено звоно? Они већ трећи дан мисле да је недеља! Ви и ја знамо да је уторак, зар не?

Паркер је пребледео. — Недеља... промрмљао је. — У недељу ми се разбила боца са серумом.

— Где?

— Овде, у умиваонику.

— У умиваонику! — узвикнуо је Колијер. — Значи, култура је отишла право у реку. Знате ли да читаво село употребљава речну воду?

Паркер се дупио по челу.

— Како сам то могао да знам? Зар овде нема канализације?

— Постојала је одводна цев која је ишла до друге стране моста али је одавно зарђала.

— Зашто до друге стране моста?

— Зато што су се тамо отпадне воде мешале са прљавим одливом из рудника, пуним сумпора и оксида гвожђа. Све заједно отицало је даље, а вода у селу остајала је чиста.

— Да ли још тече из рудника?

— Мислим да да.

Паркер је узео две епрувете и

комадић обојеног папира и излетео из куће. Колијер је морао да трчи за њим до обале.

— Шта сад смерате?

— Да испитам ту воду из рудника. Надајмо се да је киселинског састава. Ако не, култура се већ разлила по читавој долини.

Имаћеће ђосласицу

Мери Елен трчала је за њим скачући босим ногама попут газеле.

— Ипак нису мртви? — упитала је.

Колијер се умало није саплео од изненађења.

— Мери Елен, ти си разумела наш разговор?

Из рудника је и даље отицала прљавожута вода, само у далеко тањем млазу но што се Колијер сећао из детињства. После минут-два Паркер се усправио.

— У реду је — рекао је обрисавши зној са чела. — Јака киселина. Даље одаваде гљива није отишла.

— Шта ћемо сад? — упитао је Колијер. — Имате ли неко противсредство?

— Противсредство? Право латичко питање. Човече, не знам још ни какве су то гљиве! Овамо сам и дошао да то на миру установим. Али, ствар није озбиљна. У свим ранијим огледима животиње би избациле серум за отприлике 72 часа.

— И то је нешто. Али, кад се сељани поврате за који сат, биће им потребна помоћ. Сигурно сте их потпуно пореметили.

— У праву сте — сложио се Паркер невесело. — Мораћу да јавим својим претпостављенима да нешто предузму. Имаћете праву посланицу за ваше новине.

— Има разних начина да се нешто напише. Могу да направим извештај о малој епидемији која је сузбијена захваљујући савесности лекара. Не желим да ометам ваш рад — једино се надам да ћете ме се сетити кад велико откриће буде спремно за објављивање.

— Нећу вас заборавити — рекао је Паркер ордачно пруживши руку Колијеру. — Драго ми је што смо се упознали.

Климнуо је главом Мери Елен и отрчао обалом.

Колијер је уздахнуо и, окренувши се девојци, схватио да има још један проблем. Шта с њом да ради? Изненада му је постала важна. Ако је поведе са собом, шта ће рећи тетка Мод. Његова једина жива рођака?

— Купање — рекла је Мери Елен. — Топла вода и сапун. Чиста хаљина, чешљање — све ме научи. Тетка Мод ће онда приста-ти?

Гледајући у њене веселе плаве очи Колијер је постепено схватао. Како му раније није било јасно да она има исти дар? Већ је одавно изгубио наду да ће наћи девојку сличну себи. Никакво чудо што је Мери Елен била усамљена, дивља и "чудна". Сетио се мука и страхова које је сам претрпео читајући скривене мисли људи. Њој је морало бити још теже, овако самој.

— Нисам више сама — рекла је Мери Елен.

— Тако је — одговорио је Колијер. — Ни ја.

укрштене речи

СЕДАМ СЕКРЕТАРА СКОЈ-а (II)

После пет година тешке тамнице, политички секретар ЦК СКОЈ-а од 1924—26. **Златко** (презиме уписати испод броја 1) је физички уништен и пред смрт пуштен на „условно лечење код куће“. Као члан ЦК КПЈ и секретар ЦК СКОЈ-а, **Јосип** (број 2) је упућен на илегалан рад у Југославију али га је полиција брзо открила на загребачкој Виноградској цести. У борби је успео да убије злогласног полицијског агента Дотлића и рањен побегне. Међутим, полиција га је поново открила и — убила. Један од оснивача и руководиоца Савеза радничке омладине Југославије **Јанко** (број 3) је у сукобу с полицијом убијен у Самобору као организациони секретар ЦК СКОЈ-а.

ДВОР БЕ-МАН	1	АГЕН СКИ САДЕН	ДРАЖИ КРКОВИЧ НИК ЧАНКА	ДВКУП НИ ХАБЕ ВРСТА ТО ПА МЕРБЕР	ЗНАК ЗА ЛАНТАН	РЕКА У СИБИРУ	ПАЧТА ЛОМЕ	НОВОСАД СКИ ПЕС НИК МИ РЕШАВ
СТОЈА СКИ МА ТЕРИ								
ЧЕТО СТЕН БЕЗ МОРА								
МЕЛО ДЖА					2			
ДЖЕКО ПРАВИ ОСТАВ						НАК ОД БЕЖИРА		
ДОКЛА ВНИ ПАРОВИ АВРО				ВЕНКО СТАВ ТАНЕ МАЈИ ИРА				
ЈМ МАЈИ МАЈИ МАЈИ				МАЈИ МАЈИ МАЈИ				МАЈИ МАЈИ МАЈИ
		МАЈИ МАЈИ МАЈИ		МАЈИ МАЈИ МАЈИ				
100 м		МАЈИ МАЈИ МАЈИ					МА МА МА	
МАЈИ МАЈИ МАЈИ			МАЈИ МАЈИ МАЈИ	ДЕО МО ЛЕКУМА				
ПОД МАЈИ МАЈИ МАЈИ			МАЈИ МАЈИ МАЈИ					
3						МАЈИ		
МАЈИ МАЈИ МАЈИ								

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Д, шампионат, орао, зима, Карлов, аж, уговор, т, П, авалит, рани, изок, заносити, о, Сава, Италија, т, иг, ију, Пашћан, сам, ом, кб, СРЕШКИ, со

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Директор НО „ПОЛИТИКА“ Вукоје Булатовић. Главни и одговорни уредник „ПОЛИТИКИНОГ ЗАБАВНИКА“ Живо-рад Стојановић. Помоћник главног и одговорног уредника Александар Б. Костић. Уредник: Бојана Дожић, телефон 324-483. Ликовно-графички уредници Владимир Горбунов и Соња Јашовић, телефон 326-620. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-181 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-62 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 10 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ

3 месеца	110,00 динара
6 месеци	220,00 динара
1 година	440,00 динара

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО

3 месеца	220,00 динара
6 месеци	440,00 динара
1 година	880,00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29/23 уз обавезу на-знаку НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР „Продаја“ претплата на лист „По-литикин забавник“

ПРЕТПЛАТА У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

САД	\$ 47 —
СР НЕМАЧКА	DM 42, —
ШВЕДСКА	Skr 195 —
ФРАНЦУСКА	FFr 193 —
ШВАЈЦАРСКА	Sfr 17 —

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „ПОЛИТИКА“ код ИНВЕСТ БАНКЕ — БЕОГРАД, на рачун број 60811-620-63-257300-00035, са обавезом назнаком, претплата на „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ЦЕЛА ИСТОРИЈА ЉУДСКОГ ДРУШТВА У ЈЕДНОЈ КЊИЗИ

«ИЛУСТРОВАНА ИСТОРИЈА СВЕТА»

у седамдесет поглавља
обрађује целокупан развој
цивилизације од почетка до
наших дана. Писана
једноставно и популарно плени
пажњу читалаца и остаје
драгоцен извор податана.

Читајте и сазнајте:

Како је Ханибал прешао
преко Алпа?

Како су Џингис-ханови
монголски ратници јуришали
на Кинески зид?

Како је убијен Цезар?

Како је живео Луј XIV окружен
својим дворјанима у Версају?

Како се судило јеретцима
у доба шпанске инквизиције?

Шта је Черчил рекао приликом
обиласна Лондона после
бомбардовања?

Ово и низ других занимљивости
нуди вам ова јединствена
књига, која доказује да
чињенице могу бити далеко
узбудљивије од фантастике
и да историја изложена на
занимљив и маштовит начин
буди интересовање и љубав
према нашој прошлости.

Књига је штампана ћирилицом,
богато технички опремљена
са илустрацијама у боји,
формата 26 x 18 cm, у тврдом
повезу са пластифицираним
корицама.

Цена књиге је 300.— динара.

Књиге можете подићи сваког
радног дана до 15 часова
у ИРО «Вук Караџић»,
Краљевића Марка 9, тел.
620-371, а можете их купити и у
представништвима у Новом
Саду — Лазе Костића 22,
тел. 20-339;

Сарајеву — Симе
Милутиновића 10, тел. 22-773;
Светозареву — Славне
Ђурђевић бб. згр. Б-3, тел.
23-313, и у
Загребу — Николе
Тесле 14/III, тел. 410-525.

Издавачка радна организација «ВУК КАРАЏИЋ», Београд, Краљевића Марка 9 НАРУЧБЕНИЦА

Овим непознато наручујем: књигу «ИЛУСТРОВАНА ИСТОРИЈА СВЕТА» по цени од 300.— динара.

А) ЗА ГОТОВО — са попустом од 10%, плаћање
поштару приликом пријема књиге.

Б) НА ОТПЛАТУ — у 3 месечне рате. Рате су
отплаћивати редовно сваког месеца, најкасније
до 10-ог у месецу, по пријему књиге,
и одговарајућег броја издата.
«ВУК КАРАЏИЋ»
(Непотребно прецртати)

У случају спора признајем надлежност Општинског
суда у Београду.

Презиме, очево име и име _____

Место и година рођења _____

Поштански број _____

Поштански број и место становања _____

Улица и број _____

телефон _____

Назив радне организације _____

Место седишта _____

Улица и број _____

телефон _____

Овера о запослењу _____

потпис књиге _____

бр. л. карте _____ Издате од СУП-а _____

Пензионери прилажу претпоследњи чек од
пензије.

Код **PEZ**-а је увек нешто ново!

Ако радо узимаш **PEZ** бомбоне
и играш се **PEZ** фиџурицама,
пошаљи нам 5 омотница
PEZ бомбона, а ми ћемо
ти послати лепо **PEZ** књижицу.
Као пријатељ **PEZ**-а користићеш
све погодности које ћемо ти
нудити из месеца у месец.
Читај сваког дана
на овом месту о новостима
за пријатеље **PEZ**-а

ХП КОЛИНСКА
ЉУБЉАНА

Омотнице шаљи на адресу:
„PEZ ПРИЈАТЕЉ“, 61111 — ЉУБЉАНА, п.п. 8, заједно
са твојим подацима. (Име и презиме, улица, кућни број,
место и поштански број)

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Мала пошта

11001 БЕОГРАД

МАКЕДОНСКА 29, П. ФАХ 124

Драги Забавнице,

ДВЕ СУ, АЛИ — КОЈЕ?

Да ли је тачно да се код Београда налазе две планине? И да ли су то Авала и Торлак, за коју кажу да је само неколико метара нижа од Авале и да, према томе, спада у планине?

Радосав Ранковић,
Београд

Тачно је да се у близини Београда налазе две планине и то су: Авала и Космај. Што се тиче Торлака он није планина већ — брдо. Тих „неколико метара“, колико су ти рекли да је нижи од Авале, износи 201 метар. Наиме, Авала је висока 511, а Тролак 310 метара.

УЗДУЖ И ПОПРЕКО

Хтио бих да урадим уљану слику али не знам како се за њу припрема платно. Молим те напиши ми како се то ради?

Саша Кајић,
Сарајево

За сликање уљаним бојама потребна је масна подлога, а то значи да платно треба прво импрегнирати туткалом (на литар воде стави се 70 грама туткала). Пошто се платно, које треба да буде ланено, осуши, приступа се следећој „операцији“ — шмирглању. Последњу фазу припремања представља грундирање. Кад су у питању уљане боје грунд се припрема од једног дела ланеног уља, једног дела цинквјаса, једног дела бир-креде и једног дела туткала. Овом смесом, не баш пријатног мириса, платно се премаже два до

три пута. Важно је да се грунд размазује у танком слоју и да четка у првом премазу иде одозго наниже а у другом с леве на десну страну или обрнуто, свеједно. При свом том мазању важно је да се задржи структура платна, односно да она и даље остане видљива.

ЛАКШИ ЈЕ СКУПЉИ

Желела бих да знам који је пас најмањи на свету и да ли га има у нашој земљи? Интересује ме и колико кошта?

Слађана Милосављевић
Зејмал Ајдини 18 6
Скопље

Најмањи пас на свету је чиуауа који је име добио по постојбини, покрајини у Мексику. Претпоставља се да је псић за којег кажу да је интелегентан, радознао, привржен и веома храбар, некад био дивљи и да су га Индијанци хватали и припитомљавали. Није искључена ни могућност да је потомак пигмејске пасмине неке изгубљене цивилизације коју је

надживео склоницаши се у шуму. Просечна тежина одраслог чиуауе креће се од 900 до 3500 грама. Цена му је у обрнутој сразмери са тежином: што је лакша то је — скупља. У нашој земљи она се креће од 5 до 6 хиљада нових динара.

ИЗ ЖИВОТА У КЊИЖЕВНОСТ

Желела бих да знам да ли је заиста постојао Кочићев јунак Давид Штрбац.

Бранка Штрбац,
Криваја

Када је као студент дошао из Беча у родни крај, Петар Кочић је отишао на збор код манастира Гомјенице, где му је живео отац. У групи сељака угледао је ситног, кочоперног старца како, уз ракију, прича о суђењу — јазавцу. Био је то Давид Штрбац, један од најпознатијих ликова у Кочићевом књижевном делу. Петар га је замолио да и њему исприча тај догађај, али је Давид прво тражио два „лаклица“ дувана. Када их је добио, испричао је писцу познати доживљај са суђења њему и јазавцу. Дакле, као већина Кочићевих личности, Давид Штрбац је постојао. Из живота је овај писац такође узео и Лују из приповетке „Јаблан“, Симеуна Ђака из циклуса приповедака о овом симпатичном лажову и друге.

Давид је живео у селу Мелине код Бронзаног Мајдана. Не зна се када је рођен, а умро је почетком овог века, вероватно 1906. године. У Мелини се и данас налази његов гроб, обележен каменом плочом.

ЗНАЈУ СВАКУ КУЋУ

Чуо сам да у Токију не постоје улице и бројеви па ме интересује како онда њихови становници добијају пошту и како се људи са стране сналазе у њему?

Бранко Миљалић,
Паје Маргановић 1
Панчево

Истина је да у Токију не постоји ниједна улица која има своје име. Исто тако тачно је и да куће нису обележене бројевима. Па ипак, токијски поштари се веома добро сналазе. Стотине, па и хиљаде писама која имају потпуно исту адресу (састоји се од назива четврти) не чине никакав про-

блем. Велику „олакшицу“ представља то што на коверти поред назива четврти стоји и име рејона и подрејона у којем станује онај коме је писмо упућено. Тако им још једино преостаје да нађу кућу чијем станару треба да уруче поштилку, а то и није баш нарочито тешко: у подрејону има тек „која“ стотина зграда. Странцима који дођу у главни град Јапана је већ много теже, али њима стоји на располагању читав војска таксиста. А таксиста муштерију одводе до почетка траженог кварта и ту га предају колеги који тај део града познаје као свој џеп. Онима који немају новац за такси у помоћ ће притећи дежурни полицајац или први пролазник, обично врло љубазан и предусретљив.

НЕПРИЗНАТА ДО - ДАЉЊЕГ

Занима ме да ли је код нас парасихологија призната као научна дисциплина и да ли се може студирати на нашим факултетима?

Снежана Р.
Осијек

Већ сам назив парасихологија упућује на то да је она „дисциплина“ која проучава појаве изван оквира деловања природних закона какви су до сада познати, па према томе код нас и није призната као научна грана. То уједно значи и да на нашим факултетима не може да се студира као посебна дисциплина.

СЛОБОДНА ДОМОВИНА ИЛИ СМРТ!

Молим те одговори ми ко су сандинисти и због чега се тако зову?

Недим Алајбеговић,
Коњиц

Сандинисти су припадници такозваног Сандинистичког фронта националног обезбеђења, никарагванске политичке организације формиране 1961. године с циљем да се бори против режима диктатора Анастасија Сомосе. Створене на традицији политичке мисли и метода највећег револуционара Никарагве генерала Августо Сандина, ова организација предводила је народни устанак којим је 17. јула 1979. године коначно срушен диктаторски режим.

Почетком двадесетих година у Никарагви, ускомешаној унутрашњим сукобима који су повремено попримали облике правог грађанског рата, рударски радник, будући генерал Августо Сандино, устао је против америчке окупације и марионетских личности на челу земље. Њему су се придружиле стотине сиромашних и потлачених људи од којих су формиране прве борбене јединице за ослобођење Никарагве. Како су оне расле и јачале, тако је растао и јачао и утицај које су оне, заједно са својим вођом, имале у народу. И управо захваљујући њима, почетком тридесетих година из Никарагве су се повукле аме-

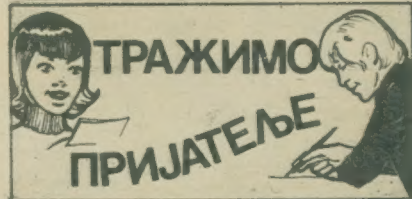
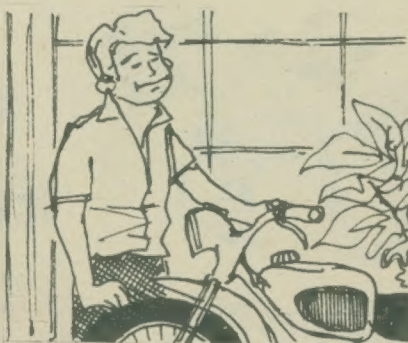
ричке интервенционистичке трупе. Испунивши завет садржан у Сандиновој пароли „Слободна домовина или смрт“, борбене јединице ступиле су у преговоре и по њиховом окончању прихватиле предлог да прекину оружану борбу и да се за даље остварење својих циљева боре демократским путем. Међутим, само неколико месеци касније њихов вођа Августо Сандино је на прилично недемократски начин уклоњен. Сва одговорност за његово мучко убиство пала је на породицу Сомоса која је од тада, па све до драматичних јулских дана, држала целу земљу у „шаци“.

САЧЕКАЈ, ЈОШ СИ МЛАД!

У једном од твојих бројева видео сам чланак „Срчани малишани“ о мотоциклима „Томос“. Пошто ми се један од њих, модел „томос 15 слц“, веома допао и желео бих да га купим, молим те да ми кажеш да ли треба да полажем неки воначки испит. Мотоцикл који ми се допада има запремину мотора од 49 см³. Да ли то што још немам ни пуних 14 година представља неки проблем?

Миладин Бокић,
Петровац на Млави

По информацији коју смо добили ти ћеш морати још мало да сачекаш пре него што седнеш на мотоцикл који ти се свиђа. Наиме, лицима која нису навршила 14 година забрањено је учешће у јавном саобраћају, па чак и кад су у питању мотоцикли тако мале кубикаже.

Fabienne Opsomer, Rode Mutslaan 162, 9600 Ronse, Belgique — 15 година, жели пријатељство са вршњацима из Југославије, воли поп-музику и спорт дописивање на француском и енглеском

Маура Лаковић, 52380 Новиград, Трг слободе 6а — 14 година

Раде Илић, 11213 Падинска Скела, Дунавца 18/7 —

Блажо Коцев, 92000 Штип, Лоле Рибара 128 — воли све штс воле млади

Марио Машић, 36103 Рибница, Четврте црногорске 16/2 — 11 година, навија за „Партизан“, сакупља значке

Мелиха Смаилбеговић, 71000 Сарајево, Владислава Скарића 10 — 12 година сакупља значке и маркице, воли забавну музику

НОВИ
БРОЈ

ПОЛИТИКА Мозаик

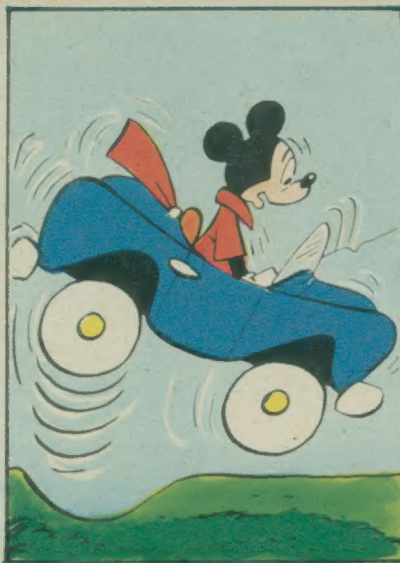
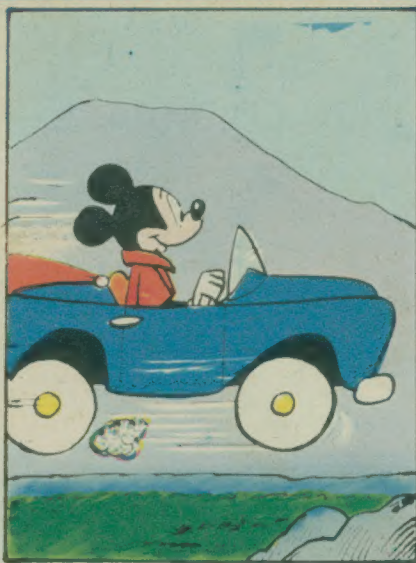

ДОНОСИ

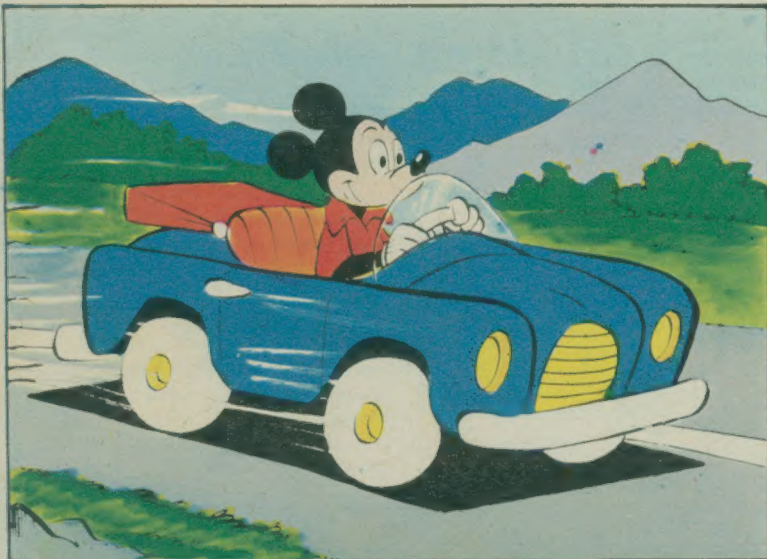
- УКРШТЕНЕ РЕЧИ, РЕБУСЕ, АНАГРАМЕ
- НЕПОЗНАТО О ПОЗНАТИМ СПОРТИСТИМА
- РАТКО СВИЛАР
- МУЗИЧКИ МОЗАИК И ДРУГЕ ЗАНИМЉИВОСТИ
- ЉУБАВАНУ И ДРУГЕ ПРИЧЕ
- ПСИХО-ТЕСТ КОЛИКО ВОЛИТЕ ДА ГОСПОДАРИТЕ

WALT
DISNEY

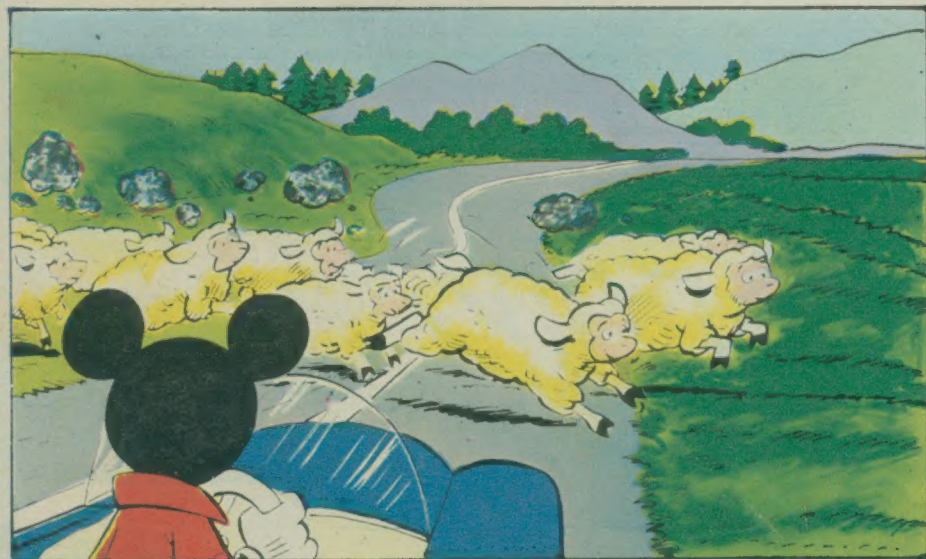
МНКН

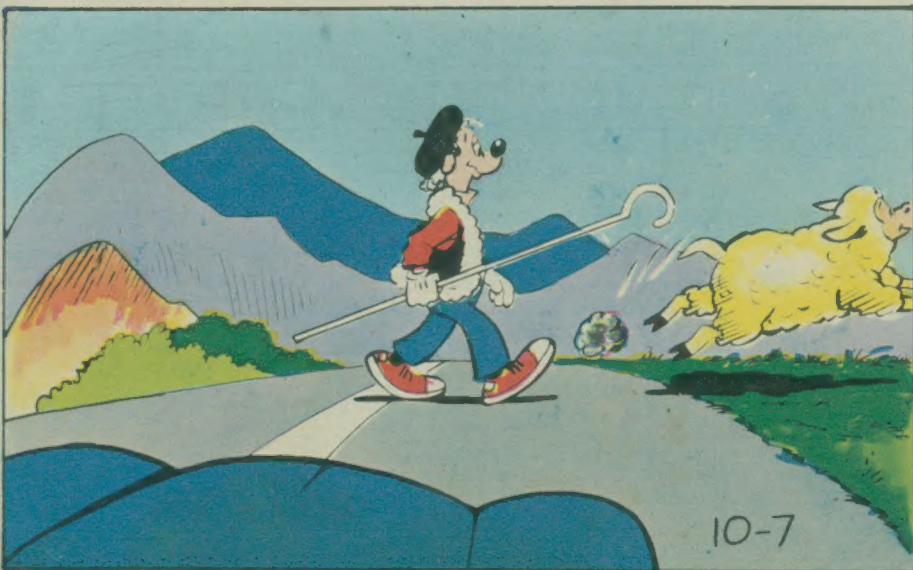
ТАМО,
НАЗАД,
ОЛИ
ЗНАК
"УДУБЛЕНЕ"

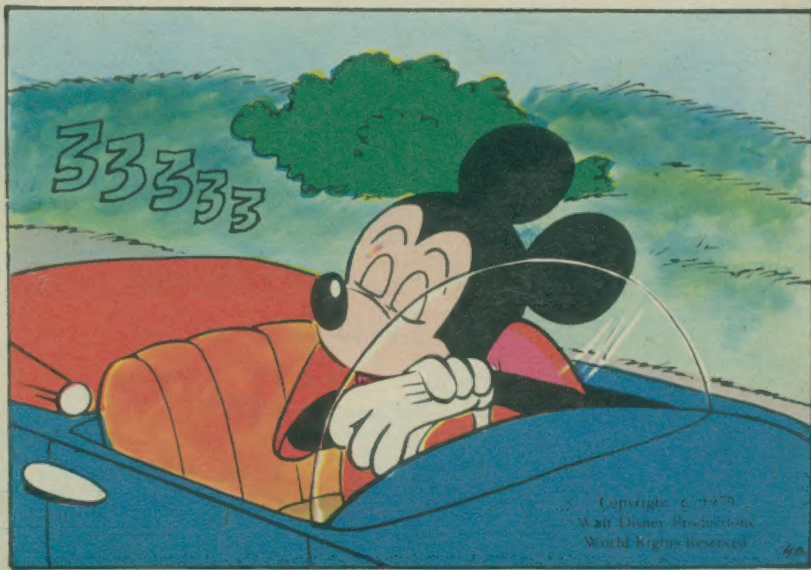
ПАЖЊА!
ПРОЛАЗ
ЗА ОВЦЕ

Distributed by King Features Syndicate.

10-7

Copyright © 1979
Walt Disney Productions
World Rights Reserved